

Keskkonna ja kliimameetmete programm (LIFE)

Taotlusvoor

LIFE Üleminek puhtale energiale
(LIFE-2021-CET)

Versioon 1.0
13.07.2021

MUUDATUSTE AJALUGU			
Versioon	Avaldamis- kuupäev:	Muudatus	Lehe- külg
1.0	13.07.2021	Algversioon	

EUROOPA KLIIMA, TARISTU JA KESKKONNA RAKENDUSAMET (CINEA)

CINEA.D – loodusvarad, kliima, kestlik sinine majandus ja puhas energia

CINEA.D.1 – LIFE energia + LIFE kliima

KONKURSIKUTSE

Sisukord

0. Sissejuhatus.....	5
1. Taust	7
Mis on LIFE programm?	7
Loodus ja elurikkus	7
Ringmajandus ja elukvaliteet	8
Kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine	9
Puhtale energiale üleminek	9
2. Tegevuse liik — Eesmärgid — Teemad ja prioriteedid — Tegevused, mida saab rahastada — Eeldatav mõju	10
Tegevuse liik.....	10
Puhtale energiale üleminekut toetava riikliku, piirkondliku ja kohaliku poliitikaraamistiku loomine.....	11
LIFE-2021-CET-LOCAL: Tehniline tugi puhtale energiale ülemineku kavadele ja strateegiatele kohalikes omavalitsustes ja piirkondades.....	11
LIFE-2021-CET-POLICY: Säästva energia valdkonna peamiste õigusaktide tõhusa rakendamise suunas	13
LIFE-2021-CET-GOV: Mitmetasandiline kliima- ja energiadialoog energijuhtimise edendamiseks.....	17
Tehnoloogia kasutuselevõtu kiirendamine, digitaliseerimine, uued teenused ja ärimudelid ning nendega seotud kutseoskuste parandamine turul	19
LIFE-2021-CET-BUILDRENO: Täielike tööstuslike renoveerimislahenduste ulatuslik kasutuselevõtt.....	19
LIFE-2021-CET-AUDITS: Energiaauditite soovitude kasutuselevõtt ettevõtete energiasüsteemi ümberkujundamiseks	20
LIFE-2021-CET-VALUECHAIN: Säästva energia kasutuselevõtu edendamine kogu väärtusahelas tööstuses ja teenustes.....	22
LIFE-2021-CET-BUILDSKILLS: Oskuste SUURENDAMINE – riiklike platvormide ja tegevuskavade taaskäivitamine	24
LIFE-2021-CET-COOLING: Vastuastumine hoonete jahutusnõudluse suurenemisele lähiaastatel	26
LIFE-2021-CET-SMARTSERV: Uuenduslike ärimodelite ja lepinguliste skeemide loomine arukate ja valdkonnapõhiste energiateenuste jaoks	29
LIFE-2021-CET-SMARTREADY: Tingimuste loomine Euroopa hoonete nutivalmiduse ülemaailmseks parandamiseks	30

Taotlusvoor: LIFE-2021-CET — LIFE Üleminek puhtale energiale	
Erasektori rahastuse kaasamine säästva energia jaoks	32
LIFE-2021-CET-MAINSTREAM: Säästva energia rahastamise peavoolustamine ja energiatõhususe integreerimine ELi kestliku rahastamise kriteeriumidesse ja standarditesse.....	32
LIFE-2021-CET-INNOFIN: Uuenduslikud rahastusskeemid säästva energia investeeringuteks	36
Kohalike ja piirkondlike investeerimisprojektide arendamise toetamine.....	39
LIFE-2021-CET-HOMERENO: Integreeritud kodu renoveerimisteenused	39
LIFE-2021-CET-HOMERECOM: ELi kogukonna „Integreeritud kodu renoveerimisteenused“ praktikud..	41
LIFE-2021-CET-COALREGIONS: Kogukonnapõhine puhtale energiale üleminek söe-, turba- ja põlevkivi piirkondades	43
LIFE-2021-CET-PDA: Murranguline projekti arendamisabi – tehniline abi turupiiride suurendamiseks säästva energia investeeringute jaoks	44
Kodanike kaasamine ja nende mõjuvõimu suurendamine puhtale energiale üleminekul	46
LIFE-2021-CET-ENERPOV: Tundlike piirkondade hoonetega seotud sekkumiste käsitlemine	46
LIFE-2021-CET-ENERCOM: Toetusmehhanismide väljatöötamine energiakogukondadele ja muudele kodanike juhitud algatustele säästva energia valdkonnas.....	49
3. Olemasolev eelarve.....	51
4. Ajakava ja tähtajad.....	53
5. Lubatavus ja dokumendid	53
6. Abikõlblikkus	54
Abikõlblikud osalejad (abikõlblikud riigid).....	54
Konsortsiumi koosseis	55
Abikõlblikud tegevused.....	55
Geograafiline asukoht (sihtriigid)	56
7. Finants- ja tegevussuutlikkus ning välistamine	56
Finantssuutlikkus.....	56
Tegevussuutlikkus	57
Välistamine.....	57
8. Hindamise ja toetuste andmise menetlus	58
9. Hindamiskriteeriumid	59
10. Toetuslepingute õiguslik ja rahaline vormistamine	60
Alguskuupäev ja projekti kestus	60
Vahe-eesmärgid ja tulemused	60
Toetuse vorm, toetusmäär ja maksimaalne toetussumma.....	60
Eelarvekategooriad ja kulude abikõlblikkus	61
Aruandlus ja maksekord	62
Ettemaksetagatised	63
Tõendid	63
Vastutuskord tagasinõudmise korral.....	63
Projekti rakendamise sätted	64
Muud eripärad.....	64
Mittevastavus ja lepingu rikkumine	64
11. Kuidas esitada taotlust.....	64
12. Abiteave	65
13. Olulist.....	67

0. Sissejuhatus

See on taotlusvoor ELi **tegevustoetusteks** puhtale energiale ülemineku valdkonnas **keskkonna ja kliimameetmete programmi (LIFE)** raames.

Kõnealuse ELi rahastamisprogrammi õigusraamistik on sätestatud järgmistes dokumentides:

- määrus 2018/1046 ([ELi finantsmäärus](#))
- alusakt (keskkonna ja kliimameetmete programmi (LIFE) määrus [2021/783](#)¹).

Taotlusvoor algatatakse kooskõlas mitmeaastase tööprogrammiga² aastateks 2021–2024 ning seda haldab **Euroopa Kliima, Taristu ja Keskkonna Rakendusamet (CINEA)** (edaspidi „agentuur“).

Taotlusvoor hõlmab järgmisi **teemasid**:

- **LIFE-2021-CET-LOCAL:** tehniline toetus puhtale energiale ülemineku kavadele ja strateegiatele kohalikes omavalitsustes ja piirkondades
- **LIFE-2021-CET-POLICY:** säästva energia valdkonna peamiste õigusaktide tõhusa rakendamise suunas
- **LIFE-2021-CET-GOV:** mitmetasandiline kliima ja energia alane koostöö energijuhtimise edendamiseks
- **LIFE-2021-CET-BUILDRENO:** tööstuslike täisrenoveerimislahenduste ulatuslik kasutuselevõtt
- **LIFE-2021-CET-AUDITS:** energiaauditite soovitude kasutuselevõtt ettevõtete energiasüsteemi ümberkujundamiseks
- **LIFE-2021-CET-VALUECHAIN:** säästva energia kasutuselevõtu edendamine kogu tööstuse ja teenuste väärtusahelas
- **LIFE-2021-CET-BUILDSKILLS:** algatus „BUILD UP Skills“ – riiklike platvormide ja tegevuskavade käivitamine
- **LIFE-2021-CET-COOLING:** valmistumine hoonete jahutusnõudluse suurenemiseks lähiaastatel
- **LIFE-2021-CET-SMARTSERV:** uuenduslike ärimudelite ning lepinguliste skeemide loomine arukate ja valdkonnapõhiste energiateenuste jaoks
- **LIFE-2021-CET-SMARTREADY:** tingimuste loomine Euroopa hoonete nutivalmiduse liiduüleseks parandamiseks
- **LIFE-2021-CET-MAINSTREAM:** säästva energia rahastamise peavoolustamine ja energiatõhususe integreerimine ELi kestliku rahastamise kriteeriumidesse ja standarditesse
- **LIFE-2021-CET-INNOFIN:** uuenduslikud rahastusskeemid säästva energia investeringuteks
- **LIFE-2021-CET-HOMERENO:** integreeritud kodu renoveerimisteenused

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/783, 29. aprill 2021, millega luuakse keskkonna- ja kliimameetmete programm (LIFE) (ELT L 172, 17.05.2021, lk 53).

² Komisjoni rakendusotsus C(2021) 4997 (lõplik), 09.07.2021, keskkonna- ja kliimameetmete programmi (LIFE) rahastamise ja tööprogrammi vastuvõtmise kohta aastateks 2021–2024.

- **LIFE-2021-CET-HOMERECOM:** ELi kogukonna „Integreeritud kodu renoveerimisteenused“ praktikud
- **LIFE-2021-CET-COALREGIONS:** kogukonnapõhine puhtale energiale üleminek söe-, turba- ja põlevkivi piirkondades
- **LIFE-2021-CET-PDA:** murranguline projekti arendamisabi – tehniline abi turupiiride suurendamiseks säästva energia investeeringute jaoks
- **LIFE-2021-CET-ENERPOV:** tundlike piirkondade hoonetega seotud sekkumiste käsitlemine
- **LIFE-2021-CET-ENERCOM:** toetusmehhanismide väljatöötamine energiakogukondadele ja muudele kodanike juhitud algatusele säästva energia valdkonnas

Iga taotlusvooru projektitaotlus peab käsitlema ainult ühte neist teemadest. Taotlejad, kes soovivad esitada taotluse rohkem kui ühe teema kohta, peavad esitama iga teema jaoks eraldi taotluse.

Palume teil lugeda hoolikalt **taotlusvooru dokumente**, eelkõige kõnealust taotlusvooru dokumenti, näidistoetuslepingut, [ELi Rahastus- ja hankeportaal](#)is [veebipõhist kasutusjuhendit](#) ja [Selgitustega toetuslepingut](#).

Need dokumendid annavad selgitusi ja vastuseid küsimustele, mis võivad teil tekkida taotluse ettevalmistamisel:

- taotlusvooru dokumendis on käsitletud järgmist:
 - taust, eesmärgid, ulatus, rahastatavad tegevused ja oodatavad tulemused (punktid 1 ja 2)
 - ajakava ja olemasolev eelarve (punktid 3 ja 4)
 - lubatavuse ja abikõlblikkuse tingimused (sealhulgas kohustuslikud dokumendid; punktid 5 ja 6)
 - finants- ja tegevussuutlikkuse ning välistamise kriteeriumid (punkt 7)
 - hindamise ja toetuste andmise menetlus (punkt 8)
 - hindamiskriteeriumid (punkt 9)
 - toetuslepingute õiguslik ja rahaline ülesehitus (punkt 10)
 - kuidas esitada taotlust (punkt 11)
- veebipõhine kasutusjuhend käsitleb järgmist:
 - taotluste registreerimise ja esitamise menetlused veebilehe „EU Funding & Tenders Portal“ (ELi rahastus- ja hankeportaal, edaspidi „portaal“) kaudu
 - taotluse koostamise soovitusel
- selgitustega toetusleping sisaldab järgmist:
 - üksikasjalikud selgitused toetuslepingu kõigi sätete kohta, millele peate toetuse saamiseks alla kirjutama (*sealhulgas kulude abikõlblikkus, maksegraafik, osaleja kohustused jne*).

Samuti soovitatakse teil külastada veebilehte [LIFE programmi andmebaas](#), et tutvuda eelnevalt rahastatud projektide loeteluga. Allprogrammi „Üleminek puhtale energiale“ eelnevalt rahastatud projektid

(programmi „Horisont 2020“ raames) võib leida veebilehel [CORDIS](#).

1. Taust

Mis on LIFE programm?

LIFE programm on ELi keskkonna ja kliimameetmete programm.

Seega on see üks peamisi edasiarendajaid Euroopa rohelises kokkuleppes³, mille eesmärk on:

- muuta EL õiglaseks ja jõukaks, nüüdisaegse, ressursitõhusa ja konkurentsivõimelise majandusega ühiskonnaks, kus 2050. aastaks ei ole enam kasvuhoonegaaside netoheidet ja kus majanduskasv on ressursikasutusest lahutatud, ning
- kaitsta, säilitada ja suurendada ELi looduskapitali ning kaitsta kodanike tervist ja heaolu keskkonnaga seotud ohtude ja mõjude eest.

LIFE programm toetab neid prioriteete oma nelja allprogrammi kaudu, täpsemalt järgmisega:

- ELi poliitiliste eesmärkide rakendamise edendamine ja integreerimine looduslike elupaikade ja liikide kadumise peatamiseks ja ümberpööramiseks kõikides sektorites
- ringmajandusele ülemineku toetamine ning ELi loodusvarade, sealhulgas õhu, pinnase ja vee kvaliteedi kaitsmine ja parandamine
- 2030. aasta energia- ja kliimapoliitika raamistiku, ELi 2050. aasta kliimaneutraalsuse eesmärgi ning uue ELi kliimamuutustega kohanemisstrateegia rakendamise toetamine ja
- suutlikkuse suurendamine, investeringute stimuleerimine ning energiatõhususe ja väikesemahulistele taastuvatele energiaallikatele keskenduva poliitika rakendamise toetamine

LIFE programm koosneb kahest valdkonnast ja neljast allprogrammist (neid kirjeldatakse üksikasjalikumalt allpool):

keskkond:

- allprogramm „Loodus ja elurikkus“
- allprogramm „Ringmajandus ja elukvaliteet“

kliimameetmed:

- allprogramm „Kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine“
- allprogramm „Üleminek puhtale energiale“.

Loodus ja elurikkus

Allprogrammi „Loodus ja elurikkus“ alaeesmärgid on järgmised:

³ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Euroopa roheline kokkulepe (COM [\(2019\)640](#) lõplik).

- arendada, tutvustada, edendada ja stimuleerida uuenduslike tehnoloogiate, meetodite ja lähenemiste (sealhulgas looduspõhised lahendused ja ökosüsteemil põhinev lähenemine) laiendamist, et saavutada ELi looduse ja elurikkusega seotud õigusaktide ning poliitika eesmärgid ja aidata kaasa teadmistebaasi ja parimate tavade rakendamisele, sealhulgas Natura 2000 toetamise kaudu
- toetada loodust ja elurikkust käsitlevate liidu õigusaktide ja poliitika arendamist, rakendamist, järelevalvet ja jõustamist, parandades sealhulgas juhtimist kõikidel tasanditel, eelkõige avaliku ja erasektori osalejate suutlikkuse suurendamise ning kodanikuühiskonna kaasamise kaudu, võttes nõuetekohaselt arvesse ka harrastusteaduse võimalikke panuseid
- hoogustada edukate lahenduste/lähenemiste laialdast kasutuselevõttu loodust ja elurikkust käsitlevate ELi õigusaktide ja poliitika rakendamiseks tulemuste kordamise, seotud eesmärkide muudesse poliitikavaldkondadesse ning avaliku ja erasektori tavadesse lõimimise, investeringute kasutuselevõtu ja rahastamise kättesaadavuse parandamise kaudu

Ringmajandus ja elukvaliteet

Allprogrammi „Ringmajandus ja elukvaliteet“ alaeesmärgid on järgmised:

- arendada, tutvustada ja edendada uuenduslike tehnoloogiaid, meetodeid ja lähenemisi, et saavutada keskkonda käsitlevate liidu õigusaktide ja poliitikavaldkondade eesmärgid ja aidata kaasa teadmistebaasi ning vajaduse korral parimate tavade rakendamisele
- toetada keskkonda käsitlevate liidu õigusaktide ja poliitika arendamist, rakendamist, järelevalvet ja jõustamist, parandades sealhulgas juhtimist kõikidel tasanditel, eelkõige avaliku ja erasektori osalejate suutlikkuse suurendamise ning kodanikuühiskonna kaasamise kaudu
- hoogustada edukate tehniliste ja poliitikaga seotud lahenduste laialdast kasutuselevõttu keskkonda käsitlevate liidu õigusaktide ja poliitika rakendamiseks tulemuste kordamise, seotud eesmärkide muudesse poliitikavaldkondadesse ning avaliku ja erasektori tavadesse lõimimise, investeringute kasutuselevõtu ja rahastamise kättesaadavuse parandamise kaudu

Selle allprogrammi eesmärk on hõlbustada üleminekut kestlikule, ringluspõhisele, mürgivabale, energiatõhusale ja kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelisele majandusele ning kaitsta, taastada ja parandada keskkonna kvaliteeti.

See aitab kaasa ELi prioriteetide saavutamisele:

- ressursside tarbimise vähendamine ja kestlikule, ringluspõhisele, mürgivabale, energiatõhusale ja kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelisele majandusele ülemineku hõlbustamine
- ringsüsteemide arendamine kooskõlas uue ringmajanduse tegevuskavaga, mis peegeldab keskendumist kestlikele toodetele, materjali- ja energiamahukatele sektoritele ning ringmajanduse ärimudelitele väärtuse säilitamiseks
- jäätmetekke vähendamine kooskõlas jäätmete raamdirektiivi [2019/1004](#)⁴ ja ohtlike jäätmete vähendamisega, võttes arvesse ELi kohustust seoses [Baseli konventsiooniga](#)⁵

⁴ Komisjoni rakendusotsus (EL) 2019/1004, 7. juuni 2019, millega kehtestatakse jäätmeid käsitlevate andmete arvutamise, kontrollimise ja esitamise eeskirjad direktiivi 2008/98/EÜ kohaselt (ELT L 163, 20.06.2019, lk 66).

⁵ Baseli konventsioon ohtlike jäätmete riikidevahelise veo ja nende kõrvaldamise kontrolli kohta.

- jäätmekäitluse parandamine seoses jäätmete kogumise ja ladustamisega, taaskasutuse võimaluste ja kasutuselt kõrvaldamisega, sealhulgas saartel, kus jäätmekäitlusel on konkreetsed väljakutsed
- saasteainete heitkoguste vähendamine õhus ja puhta õhu tagamine ELi kodanikele kooskõlas liidu õigusaktide ja nullsaaste tegevuskava eesmärkidega
- ELi veekogumite hea seisundi saavutamine ja säilitamine
- inimestele ja teistele liikidele piisavas koguses puhta pinnavee ja põhjavee tagamine, sealhulgas veekasutuse tõhususe suurendamisega
- ohtlike kemikaalide tootmise, kasutamise ja heitkoguste vähendamine ning inimeste ja keskkonna kokkupuute vähendamine nende kemikaalidega
- ohutute ja kestliku disainiga ainete, materjalide ja toodete väljatöötamise, turustamise ja kasutuselevõtu edendamine
- kahjuliku müratasemega kokkupuute vähendamine
- ELi pinnase kvaliteedi kaitsmine, pinnase halvenemise vältimine pinnast kestlike tegevuste ja maa majandamisega, saastunud pinnase tervendamine ning vee kvaliteedi parandamise suutlikkuse suurendamine nitraadilekke vähendamise kaudu ning heitkoguste vähendamine süsiniku säilitamise kaudu.

Kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine

Allprogrammi „Kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine“ konkreetsed eesmärgid on järgmised:

- arendada, tutvustada ja edendada uuenduslikke tehnoloogiaid, meetodeid ja lähenemisi, et saavutada kliimameetmeid käsitlevate liidu õigusaktide ja poliitikavaldkondade eesmäärke ja aidata kaasa teadmistebaasi ning parimate tavade rakendamisele
- toetada kliimameetmeid käsitlevate liidu õigusaktide ja poliitika arendamist, rakendamist, järelvalvet ja jõustamist, parandades sealhulgas juhtimist kõikidel tasanditel, eelkõige avaliku ja erasektori osalejate suutlikkuse suurendamise ning kodanikuühiskonna kaasamise kaudu
- hoogustada edukate tehniliste ja poliitikaga seotud lahenduste laialdast kasutuselevõttu kliimameetmeid käsitlevate liidu õigusaktide ja poliitika rakendamiseks tulemuste kordamise, seotud eesmärkide muudesse poliitikavaldkondadesse ning avaliku ja erasektori tavadesse lõimimise, investeeringute kasutuselevõtu ja rahastamise kättesaadavuse parandamise kaudu

See allprogramm aitab kaasa ELi muutmisele kliimaneutraalseks ja kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimeliseks ühiskonnaks, toetades ELi kliimapoliitika rakendamist ning valmistades ELi ette kliimameetmete väljakutseteks järgmistel aastatel ja aastakümnetel.

Puhtale energiale üleminek

Allprogrammi „Puhtale energiale üleminek“ konkreetsed eesmärgid on järgmised:

- arendada, tutvustada ja edendada uuenduslikke tehnoloogiaid, meetodeid ja lähenemisi, et saavutada säästvale taastuenergiele üleminekut ja suurenenud energiatõhusust käsitlevate liidu õigusaktide ja poliitikavaldkondade eesmäärke ja aidata kaasa teadmistebaasi ning parimate tavade rakendamisele
- toetada säästvale taastuenergiele üleminekut ja suurenenud energiatõhusust käsitlevate liidu õigusaktide ja poliitika arendamist, rakendamist, järelvalvet ja jõustamist, parandades sealhulgas juhtimist kõikidel tasanditel,

eelkõige avaliku ja erasektori osalejate suutlikkuse suurendamise ning kodanikuühiskonna kaasamise kaudu

- hoogustada edukate tehniliste ja poliitikaga seotud lahenduste laialdast kasutuselevõttu taastuenergiale üleminekut või suurenenud energiatõhusust käsitlevate liidu õigusaktide ja poliitika rakendamiseks tulemuste kordamise, seotud eesmärkide muudesse poliitikavaldkondadesse ning avaliku ja erasektori tavadesse lõimimise, investeringute kasutuselevõtu ja rahastamise kättesaadavuse parandamise kaudu

Selle allprogrammi eesmärk on hõlbustada üleminekut energiatõhusale, taastuenergiapõhisele, kliimaneutraalsele ja kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelisele majandusele, rahastades koordineerimis- ja toetusmeetmeid kogu Euroopas. Nende ELi suure lisaväärtusega meetmete eesmärk on kõrvaldada turutõkked, mis takistavad sotsiaalmajanduslikku üleminekut säästvale energiale, kaasates tavaliselt mitu väikest ja keskmise suurusega sidusrühma, mitu osalejat, sealhulgas kohalikud omavalitsused ja mittetulundusorganisatsioonid, ning kaasates tarbijaid.

Allprogramm aitab kaasa rohelise kokkuleppe energiaga seotud meetmete rakendamisele, sealhulgas renoveerimislaine algatusele ehitussektoris, ning selles võetakse nõuetekohaselt arvesse territooriume, mis ei ole seotud Euroopa võrkudega, näiteks ELi äärepoolseimaid piirkondi. See aitab kaasa õiglase ülemineku eesmärkide saavutamisele, kaasates territooriumid ja kodanike rühmad, keda mõjutab negatiivselt üleminek fossiilkütustelt puhtale energiale, suurendades osalejate suutlikkust ja edendades puhta energia investeringuid peamiselt energiatõhususse ja kohalikult kättesaadava, säästva, taastuva energia allikatesse. Hõlmatud ei ole biokütustega seotud tegevused.

2. Tegevuse liik — Eesmärgid — Teemad ja prioriteedid — Tegevused, mida saab rahastada — Eldatav mõju

Tegevuse liik

Kõnealuse taotlusvooru teemad on seotud LIFE programmi muude tegevustoetustega – koordineerivad ja toetavad meetmed.

Muud tegevustoetused hõlmavad järgmist:

- koordineerivad ja toetavad meetmed projektidele, milles keskendutakse ülemineku taastuenergiale ja suurenenud energiatõhususele turutõkete kõrvaldamise kaudu, sealhulgas suutlikkuse suurendamise, teabe ja teadmiste levitamise ning teadlikkuse tõstmise kaudu; need võivad hõlmata otseselt liikmesriikide määratud asutustele antavaid toetusi.
- Elurikkuse jaoks ette nähtud väiketoetuse rahastu (BEST) Väikesed toetused (kuni 100 000 eurot) ELi äärepoolseimate piirkondade ning ülemeremaade ja -territooriumide projektidele, mis käsitlevad elurikkuse kaitset, ökosüsteemi taastamist ja ökosüsteemiteenuste kestlikku kasutamist, sealhulgas ökosüsteemipõhised lähenemised kliimamuutustega kohanemiseks ja nende leevendamiseks.
- EIT teadmis- ja innovaatikakogukondade raames välja töötatud projektid, mis aitavad kaasa ELi ringmajanduse tegevuskava eesmärkidele ja rakendamisele.
- Katseprojektid algatuse „Uus Euroopa Bauhaus“ raames, et teha kindlaks ja lahendada mõned peamised väljakutsed, mis aitavad Euroopal muutuda esimeseks kliimaneutraalseks kontinendiks, pidades silmas paremaid ruume, kus vorm mitte ainult ei järgi funktsiooni, näiteks ajaloolises Bauhausi liikumises, vaid aitab ka säilitada planeedi ressursse.

- Tegevustoetused, millest saavad kasu keskkonna ja kliimameetmete programmi (LIFE) määruse I lisas nimetatud organisatsioonid.
- Lisaprojektid, mis vastavad ELi seadusandlikele ja poliitilistele prioriteetidele, mis on kindlaks määratud pärast konsulteerimist liikmesriikidega (PLP).
- Muud eriprojektid kindlaksmääratud toetusesaajatele (ELi finantsmääruse artikkel 195).

Puhtale energiale üleminekut toetava riikliku, piirkondliku ja kohaliku poliitikaraamistiku loomine

LIFE-2021-CET-LOCAL: tehniline tugi puhtale energiale ülemineku kavadele ja strateegiatele kohalikes omavalitsustes ja piirkondades

Eesmärgid

Teema eesmärk on pakkuda kohalikele omavalitsustele vajalikku suutlikkust energiasüsteemi ümberkujundamise kestlike plaanide ja strateegiate elluviimiseks. Energia ja kliimaga seotud eesmärkide saavutamise edukaks toetamiseks tuleb ülemineku strateegiad ja kavad institutsionaliseerida, need peavad olema valdkonnaülesed ja kohandatud asjaomaste asutuste innovatsiooni, ambitsioonide ja geograafilise konteksti tasemele.

Kohalikud omavalitsused on ELi jaoks otsustav hoob, et saavutada 2050. aastaks oma CO₂-neutraalsuse eesmärk. Poliitikakujundajad ja haldusasutused peavad kõikidel piirkondlikel tasanditel (piirkonnad, provintsid, linnad, linnajaod, maapiirkonnad jne) pühenduma oma vastava territooriumi, energiasüsteemide ja taristute üleminekule puhtale energiale ja kavandama seda tõhusalt varasemast ambitsioonikamal ja pikemal ajavahemikul.

Kohalikel omavalitsustel puudub aga sageli suutlikkus selliseid plaane ja strateegiaid kavandada, eelkõige väiksemates omavalitsustes, maapiirkondades ja rohkelt süsinikdioksiidi heidet tekitavates piirkondades, mis energiasüsteemi ümberkujundamises maha jäävad. Näiteks linnapeade paktile allakirjutanud väikesed omavalitsused vajavad jätkuvalt tuge säästva energiamajanduse ja kliima tegevuskavade (SECAP) koostamiseks. Teised linnad, mis on energiamajanduse ja kliima tegevuskava või sarnased kavad juba välja töötanud, peavad viima oma plaanid uute eesmärkidega vastavusse ning esitama ambitsioonikamad meetmed, et saavutada CO₂-neutraalsus. Uuenduslikud poliitikafunktsioonid, nagu heitkoguste eelarvete rakendamine, kliimameetmeteks vahendite sihtotstarbeline määramine ja jälgimine omavalitsuste eelarvetes¹⁷, energiatõhususe ja taastuvenergia eesmärkide määratlemine piirkonna ja kogukonna tasandil ning sotsiaalsed uuendused, mis põhinevad ülemineku korraldamisel, süsteemsel mõtlemisel või refleksiivsel seirel, võivad toetada kavade ajakohastamist.

Teine ametiasutuste ees seisev väljakutse on puhtale energiale ülemineku tagamiseks vajalik terviklik energiaplaneerimine. Edukas puhtale energiale üleminek eeldab linnade ja piirkondade ümberkujundamise planeerimisel rohkem valdkondlikku integreerimist (energiatootmine, hooned, liikuvus ja transport, maakasutus, jäätmed, vesi, tervishoid jne), pidades silmas ka sotsiaalselt õiglast üleminekut. Nii kliimamuutuste leevendamise kui ka nendega kohanemise integreerimine on paljude linnapeade paktile allakirjutanute jaoks keeruline. Eelmistes ELi rahastatavates projektides (nt energeetika ja liikuvus, energeetika ja linnaplaneerimine jne) katsetatud integreeritud energiaplaneerimine osutus kasulikuks, tugevdades vastastikku

¹⁷ Näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määruse (EL) 2021/241 (millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu) IV lisas sätestatud kliimamuutustega seotud kulutuste jälgimise metoodika alusel.

valdkondlikku poliitikat, parandades planeerimisprotsessi tõhusust, aktiveerides või tugevdades koostööd ametiasutuste erinevate osakondade vahel.

Samuti tuleb tagada tugevam poliitiline kohustus, ametiasutuste vastutus plaanide eest ka peale valimistsükli, ja asjakohased ressursid, et saavutada vajalik energiatarbimise ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine. Sageli ei toeta juhtimisstruktuurid, eripädevused ja haldusasutuste käsutuses olevad vahendid juba vastuvõetud kavades ja strateegiates nõutud muudatuste rakendamist. Kavandamisprotsessid tuleb institutsionaliseerida ja luua uued, peamisi kohalikke sidusrühmi ja kodanikke hõlmavad kaasamiskavad, mis on loodud selleks, et puhtale energiale üleminek oleks tõeliselt territoriaalselt kaasav ja kohaliku toetusega, eriti üleminekust mõjutatud haavatavate rühmade korral.

Peale selle on vajalik ühtlustamine ja järjepidevus muude energia- ja kliimapolitiika raamistikega, eelkõige riiklikel ja ELi tasanditel. Energia- ja kliimapolitiika eesmärgid ning puhtale energiale ülemineku piirkondlikes ja kohalikes strateegiates ja -kavades määratletud meetmed peavad selgelt olema kooskõlas riiklike energia- ja kliimakavadega, taaste- ja vastupidavuskavadega, ELi rohelise kokkuleppega ja selle algatustega, nagu renoveerimislaine, puhta energia paketi ülevõtmine riiklikesse õigusaktidesse, riiklikud pikaajalised renoveerimisstrateegiad, programmi „Euroopa Horisont“ kliimaneutraalsust ja tarku linnu käsitlev missioon jne, et aidata kaasa energiasüsteemide sidusale üleminekule liikmesriikides.

Kohaldamisala

- Meetmed peaksid andma kohalikele omavalitsustele tehnilist tuge ning suurendama nende suutlikkust töötada välja ja jälgida ambitsioonikaid pikaajalisi puhtale energiale ülemineku kavasid/strateegiaid 2030. ja/või 2050. aastaks kooskõlas ELi ja riiklike aruandlusraamistikega, kasutades selleks nõuetekohast tegevuste kombinatsiooni (territoriaalsete oludega kohandatud abi, poliitikakujundajatele/riigiametnikele suunatud koolitusprogrammid ning parimate tavade ja teabevahendite kavandamise tiražeerimine ja kasutuselevõtmine jne). Meetmed peaksid toetama kohalikke omavalitsusi, eelkõige tehniliste, õiguslike ja sotsiaalsete oskuste ja ressursside omandamisel, mis on vajalikud sidusrühmade kaasamisel ja sotsiaalsetel uuendustel põhineva tervikliku, integreeritud ja kaasava energiaplaneerimise saavutamiseks.
- Meetmete eesmärk peaks olema integreeritud energiaplaneerimise institutsionaliseerimine kohalikes omavalitsustes ning valdkonnaülese lähenemise rakendamine energiasüsteemi ümberkujundamise kavandamiseks selliste planeerimisprotsesside koostamise ja parendamise kaudu, mis võivad hõlbustada puhta energia integreerimist muude valdkondadega, nagu liikuvus ja transport, maakasutus ja linnaplaneerimine, teenused, taristud jne. Eesmärk on muuta kavandamisprotsessid tõhusaks, toetada kõrgemat ambitsioonikust, vältida kapseldumist ja suurendada koostööd kohaliku omavalitsuse erinevate osakondade vahel ning maksimeerida kohalike kavade mõju. Meetmetes tuleks arvesse võtta õigusraamistikku, kavade sotsiaalset mõju ning uurida uusi osaluspolitiika mudeleid ja planeerimisvahendeid kodanikuühiskonna ja laiema sidusrühmade spektri kaasamiseks. Meetmed peaksid toetama uute osalusjuhtimise struktuuride loomist, et kaasata puhtale energiale ülemineku kavandamisse ja rakendamisse mitmeid sidusrühmi ja kodanikke.
- Territoriaalselt tuleks erilist tähelepanu pöörata ametiasutustele, kes on valmis looma uuenduslikke kavandamisprotsesse kohalike juhtprojektide ja/või geograafiliste alade kaudu, omavalitsustele ja piirkondadele, mis hoolimata enda märkimisväärsest ambitsioonist on endiselt üleminekust mahajäänud, sellest mõjutatud ega ole sellega veel täielikult seotud.

Komisjon leiab, et taotlused, millega taotletakse ELilt kuni 1,75 miljonit eurot, võiksid võimaldada konkreetsete eesmärkide asjakohast käsitlemist. Sellele vaatamata ei välista see suurema summa taotlemist ja rahastamist.

Eeldatav mõju

- Meetmega kehtestatud poliitikavaldkondade/kavade/strateegiate arv
- Kliimameetmete eelarvete (eurodes) ja kliima jälgimise (% kliimameetmeid toetavatest vahenditest) kaudu väljendatud poliitiline kohustus ning kliima ja energiasüsteemi ümberkujundamise kavade jaoks tagatud asjakohased vahendid
- Energiasüsteemi ümberkorraldamisega seotud institutsionaliseeritud koostöövormide arv erinevate ametiasutuste osakondade/haldusasutuste vahel ning ametiasutuste ja sidusrühmade vahel
- Energiasüsteemi ümberkujundamise kavandamisega seotud sidusrühmade arv
- Suurema suutlikkuse/oskustega riigiametnike arv energiasüsteemi ümberkujundamise kavandamises
- Mobiliseeritud ametiasutuste arv, kes ei osale praegu ELi peamistes algatustes
- Primaarenergia kokkuvõtte, projektiga käivitatud taastuvenergia tootmine (GWh aastas), mis tuleb ellu viia meetmega välja töötatud puhtale energiale ülemineku kavades/strateegiates
- Projektiga käivitatud investeeringud säästvasse energiasse (kumulatiivselt, miljonites eurodes)

Toetusmäär

Muud meetmed (koordineerivad ja toetavad meetmed) – 95%

LIFE-2021-CET-POLICY: säästva energia valdkonna peamiste õigusaktide tõhusa rakendamise suunas

Eesmärgid

ELi puhta energia pakett on energiaalaste õigusaktide terviklik raamistik, mis asetab tarbija energiasüsteemi keskmesse ning sillutab teed energia kestlikumaks tootmiseks, jaotamiseks ja tarbimiseks. See hõlmab muu hulgas energiatõhususe direktiivi, ehitiste energiatõhususe direktiivi ja taastuvenergia direktiivi läbivaatamist ning energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määrusega kehtestati uus integreeritud aruandlussüsteem.

Euroopa rohelise kokkuleppega tõstis komisjon ambitsioonikuse taset veelgi ning selles on esitatud terve hulk meetmeid, sealhulgas energia- ja kliimaalaste õigusaktide läbivaatamine vastavalt 2021. aasta juuniks ja detsembriks, samuti juhtalgatus avaliku ja erasektori rahastamise suunamiseks renoveerimisprojektidele, mis toovad suurimat ühiskondlik kasu, näiteks nn renoveerimislaine.

ELi õigusraamistikus on sätestatud nõuded, mida liikmesriigid peavad rakendama ja mida tuleb seega kohandada riikliku konteksti järgi; sätted on oma olemuselt väga spetsiifilised ja tehnilised ning nende piisav rakendamine nõuab kõrgetasemelist tehnilist suutlikkust ja ressursse. Kuigi õigusraamistik pakub liikmesriikidele piisavalt paindlikkust, et kavandada poliitikameetmed nende vajaduste ja raamtingimuste järgi, on täpne järelevalve, prognoosimine ja hindamine rakendamiseks olulised elemendid. Oluline on see, et õigusaktid on tugevalt omavahel seotud ning neid tuleb rakendada ja esitada integreeritult ning järjepidevalt.

Peale selle on energia ja energiavälised sektorid üha enam omavahel seotud, seda on tunnustatud Euroopa rohelises kokkuleppes ning see kajastub kahes uues algatuses, ELi energiasüsteemi integreerimise strateegias ja vesinikustrateegias. See tähendab ka seda, et liikmesriikide ametiasutused peavad koguma täiendavat valdkonnaülest oskusteavet.

Neid katsumusi silmas pidades on teema eesmärk toetada säästva energia valdkonna

Taotlusvoor: LIFE-2021-CET — LIFE Üleminek puhtale energiale peamiste õigusaktide rakendamist, eelkõige energiatõhususe direktiivi (kohaldamisala A), taastuenergia direktiivi (kohaldamisala B) ja ehitiste energiatõhususe direktiivi (kohaldamisala C) rakendamist. Lisaks on eesmärk aidata kaasa integreeritud lähenemiste väljatöötamisele ja kasutamisele, et rakendada tõhusalt kõiki energiaalaste õigusaktide (kohaldamisala D) sätteid. Lõpuks on eesmärk toetada ELi energiasüsteemi integreerimise strateegia (kohaldamisala E) rakendamist.

Taotlusvooru 2021 raames kutsutakse üles esitama taotlusi kohaldamisalade A ja B kohta, st taotlusi meetmete kohta, millega toetatakse järgmiste kohaldamisalade rakendamist:

- energiatõhususe direktiiv (kohaldamisala A) ja
- taastuenergia direktiiv (kohaldamisala B)

Kohaldamisala

Kõnealuse kohaldamisala meetmetelt oodatakse järgmist:

- edendada ja võimaldada teabevahetust ja parimate tavade jagamist liikmesriikides ja nende vahel
- pakkuda tuge, tehnilist nõu ja vahendeid nõuete riiklikku ja piirkondlikku konteksti asetamiseks ja täpsustamiseks
- kohaldada, hinnata ja modelleerida rakendusvõimaluste mõju, et need oleksid kooskõlas ELi õigusaktide nõuetega, aidates sellega kaasa tõhusama poliitika väljatöötamisele
- toetada poliitika rakendamise järelevalvet ja hindamist
- töötada välja ja kohaldada metoodikaid konkreetsete poliitikameetmete ja -programmide raames tehtavate maksete täpsemaks mõõtmiseks, arvutamiseks ja arvestamiseks
- koguda ja analüüsida energiatarbimise andmeid sektorite lõikes; jälgida tõhususe suundumusi ning näidata nende mõju ühiskonnale, turgudele ja tehnoloogiatele
- töötada välja ja toetada integreeritud metoodikaid valdkondade ja sektorite jaoks, mida käsitlevad erinevad poliitikavaldkonnad ja õigusaktid, eelkõige lähenemised andmete integreeritud kogumiseks, arvutamiseks/arvestamiseks, kontrollimiseks, järelevalveks, hindamiseks ja aruandluseks
- jälgida ja modelleerida integreeritud lahenduste energia ja energiavälist mõju; koguda andmeid energia- ja ehitussektori kohta

Kohaldamisala A – energiatõhususe direktiivi rakendamise toetamine

Kohaldamisala A kohased meetmed peaksid käsitlema energiatõhususe direktiivi¹⁸ põhisätteid ja aspekte, näiteks:

- energiatõhususe eesmärgid, eelkõige seoses andmete kogumisega eri sektorites, ning täpsem seire ja parem arusaamine energiatarbimisest ja tõhususe suundumustest
- riigihanked, eelkõige seoses keskvalitsuste toetamisega osta ainult suure energiatõhususega tooteid, teenuseid ja hooneid ning julgustada piirkondlikke avalik-õiguslikke asutusi järgima riigi tasandi eeskuj
- energiatõhususkohustused, eelkõige energiasäästu täpsem ja konkreetsem arvutamine, paremad vahendid mõõtmiseks ja kontrollimiseks, energiatõhususkohustuste loomine ja seire, alternatiivsete meetmete kavandamine ja kontrollimine; peale selle seoses artikli 7 koostoime uurimise ja põhjendamisega muude poliitikavaldkondadega, nagu ELi heitkogustega kauplemise süsteem (ELi HKS), riigiabi, taastuvenergia jne, ning seoses võimaliku energiasäästuga valdkonnaülestes programmide raames, nagu taastuvenergia allikad ning ühendatud soojus- ja elektrienergia, ning artikli 7 laiendamine muudele sektoritele, näiteks veele
- mõõtmine ja arveldamine, eelkõige seoses kasutajapõhise mõõtmise, kauglugemise ja soojusenergia soojuskulu jaotamisega
- energiateenused, eelkõige seoses regulatiivsete, mitteregulatiivsete ja rahaliste takistuste ning toetajatega, nagu raamatupidamiseeskirjad riigieelarvetes, lähenemised jagatud stiimulite, halduskoormuse ja tehingukulude vähendamiseks; lähenemised usalduse loomiseks, kvaliteedi ja tulemuslikkuse tagamiseks ning energiateenuse ettevõtjate ja vahendajate rollide määratlemiseks ja tunnustamiseks
- riiklik energiatõhususe fond, eelkõige seoses rahastamise ja tehnilise toega, näiteks rahastamisvahendite, nagu energiatõhususfondide kaudu

Kohaldamisala B – taastuvenergia direktiivi rakendamise toetamine

Kohaldamisala B meetmed peaksid käsitlema taastuvenergia direktiivi põhisätteid ja aspekte, näiteks:

- omatarbeks toodetud taastuvenergia tarbijad, eelkõige seoses õiguste rakendamise ja raamistike võimaldamisega liikmesriikides, ning täpsemalt seoses omatarbeks toodetud energia tarbimist ja kollektiivseks omatarbeks toodetud energia tarbimist käsitlevate sätetega ning sellega, kuidas nad loovad stiimuleid ja kõrvaldavad takistusi omatarbeks toodetud taastuvenergia tarbijate ärimudelite korral

¹⁸ Kütte ja jahutusega seotud poliitika toetusvahendite kohta vt kohaldamisala B. Energiaauditeid ja energiauhtimissüsteeme käsitlevate poliitika toetusvahendite kohta vt teemat LIFE-2021-CET-AUDITS.

- taastuenergiakogukonnad, eelkõige seoses õiguste rakendamise ja taastuenergiakogukondade raamistike loomisega liikmesriikides (sealhulgas poliitilised, regulatiivsed ja seadusandlikud meetmed) ning nende mõjuga taastuenergiakogukondade kasvule; selles tuleks arvesse võtta ka kodanike energiakogukondadega seotud asjakohaseid aspekte, mida käsitletakse direktiivis (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta; peale selle tuleks arvesse võtta ühenduse energiasstrateegiate väljatöötamisega seotud aspekte
- taastuenergia peavoolustamine küttes ja jahutuses, sealhulgas piirkondlikes energiavõrkudes, eelkõige seoses andmete kogumisega energiatarbimise kohta kütte- ja jahutussektoris, olemasolevate turutõkete hindamisega ning olemasolevate lubade andmise, sertifitseerimise ja litsentsimise menetluste lihtsustamisega; vahendite väljatöötamine taastuenergia allikatest toodetud kütte- ja jahutamisseadmete ning jääksoojusest ja -jahutusest saadava kütte- ja jahutussüsteemide puhastulu, kulude ja energiatõhususe kohta teabe kättesaadavaks tegemiseks; riikliku taastuenergia ja jäätmeenergia potentsiaali kaardistamine ja analüüs kooskõlas direktiivi 2012/27/EL vastavate nõuetega; uuenduslike taastuenergiatehnoloogiate ning jääksoojuse ja -jahutuse integreerimist olemasolevatesse ja uutesse kaugkütte- ja jahutusvõrkudesse hõlbustavate meetmete hindamine ja rakendamine
- taastuenergia transpordisektoris
- muud seotud horisontaalsed küsimused, nagu taastuenergia allikatest toodetud energia toetuskavad, lubade andmise menetluste lihtsustamine, teave ja koolitus ning päritolutagatised

Komisjon leiab, et taotlused, millega taotletakse ELilt kuni 2 miljonit eurot, võiksid võimaldada konkreetsete eesmärkide asjakohast käsitlemist. Selle vaatamata ei välista see suurema summa taotlemist ja rahastamist.

Eeldatav mõju

- Täidesaatvate asutuste parem koostöö liikmesriikides ja nende vahel
- Suurem arusaamine ja teadmised Euroopa energiaalaste õigusaktide rakendamise eest vastutavates haldusasutustes
- Sätete tõhusam rakendamine, sealhulgas poliitikameetmete parem kavandamine, kujundamine ja hindamine
- Õigusnormide järjekindlam rakendamine energiaalastes õigusaktides, energiapoliitikas ja energiasektoris
- Asjakohaste vahendite ja meetodite kasutamine, mis hõlbustavad andmete kättesaadavust ja juurdepääsu andmetele; andmete parem kvaliteet ja parem seire
- Tarbimissuundumuste parem mõistmine
- Täpsemate arvutuste ning mõõtmis- ja kontrollimismeetodite kasutamine, sealhulgas energia sektoriülese kasutamise jaoks
- Aruandluse parem kvaliteet / riiklikud energia- ja kliimakavad / pikaajalised renoveerimisstrateegiad
- Võimaluste parem mõistmine
- Turutõkete parem mõistmine
- Tõhusam planeerimine, näiteks nutikad kütte- ja jahutusvõrgud
- Energiavälise mõju ja kasu parem mõistmine ja mõõtmine, pidades silmas ka ringmajandust

- Primaarenergia kokkuhoid / projektiga käivitatud taastuenergia tootmine (GWh aastas)
- Projektiga käivitatud investeeringud säästvasse energiasse (kumulatiivselt, miljonites eurodes)

Toetusmäär

Muud meetmed (koordineerivad ja toetavad meetmed) – 95%

LIFE-2021-CET-GOV: mitmetasandiline kliima- ja energiadialoog energiajuhtimise edendamiseks

Eesmärgid

Teema eesmärk on toetada liikmesriike mitmetasandilise dialoogi edendamisel, et tagada energiajuhtimine. Koostöö valitsemistasandite (näiteks piirkonnad, linnad ja kogukonnad, riikide valitsused) ja sidusrühmade (nt kodanikuühiskond, akadeemilised ringkonnad, tööstus ja ettevõtjad, valitsusvälised organisatsioonid) vahel on otsustava tähtsusega, et võimaldada puhtale energiale üleminekut ja Euroopa rohelist kokkulepet¹⁹. Liikmesriikide esitatud riiklike energia- ja kliimakavade²⁰ esimene analüüs näitab aga seda, et teabevahetus erinevate haldustasandite vahel on 2030. ja 2050. aasta eesmärkide saavutamiseks endiselt ebapiisav. Juhtimist käsitlevas määruses²¹ sätestatu kohaselt on vaja toetada liikmesriike mitmetasandilise kliima- ja energiadialoogi loomisel, erinevate juhtimistasandite (nii vertikaalsete kui ka horisontaalsete) koordineerimisel, pidades silmas riiklike energia- ja kliimakavade ajakohastamist (ette nähtud 2023. aastaks) ning nende jälgimist ja aruandlust, mis on ette nähtud igal teisel aastal. Vaja on mitmekülgseid ja järjepidevaid meetmeid ja eesmärgi, tugevamat poliitilist pühendumust ning ühist visiooni.

Kohaldamisala

Liikmesriikide toetamiseks juhtimist käsitleva määrusest ja Euroopa rohelisest kokkuleppes tulenevate kohustuste täitmisel, otsib Euroopa Komisjon meetmeid, mis suudaksid:

- algatada pideva dialoogi ja luua/tugevdada struktureeritud sünergiat erinevate haldustasandite (piirkonnad, linnad, riikide valitsused), sidusrühmade (nt kodanikuühiskond, kogukonnad, akadeemilised ringkonnad, tööstus ja ettevõtlus, valitsusvälised organisatsioonid) ja vahendite vahel, et saavutada ambitsioonikad ja jagatud CO₂ heite vähendamise eesmärgid ning määratleda paremini piirkondliku/kohaliku tasandi rolli ja panust riigi energia- ja kliimapolitika eesmärkide saavutamisse. Eesmärk on suurendada strateegiate ja meetmete kaasmääratlemist ja sidusust erinevatel valitsemistasanditel, parandada kohalikul tasandil seire- ja aruandluskavasid (nt säästva energia ja kliimameetmete kavad, Euroopa energiaaahind jne), ning riiklikul tasandil (nt riiklikud energia- ja kliimakavad, pikaajalised renoveerimisstrateegiad, taastekavad), et toetada energialiidu juhtimist käsitlevat määrust, toetada piirkondlikke algatusi (nt üleminekuetapis söepiirkonnad, ELi saarte puhas energia, targad linnad ja kogukonnad, programmi „Euroopa horisont“ CO₂-neutraalsust käsitlev missioon jne²²), suurendada parimate tavade jagamist, institutsionaliseerida täiustatud juhtimisprotsesse ja tugevdada poliitilist pühendumust.

¹⁹ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_1&format=PDF

²⁰ https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-strategy/national-energy-climate-plans_et#final-necps

²¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1999&from=ET>

²² https://ec.europa.eu/info/horizon-europe/missions-horizon-europe/climate-neutral-and-smart-cities_et

Vajaduse korral tuleks püüda saavutada erinevate aruandlusraamistike (nt Euroopa energiaaahind, *Territoires à énergie positive*, ISO 50001, kliima- ja energiamudelite piirkonnad jne) ühtlustamist. Hiljuti loodud struktuurid on vajalikud, et tagada kestlikkus pärast Euroopa rahastamise lõppu.

- Pakkuda juhtimis- või protsessimudeleid, et võimaldada usaldusväärseid ja järjepidevaid aruandlusmehhanisme, integreerida vertikaalse ja horisontaalse haldamise tasemeid ning pakkuda uuenduslikke seire- ja kontrollisüsteeme, mis kombineerivad erinevaid lähenemisi (nt ülalt alla ja alt üles) ning kohaldada selliseid mudeleid riiklike energia- ja kliimakavade ajakohastamiseks sobival ajavahemikul, võttes arvesse energiatõhususe esimest põhimõtet.
- Luua seosed muude käimasolevate algatuste ja olemasolevate dialoogifoorumitega, mille eesmärk on tugevdada ja rakendada seotud ja asjakohaseid poliitikavaldkondi (nt pikaajalised renoveerimisstrateegiad, taaste- ja vastupidavuskavad) ja/või algatusi (nt olemasolevad säästva energia ümarlauad, säästva energia investeerimisfoorumite raames korraldatud üritused²³).

Komisjon leiab, et taotlused, millega taotletakse ELilt kuni 1,75 miljonit eurot, võiksid võimaldada asjakohast konkreetsete eesmärkidega tegelemist. Selle vaatamata ei välista see suurema summa taotlemist ja rahastamist.

Eeldatav mõju

- Uued juhtimisstruktuurid/dialoogiplatvormid, et tõhustada teabevahetust erinevate haldustasemete ja sidusrühmade vahel
- Uued juhtimis- või protsessimudelid, millega luuakse riiklike energia- ja kliimakavade jaoks kindel aruandlusmehhanism
- Erinevate tasandite ametiasutuste vahel (kohalikud ja riiklikud) ja eri valdkondades (kodanikuühiskond, kogukonnad, akadeemilised ringkonnad, tööstus ja ettevõtlus, valitsusvälised organisatsioonid jne) tehtavate energiasüsteemi ümberkujundamisega seotud institutsionaliseeritud koostööprojektide arv
- Ajakohastatud riiklike energia- ja kliimakavade arv²⁴
- Erinevate haldustasandite sidusrühmade ja protsessi kaasatud sidusrühmade arvud
- Primaarenergia kokkuhoid / projektiga käivitatud taastuenergia tootmine (GWh aastas)
- Projektiga käivitatud investeeringud säästvasse energiasse (kumulatiivselt, miljonites eurodes)

Toetusmäär

Muud meetmed (koordineerivad ja toetavad meetmed) – 95%

²³ https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/financing-energy-efficiency/sustainable-energy-investment-forums_et

²⁴ Liikmesriigid peaksid esitama ajakohastatud riikliku energia- ja kliimakava projekti 2023. aasta juuniks ja lõpliku riikliku energia- ja kliimakava 2023. aasta detsembriks

Tehnoloogia kasutuselevõtu kiirendamine, digitaliseerimine, uued teenused ja ärimudelid ning nendega seotud kutseoskuste parandamine turul

LIFE-2021-CET-BUILDRENO: tööstuslike täisrenoveerimislahenduste ulatuslik kasutuselevõtt

Eesmärgid

Selle teema eesmärk on hõlbustada hoonete terviklike tööstuslike täisrenoveerimise lahenduste suuremat turuletoomist ja ulatuslikku kasutuselevõtmist, mille kaudu toetatakse ELi renoveerimislaine strateegia rakendamist.

Täieliku renoveerimise tööstuslikud lähenemised on toonud kaasa palju eeliseid, sealhulgas kiirema ja kvaliteetsema ehituse; vähem häireid hoones viibijate jaoks; vähem jäätmeid ja vähem vigu; väiksemad kulud, sealhulgas hoone olulusringi jooksul; projekteerimisrühmade, otsustajate, lõppkasutajate ja muude sidusrühmade parem integreerimine. Eesmärk on kiirendada energia renoveerimise kiirust ja põhjalikkust ning pakkuda kvaliteetsemaid renoveerimistöid, tagades kindlalt suurema energiasäästu, ning vähendada tööstuslike lahendustega tulemuslikkuse erinevust.

Kohaldamisala

Kooskõlas renoveerimislaine strateegiaga tuleks taotlustes uurida, kuidas stimuleerida hoonete renoveerimise mahtu ja põhjalikkust tööstuslike lahenduste kaudu, mis vähendavad ebamugavuse tekitamist hoones viibijatele. Taotlustes võiks käsitleda eri tüüpi hooned, sealhulgas osana suurematest lähenemistest, nt piirkonna tasandil. Peale selle peaksid taotlused tuginema varasematest teadus- ja innovatsiooniprojektidest saadud kogemustele, mis näitasid uuenduslike tööstuslike lähenemisi hoonete täielikuks renoveerimiseks. Sellised uuendused on hõlmanud standarditud eeltöötlust ja kohapealset ehitust, digitaalseid tööriistu, nagu ehitusteabe modelleerimine ja liitreaalsus, kompaktseid ja kvaliteetseid, renoveerimiseks sobivaid isehäälestuvaid ehitussüsteeme. Lisaks tehnilistele lahendustele on uuendused toimunud ka ärimudelites, täitmisgarantiides, projekteerimis- ja hankeprotsessides ning keskendunud lõppkasutaja soovidele ja vajadustele. Taotlused peaksid käsitlema turutõkkeid ja stimuleerima ärimudelite väljatöötamist, et kiirendada tööstuslike täieliku renoveerimise lahenduste kasutuselevõtmist. Tähelepanu tuleks pöörata kogu väärtusahelale, alates tõhusatest projekteerimis- ja ehitusmeetoditest, mis kätkevad vähe energiat ja CO₂, kuni kohapealse töökorralduseni ja kohustuseni tagada lõppkasutajale kvaliteetne, kulutõhus toode, tagades kõrge mugavustase ja kvaliteetne sisekeskkond. Taotlused peaksid käsitlema renoveerimise investeerimiskulusid, ehitusobjektil vajaminevat aega ja sellest tulenevat hoonete kasutajate häirimist. Taotlused peaksid muutma kogu renoveerimisprotsessi atraktiivsemaks kõigile asjaosalistele, alates ehitusega seotud sidusrühmadest ja investoritest kuni ehitusomanike ja hoones viibijateni.

Komisjon leiab, et taotlused, millega taotletakse ELilt kuni 2 miljonit eurot, võiksid võimaldada konkreetsete eesmärkide asjakohast käsitlemist. Selle vaatamata ei välista see suurema summa taotlemist ja rahastamist.

Eeldatav mõju

- Lõppkasutajale täitmisgarantiiga tehtud kulutõhusad renoveerimistööd
- Ehitusobjektidel renoveerimistööde aja vähendamine võrreldes tavapraktikaga
- Kavandatavate lahenduste tõhususe ja korduvkasutatavuse tõendamine, et suurendada renoveerimise kiirust
- Primaarenergia kokkuvõtteid / projektiga käivitatud taastuvenergia tootmine (GWh aastas)
- Projektiga käivitatud investeeringud säästvasse energiasse (kumulatiivselt, miljonites eurodes)
- Projektiga käivitatud kasvuhoonegaaside heitkoguste (tCO₂ekv aastas) ja õhusaasteainete (kg aastas) vähendamine

Toetusmäär

Muud meetmed (koordineerivad ja toetavad meetmed) – 95%

LIFE-2021-CET-AUDITS: energiaauditite soovitude kasutuselevõtt ettevõtete energiasüsteemi ümberkujundamiseks

Eesmärgid

ELi ettevõtete kestliku majanduskasvu mudeli kasutuselevõtmine, toetamine ja kiirendamine on üks Euroopa rohelise kokkuleppe ambitsioonikaid eesmärke. 2018. aastal²⁵ moodustasid ettevõtted ligikaudu 74% ELi lõplikust energiatarbimisest, peamiselt transpordi (31%), tööstuse (26%) ja teenuste (14%) sektoris. Kuna üksikud juhtumid varieeruvad oluliselt – olenevalt turusektorist, energiamahukusest, energia olulisusest tootmisprotsessis, energiaallikate kombinatsioonist ja hindadest, kokkupuutest konkurentsi, riigist, ettevõtte suurusel, kasumlikkusest jne –, tuleb tulemuste saavutamiseks kohandada ettevõtete toetusmeetmeid energiatõhususe suurendamiseks ja taastuvenergia allikate kasutuselevõtuks.

Energiatõhususe direktiivi artikli 8 lõikega 1 ja artikli 8 lõikega 4 kehtestatakse liikmesriikidele kaks peamist kohustust edendada energiaauditite kättesaadavust ja tagada, et suuretted viivad läbi korrapäraseid energiaauditid või et neil on olemas energiajuhtimissüsteem. Viimastel aastatel on energiaauditid osutunud tõhusaks vahendiks, et kõrvaldada puudujäägid teabes, mis on üks peamisi energiatõhususe tõkkeid, kuid rakendatud on vaid väike osa soovitatud meetmetest.

Selle teema põhieesmärk on suurendada selliste meetmete kasutuselevõttu ettevõtetes, kes kasutavad terviklikku lähenemist. Tegelikult võivad mitmed tegurid selgitada, miks auditite soovitude rakendamine jääb ebapiisavaks, nt inimressursside mittekättesaadavus energia valdkonnas töötamiseks ja nende puudulikud teadmised selle kohta, kuidas koguda energiaalast teavet ja võtta kasutusele uusi lahendusi. Investeeringuid kaaludes on takistuseks ebakindlus tegeliku saavutatava energiasäästu osas, pikad tasuvusajad, raskused rahastamisele juurdepääsul (sisemine või väline) ja piiratud riiklikud stiimulid.

²⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Energy_statistics_-_an_overview#Final_energy_consumption

Peale selle alahindavad eelkõige väiksemad ja vähem energiat kulutavad ettevõtted sageli energiatõhususe mitmeid kasusid.

Ettevõttesiseselt juhitav või kolmandate isikute, näiteks energiaaudiitorite, inseneride ja finantsnõustajate kaudu toimuv energiaauditi protsess võib olla protsessi igas etapis killustatud erinevate oskuste ja piirangute tõttu. Selle teema eesmärk on suurendada energiaaudiitorite ja/või tehnikute oskusi muuta tehniline uuring (katlaruumi tasand) strateegiliseks taotluseks, mis võib olla tippjuhtkonna (juhatuse tasand) jaoks atraktiivne, samuti parandada nende teadmisi riiklike stiimulite ja erasektori rahastusvõimaluste osas.

Kohaldamisala

Taotlustes tuleks rakendada kohandatud toetavaid meetmeid, mis hõlmavad kogu protsessi alates energiaauditist kuni meetmete rakendamiseni ja võib-olla ka enam, mis toob kaasa auditi soovitude konkreetse rakendamise määra märkimisväärse kasvu.

Olenevalt sihtettevõtete valmisolekust võivad taotlused pakkuda tegevustoetust otse ettevõtetele teenusena või arendada suutlikkust ja nõustada ettevõtte töötajaid (nii juhtimis- kui ka tegevustasandil), tingimusel, et tegevuste tagajärjel toimub soovitatavate meetmete tegelik rakendamine.

Ettevõtetele antav toetus võib hõlmata järgmist:

- sektoripõhistel võrdlusalustel põhinevad energia skaneerimised ja üksikasjalikud energiaauditid
- energiatõhususe mitmete eeliste analüüs ja hindamine (ressursitõhusus, mugavus, tervis, tootlikkus, töötajate rahulolu, maine jne)
- juhtimise strateegilise väärtuse sõnastamine (riskimaandamine, seos ettevõtte põhitegevusega ning keskkonna-, sotsiaal- ja ettevõtte juhtimisega)
- toetus ehitusetapi juhtimisel
- kontaktide loomine rahandusasutustega seoses avalike toetuste, aga ka pangalaenude ja potentsiaalsete erasektori investoritega

Toetus ettevõtte töötajatele (tehnilised teenused, tippjuhtkond, finantsosakonnad) võib hõlmata suutlikkuse suurendamist ja nõustamist, näiteks:

- ettevõtte kultuuri edendamine kõigil tasanditel keskkonnasäästlikumate eesmärkide suunas
- juhtimise muutmine ja ümberkorraldamine
- säästva energia teema kaasamine ettevõtte kommunikatsioonistrateegiasse
- digitaalsete lahenduste, sealhulgas standardil ISO 50001 põhinevate energiajuhtimissüsteemide kasutamise edendamine, et saavutada suurem tõhusus, täpsemad andmed tarbimise ja säästmise kohta ning parem ettevalmistus nõudluse ja reageerimise teenuste kasutuselevõtuks

Muud sektori/territooriumi tasandi tegevused võivad hõlmata järgmist, kui need aitavad kaasa energiaauditi soovitude rakendamisele:

- uuringud ja võrdlusuuringud sihtettevõtete tuvastamiseks
- üksikute ettevõtete/meetmete koondamine, et jõuda kriitilise suuruseni ja muuta need energiateenuste ettevõtetele ja erasektori rahastajatele atraktiivsemaks
- protsesside ja dokumentatsiooni standardimine tehnilisest ja rahalisest seisukohast
- kõigi siseselt ja/või väliselt kaasatud asjaosaliste suutlikkuse suurendamine

Taotlustes tuleks selgelt määratleda ja põhjendada majandussektoreid (NACE), ettevõtete ja/või territooriumide suurust, millele need keskenduvad, ning näidata nende kavandatud lähenemise sobivust. Samuti peaksid nad tõendama peamiste sidusrühmade, näiteks kutseliitude, kohalike omavalitsuste, kaubanduskodade jne toetamist ja aktiivset kaasamist.

Komisjon leiab, et taotlused, millega taotletakse ELilt kuni 1,75 miljonit eurot, võiksid võimaldada konkreetsete eesmärkide asjakohast käsitlemist. Selle vaatamata ei välista see suurema summa taotlemist ja rahastamist.

Eeldatav mõju

Eeldatakse, et taotlused näitavad alljärgnevalt loetletud mõjusid:

- suurenenud kiirus energiaauditite põhjal konkreetsete ümberkujundamise meetmete rakendamiseks
- otsetoetust saavate ettevõtete arv
- projekti raames tehtud energiaauditite arv
- täiustatud oskuste/teadmistega ettevõtete töötajate arv
- täiustatud oskuste/teadmistega energiaaudiitorite / muude sidusrühmade arv
- Euroopa energiatõhususe direktiivi artikli 8 parema rakendamise toetamine
- projektiga käivitatud primaarenergia kokkuhoid (GWh aastas)
- projektiga käivitatud taastuvenergia tootmine (GWh aastas)
- Projektiga käivitatud investeeringud säästvasse energiasse (kumulatiivselt, miljonites eurodes)

Toetusmäär

Muud meetmed (koordineerivad ja toetavad meetmed) – 95%

LIFE-2021-CET-VALUECHAIN: säästva energia kasutuselevõtu edendamine kogu väärtusahelas tööstuses ja teenustes

Eesmärgid

2018. aastal moodustasid tööstus- ja teenindussektorid umbes 40% ELi 27 liikmesriigi energia lõpptarbimisest (vastavalt 26% ja 14%). Nii nagu on rõhutatud Euroopa rohelises kokkuleppes, nõuab kliimanetraalsuse saavutamise 2050. aastaks täielikku mobiliseerimist ja tihedamat koostööd kõigi eri väärtusahelates tegutsevate osalejate vahel.

Ettevõtted kalduvad keskenduma oma tegevusega seotud energiatarbimisele, jättes tähelepanuta nende väärtusahela kulud (st kõik lõpptootesse panustavad tarnetehnoloogiad, tooted ja teenused). Selle teema eesmärk on kaasata ettevõtted võtma kasutusele terviklikumat lähenemist, et võtta enam arvesse tarneahela suure energiamahukusega seotud riske (nt seoses energiahindade, maine, kohtuvaidlustega jms) ning muuta see jätkusuutlikumaks ja vastupidavamaks.

See paradigma nihe võib veelgi suurendada kestlike lahenduste turupotentsiaali, võimaldades samal ajal võrrelda kogu olulusringi mõju (nt veetarbimine, CO₂ heitkogused, pinnase mõjud jne) tööstus- ja teenindusprotsessides.

Sellega seoses võivad suurettevõtted mängida olulist rolli, et toetada oma tarneahelas tegutsevaid väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid (VKE'd), et investeerida energiatõhususse ja taastuvenergia lahendustesse.

Kohaldamisala

Selle teema eesmärk on teha koostööd VKEde ja suuremate ettevõtete vahel, kes tegutsevad samas väärtusahelas, et tagada energiatõhususe meetmete ja taastuenergia allikate kasutamise maksimeerimine protsessi igas etapis, kooskõlas ELi energiasüsteemi integreerimise strateegiaga ning üldisemalt ELi rohelise kokkuleppe ja ELi tööstusstrateegiaga.

Eeldatakse, et taotlustes arendatakse, katsetatakse ja valideeritakse uuenduslikke ärimudeleid ja lähenemisi, mis edendavad koostööd ühe või mitme konkreetse väärtusahela ettevõtete vahel tööstus- ja teenindussektoris. Taotlustes tuleks selgelt kirjeldada neid mudeleid ja lähenemisi, nende asjakohasust ja lisaväärtust sihtväärtusahelate puhul. Ärijuhtumid peaksid põhinema tegelikul vastastikusel suhtlemisel ja kogemustel, mille asjaomased osalejad on saanud projekti ajal. Tuleks esitada üksikasjalik kasutamise strateegia, et levitada projekti tulemusi tõhusalt kogu EL asjaomastes väärtusahelates.

Peale selle võiks välja töötada võrdlusmehhanismid ja seiresüsteemid, milles keskendutakse energia kasutamisele väärtusahela tasandil, et vältida CO₂ heite üleminekut väärtusahela ühelt tasemelt teisele; sellistes võrdlusalustes tuleks keskenduda eelkõige energiale, mitte laiemale kasvuhoonegaaside käsitlemisele. Sellega seoses oodatakse, et taotlustes tehakse poliitilisi soovitusi, et veelgi parandada ettevõtete energiakasutuse andmete kogumist, läbipaistvust ja kättesaadavust, toetada aruandlusstandardite väljatöötamist, jälgida edusamme ELi 2030. ja 2050. aasta kliima- ja energiapoliitika eesmärkide saavutamisel.

Komisjon leiab, et taotlused, millega taotletakse ELilt kuni 2 miljonit eurot, võiksid võimaldada konkreetsete eesmärkide asjakohast käsitlemist. Selle vaatamata ei välista see suurema summa taotlemist ja rahastamist.

Eeldatav mõju

Eeldatakse, et taotlused näitavad alljärgnevalt loetletud mõjusid:

- majanduslikult elujõuliste, turul kasutamiseks valmis ärimodelite väljatöötamine ja rakendamine väärtusahela tasandil
- ärimodelite ja ärijuhtumite rakendamisega seotud ettevõtete ja väärtusahelate arv
- andmed väärtusahela energiakasutuse kohta, mis on asjaomastele turuosalistele kättesaadavaks tehtud
- uuenduslike võrdlusuuringute ja kogu energiakasutuse seiresüsteemide arendamine väärtusahela tasandil
- energiatõhususe ja taastuenergia integreerimist väärtusahela tasandil toetavate standardite, juhtimise ja regulatiivsete raamistike täiustamine
- korduvkasutusega seotud juhtumid, mis näitavad väärtusahela lahendusi energiatõhususe meetmete rakendamisel ja taastuenergia integreerimisel
- Primaarenergia kokkuhoid / projektiga käivitatud taastuenergia tootmine (GWh aastas)
- projektiga käivitatud investeeringud säästvasse energiasse (kumulatiivselt, miljonites eurodes)

Toetusmäär

Muud meetmed (koordineerivad ja toetavad meetmed) – 95%

LIFE-2021-CET-BUILDSKILLS: algatus „BUILD UP Skills“ – riiklike platvormide ja tegevuskavade taaskäivitamine

Eesmärgid

2011. aastal käivitatud algatus „BUILD UP Skills“²⁶ toetab kogu Euroopa ehitusspetsialistide tööd, et võimaldada hoonete renoveerimist, mis looks nii kõrge energiatõhususega kui ka uusi energiasäästuhooned. Selle teema eesmärk on hõlbustada riiklike kvalifikatsiooniplatvormide, *status quo* analüüside ja riiklike tegevuskavade taaskäivitamist, mis on välja töötatud algatuse BUILD UP Skills (2011–2012, edaspidi „I samm“) ²⁷ esimese etapi raames, et tagada kooskõla ELi 2030. aasta energiapoliitika eesmärkidega.

Esimene eesmärk on toetada algatuse BUILD UP Skills (2011–2012) esimeses etapis loodud riiklike platvormide taaselustamist, kogudes kokku kõik peamised riiklikud sidusrühmad. Kuna esimesed platvormid loodi kümme aastat tagasi, peaks projektide eesmärk olema nende ulatuse laiendamine, kaasates uusi sidusrühmi.

Teise eesmärgina peaksid taaskäivitatud riiklikud platvormid ajakohastama *status quo* analüüse ja riiklike tegevuskavasid, et kajastada ehitussektori uut tegelikkust. Selleks tuleks tegeleda vajalike oskuste arendamisega, mis on seotud näiteks digitehnoloogiate, tarkade hoonete, sealhulgas elektromobiilsuse, ressursitõhususe, ringluse, taastuvenergia tehnoloogiate integreerimise, kütte ja jahutuse, tööstusliku põhjaliku renoveerimise, olulusringi CO₂ hindamisega jne, võttes samal ajal arvesse ELi ulatuslikumat taastekonteksti.

Kohaldamisala

Piisava tõmbejõu tagamiseks riiklikul tasandil oodatakse, et seda teemat käsitletakse ühte riiki hõlmavate taotluste kaudu. Eeldatakse ühte meetet riigi kohta (võimalikud erandid).

Kuigi eelnev osalemine algatuse „BUILD UP Skills“ rahastatud projektides ei ole nõutav, peaksid taotlejad tõendama häid teadmisi algatuse kohta ning suutlikkust mobiliseerida asjaomaseid sidus- ja sihtrühmi.

Selle teema raames esitatud taotlused peaksid toetama Euroopa ehituskava²⁸, mis keskendub kutseharidusele ja koolitusele, mis on ette nähtud peamiselt sinikraelistele spetsialistidele (Euroopa kvalifikatsiooniraamistikus on eesmärk kuni 5. tase). Kui kõnealuse teema raames esitatud taotluses keskendutakse ühele programmi Blueprint algatusega²⁹ hõlmatud riigile, peaksid taotlejad tõendama kavandatavate tegevuste vastastikust täiendavust ja lisaväärtust nende tegevuskavadega, mis on välja töötatud projekti Blueprint raames.

Selle teema keskmes on kõik asjakohased oskused, mis on vajalikud puhtale energiale ülemineku võimaldamiseks, eelkõige ELi renoveerimislaine, energiasäästuhoonete peavoolustamine ning ressursitõhususe kaalutluste kaasamine. Algatuse „BUILD UP Skills“ algsed *status quo* analüüsis ja tegevuskavades keskenduti kohalikele töötajatele ja oskustöölistele (sinikraelised spetsialistid). Neid dokumente tuleb ajakohastada oskustööliste (sinikraeliste spetsialistide) osas ja täiendada uue sisuga, milles kaardistatakse valgekraeliste kutsealade (nt arhitektid, projekteerijad, insenerid, ehitusjuhid, tootjad jne) oskused, mis peegeldavad seejärel kogu hoone väärtusahela tegelikku seisundit ja vajadusi.

²⁶ <https://www.buildup.eu/en/skills>

²⁷ <https://www.buildup.eu/en/skills/bus-projects>

²⁸ <https://constructionblueprint.eu/>

²⁹ Hispaania, Belgia, Soome, Prantsusmaa, Saksamaa, Kreeka, Iirimaa, Itaalia, Leedu, Portugal, Sloveenia, Poola.

Taotlused peaksid olema käsitletavate kutsealade osas kõikehõlmavad, hõlmates Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku 1.–8. tasandit.

Kavandatavad tegevused peaksid osana Euroopa uuest oskuste tegevuskavast olema kooskõlas oskuste paktiga.

Taotlustes tuleks käsitleda ka vajadust ümber koolitada töötajaid ja spetsialiste, kes on tegutsenud varem või tegutsevad praegu fossiilkütustega seotud sektorites ja piirkondades.

Eeldatakse, et taotlused sisaldavad meetmeid, et muuta renoveerimis- ja ehitussektor naistele atraktiivsemaks.

Ajakohastatud riikliku *status quo* analüüs tuleb esitada taaskäivitatud riikliku platvormi tegevuse esimese 9 kuu jooksul. Iga *status quo* analüüs peaks koondama kogu vajaliku teabe riikliku ehitussektori praeguse olukorra kohta seoses täiskasvanuhariduse ja koolituse, energiatõhususe ja panusega 2030. aasta eesmärkide saavutamisse ning olemasolevate takistuste ja lünkadega, luues seega aluse sidusrühmade teadlikule arutelule.

Ajakohastatud riiklik tegevuskava peaks selgitama, kuidas ületada takistusi ja tuvastatud oskuste puudujääke eri kutsealadel nii, et oleks võimalik saavutada ehitussektori 2030. aasta eesmärgid. Igas riiklikus tegevuskavas tuleks eelkõige ette näha järgmist: erinevate kutsealadega seotud prioriteetsete meetmete kogum määratletud eesmärkide saavutamiseks; kindlaksmääratud meetmete tegevuskava aastani 2030; rakendamise juhtimiseks vajalike osalejate ja vahendite kindlaksmääramine; meetmed kavandatud tegevuste edenemise jälgimiseks.

Pikaajalise kestlikkuse tagamiseks peaksid projektid taotlema ajakohastatud tegevuskava ametlikku kinnitamist asjaomaste riiklike sidusrühmadelt, sealhulgas ametiasutustelt, ning edendama neid tulemusi laialdaselt.

Eeldatakse, et projektidega viiakse ellu vähemalt järgmisi tegevusi, kui neid ei käsitleta juba taotluses käsitletud riigi Euroopa ehituskava kaudu:

- riikliku platvormi taaskäivitamine spetsiaalsete suhtluskanalite ja korrapäraste kohtumiste kaudu
- turu-uuringud ja andmete kogumine (*status quo* analüüs)
- esimese riikliku tegevuskava rakendamise tõhususe hindamine
- sihipärased vestlused asjaomaste riiklike sidusrühmade ja sihtrühmadega
- seminarid asjaomaste riiklike sidusrühmade ja sihtrühmadega
- riikliku tegevuskava ajakohastamine, sealhulgas meetmed aastani 2030 ja poliitilised soovitusel; asjaomaste riiklike sidusrühmade heakskiit
- tulemuste edendamine ja edastamine
- aktiivne osalemine Euroopa võrgustikes

Euroopa ehituskavas esindatud riiki käsitlevad taotlused peaksid samuti keskenduma selles raamistikus väljatöötatud tegevuste edasisele laiendamisele ja nende pikaajalise rakendamise toetamisele, hõlmates ka valdkondi, oskusi ja kutsealasid, mida kavas ei käsitleta.

Projekti eeldatav kestus on 18 kuud, et tagada tulemuste piisavalt varajane kättesaadavus, et toetada algatuse BUILD UP Skills järgmisi etappe.

Taotlusi võib esitada üks taotleja.

Komisjon leiab, et taotlused, millega taotletakse ELilt kuni 400 000 eurot, võiksid võimaldada konkreetsete eesmärkide asjakohast käsitlemist. Selle vaatamata ei välista see suurema summa taotlemist ja rahastamist.

Eeldatav mõju

- Ajakohastatud riiklik platvorm, milles osalevad peamised riiklikud sidusrühmad
- Ajakohastatud riikliku *status quo* analüüsi kvaliteet, milles määratakse kindlaks praegused ja tulevased oskuste vajadused, lüngad, takistused ja võimalused
- Ajakohastatud riiklikus tegevuskavas esitatud meetmete kvaliteet, mis kajastab riikliku ehitussektori uusi vajadusi ja tegelikkust 2030. aastaks.
- Projekti tegevustega otseselt seotud inimeste arv
- Ajakohastatud tegevuskava heaks kiitnud asjaomaste riiklike sidusrühmade arv
- primaarenergia kokkuhoid / projektiga käivitatud taastuenergia tootmine (GWh aastas)
- projektiga käivitatud investeeringud säästvasse energiasse (kumulatiivselt, miljonites eurodes)

Toetusmäär

Muud meetmed (koordineerivad ja toetavad meetmed) – 95%

LIFE-2021-CET-COOLING: valmistumine hoonete jahutusnõudluse suurenemiseks lähiaastatel

Eesmärgid

Võttes arvesse, et peaaegu 50% liidu energia kogutarbimisest kasutatakse kütmiseks ja jahutamiseks, millest 80% kasutatakse hoonetes³⁰, ajakohastades hoonete kütte- ja jahutussüsteeme, on oluline vähendada ELi hoonefondi CO₂ heitkoguseid, juurutada kohaliku taastuenergia potentsiaali ja vähendada ELi sõltuvust imporditud fossiilkütustest³¹.

Viimaste aastate jooksul saagenenud kõrgemate temperatuuride ning elustiilide ja harjumuspärasuste muutuste tõttu seoses siseruumides talutava temperatuuriga on märgatavalt suurenenud hoonete jahutusvajadused ja eeldatavalt tõusevad need veelgi. Rahvusvahelise Energiaagentuuri aruande³² kohaselt on jahutus kõige kiiremini kasvav energia kasutamise viis hoonetes ja ilma ambitsioonika reageeringuta on energiavajadus ruumi jahutamiseks 2050. aastaks enam kui kolmekordne.

Kasvavat nõudlust jahutuse järele tuleb käsitleda kahe nurga alt ja energiatõhususe esimese põhimõtte vaimus. Eelkõige tuleks mõtestada ja rakendada integreeritud lahendusi, mis vähendavad hoone jahutusvajadust, ilma et see ohustaks ühelt poolt mugavust ning teiselt poolt rahuldaks nõudlust parimate olemasolevate ja taastuvate ruumijahutustehnoloogiate järele, mis on hästi kohandatud erinevatele hoonetüüpidele ja vajadustele.

³⁰ EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV (EL) 2018/844, 30. mai 2018, millega muudetakse direktiivi 2010/31/EL hoonete energiatõhususe kohta ja direktiivi 2012/27/EL energiatõhususe kohta

³¹ Euroopa renoveerimislaiane – keskkonnahoidlikumad hooned, uued töökohad, parem elujärg, 14.10.2020 COM(2020) 662 lõplik

³² Rahvusvahelise Energiaagentuuri aruanne „The Future of Cooling“, mai 2018

Selle teema eesmärk on seega toetada meetmeid, mis täiendavad ja teavitavad olemasolevaid jahutamise seotud hinnanguid ja strateegiaid, eelkõige alt üles analüüsi kaudu ja kohalikke tegureid arvesse võttes. Peale selle on teema eesmärk toetada lähenemisi ja tegevusi, mis aitavad kaasa integreeritud jahutuslahenduste kaalumisele avaliku ja erasektori otsuste tegemise, kavandamise, projekteerimise ja rakendamise protsessides.

Kohaldamisala

Kavandatavad meetmed peaksid andma parema ja tervikliku ülevaate hoonete jahutusvajadusest ning töötama välja asjakohased strateegiad selle kohta, kuidas seda nõudlust oleks võimalik kõige tulemuslikumalt hallata ja täita kestlikul viisil, st vähendades nõudlust, parandades energiatõhusust ja suurendades taastuenergia osakaalu.

Selle teema raames võetavad meetmed peaksid alt üles lähenemise abil täiendama olemasolevaid hinnanguid, tegevuskavasid ja strateegiaid, alustades kohalikust kontekstist, sõnastades samal ajal asjakohaseid järeldusi riigi ja Euroopa tasandil. Näiteks peaks see andma ülevaate jätkusuutliku kütte ja jahutuse tavapärastest potentsiaalidest, tingimustest ja kasutusviisidest kohalikus kontekstis, mis oleks oluline aspekt liikmesriikide aruandluses, eelkõige riiklike energia- ja kliimakavade ning energiatõhususe direktiivi artikli 14 kohaste üldiste hindamiste puhul.

Täpsemalt peaksid selle teema alla kuuluvad tegevused tegema järgmist:

- aitama paremini mõista kõrgtehnoloogilisi jahutustehnoloogiaid hoonetes nii detsentraliseeritud (või individuaalsete) kui ka tsentraliseeritud süsteemide³³ osana, sealhulgas passiivsed jahutuslahendused,
- aitama paremini mõista jahutamisnõudluse vähendamise meetmeid, sealhulgas parandada hoone üldist energiatõhusust, muu hulgas kasutades vastavaid ehitustehnoloogiaid, näiteks aktiivse varjutuse, automatiseerimis- ja juhtimissüsteeme,
- võtma arvesse ja esitama kavandatavate lahenduste tasuvusanalüüsi,
- hõlmama eluhooneid ja mitteeluhooneid, pöörates erilist tähelepanu eluhoonetele, eelkõige seoses soojusliku mugavusega ning võttes arvesse selliseid aspekte nagu elustiil ja kasutaja käitumine,
- looma seose naabruskonna tasandiga ning võtma arvesse kohaliku ja linnaplaneerimise aspekte ning kohalike võrkudega, nt elektri jaotusvõrkudega seotud aspekte,
- määrama kindlaks peamised huvipooled, kes vastutavad jahutuslahenduste kavandamise ja rakendamise eest (omavalitsused, linnaplaneerijad, arhitektid, energiateenuste ettevõtted / tehnikaettevõtted, energianõustajad, paigaldajad jne) ning töötama välja meetodid, mis tagavad, et need osalejad kaaluvad parimaid saadaolevaid tehnoloogiaid, integreeritud ja terviklikke lahendusi ning et jahutusvajadused rahuldatakse optimaalsel ja integreeritud viisil.

Peale selle peaksid tegevused:

³³ KOMISJONI SOOVITUS (EL) 2019/1659, 25. september 2019, direktiivi 2012/27/EL artikli 14 kohase töhusa kütte ja jahutuse potentsiaali põhjaliku hindamise sisu kohta

- tegema kindlaks jahutuse jaoks kohandatud lahenduste ja teenuste kogumi, näiteks teenused, mis hõlmavad integreeritud projekteerimist ja planeerimist, või integreeritud/terviklike lahenduste tõhusat rakendamist (näiteks uuenduslike jahutustehnoloogiate ja kasutusel olevate ehituselementide kombinatsioon), samuti lahendused, mis hõlmavad korterelamuid ja/või hoonerühma,
- töötama erinevatel tasanditel välja soovitud poliitikakujundajatele, reguleerivatele asutustele, planeerijatele ning tööstus- ja äriesindustele (nt kaubanduskojad); need soovitud peaksid olema kooskõlas olemasolevate poliitika vahenditega ja tuginema konkreetsetelt sätetelt, mis on kehtestatud ehitiste energiatõhususe direktiivi, nutivalmiduse näitaja raamistiku, tootealaste õigusaktide ja (kohaliku) juhtimise alusel,
- tegema taotluse metoodikate kohta, mis hõlbustavad olemasolevaid rahastuskeeme, eelkõige riiklike vahendeid, näiteks riiklikul tasandil, et võtta arvesse jahutusvajadusi ja meetmeid jahutusnõudluse vähendamiseks ning parima võimaliku jahutustehnoloogia juurutamiseks.

Taotlused peaksid looma kindla tõendusbaasi. Asjaomased turu sidusrühmad peaksid heaks kiitma andmed ja väljatöötatavad lähenemised kogu väärtusahela ulatuses.

Kavandatavad lahendused ja lähenemised, mis võivad olla nii tehnoloogilised (nt tehnoloogia integreerimine jahutusnõudluse vähendamiseks ja soojusmugavuse tagamiseks) kui ka mittetehnoloogilised, peavad läbima teatud valideerimise. See võib hõlmata lahenduste peamiste aspektide katsetamist tegelikus keskkonnas (nt olemasolevad hooned) ja/või simulatsiooni. Selles tuleks arvesse võtta tegureid, mis mõjutavad lähenemise tõhusust ja sobivust, ning igal juhul arvestada naabruse mõõdet ja üldist kohalikku konteksti.

Komisjon leiab, et taotlused, millega taotletakse ELilt kuni 2 miljonit eurot, võiksid võimaldada konkreetsete eesmärkide asjakohast käsitlemist. Selle vaatamata ei välista see suurema summa taotlemist ja rahastamist.

Eeldatav mõju

- Hoonete jahutusnõudluse parem mõistmine ELis, sealhulgas meetmed jahutusnõudluse vähendamiseks ja hoone üldise energiatõhususe parandamiseks
- Parema arusaamine kasvava jahutusnõudluse mõjust naabruskonnale ja kohalikele võrkudele
- Integreeritud lahenduste ja teenuste suurem kasutuselevõtt ja kasutamine turuosaliste poolt
- Renoveerimiskavade ja rahastamisvahendite integreeritud lahenduste kasutuselevõtt ja kaalumise, eelkõige riiklikul tasandil
- Täiustatud aruandlus riiklike energia- ja kliimakavade ning direktiivi 2012/27/EL artikli 14 kohaste üldiste hinnangute alusel
- Tarbimiskaja mudelite parandatud täpsus ja sisuline tähendus
- Primaarenergia kokkuhoid / projektiga käivitatud taastuvenergia tootmine (GWh aastas)
- Projektiga käivitatud investeeringud säästvasse energiasse (kumulatiivselt, miljonites eurodes)

Toetusmäär

Muud meetmed (koordineerivad ja toetavad meetmed) – 95%

LIFE-2021-CET-SMARTSERV: uuenduslike ärimudelite ja lepinguliste skeemide loomine arukate ja valdkonnapõhiste energiateenuste jaoks

Eesmärgid

Teema eesmärk on toetada meetmeid, mis arendavad, kavandavad ja juurutavad uusi ärimudeleid ning kontseptsioone, mis kasutavad täielikult integreeritud teenuste majanduslikku väärtust ja laiemat kasu. Teema mõistes on integreeritud teenused sellised, mis ühendavad erinevaid energiateenuseid, nagu energiatõhusus, hajutatud tootmine ja paindlikkus ning/või mis integreerivad energiateenused muu kui energiast saadava kasuga. Peale selle on teema suunatud teenustele, mis aitavad kaasa energiasektorite ja -kandjate, eelkõige elektrienergia, kütte, jahutuse ja liikuvuse integreerimisele, aidates seeläbi ületada turgude ja segmentide killustatust. Lõpuks on teema eesmärk suurendada koostööd ja usaldust erinevate teenuseosutajate ja turuosaliste vahel, samuti segmentide vahel, millel ei ole siiani tihedat koostööd.

Teema keskmes on teenused, mis hõlmavad hooneid, st teenuseid, mida osutatakse hoonetes või mis on seotud hoonetega. Need teenused peaksid sisaldama olulist osa energiatõhususest. Peale selle on selle teema üks oluline tunnus uuenduslike tehnoloogiate kasutamine teenuste ja sektorite integreerimise põhiteguritena.

Kohaldamisala

Selles teemas nimetatud meetmete puhul oodatakse järgmist:

- selliste teenusemodelite loomine ja rakendamine, mis parandavad energiatõhususe teenuste äritegevust, integreerides elemente, mis suurendavad väärtust ja mitmekesisust tuluvoogusid, nt integreerides
 - hajutatud tootmine ja omatarbeks toodetud energia tarbimine, nõudlusele reageerimine / paindlikkus, sealhulgas elektromobiilsus
 - elekter koos kütte ja jahutusega, sealhulgas soojuse salvestamise kasutamine
 - mugavuse, tarbijate rahulolu, ohutuse, tervise, jms aspektid
 - hooldamine ja optimeerimine
 - andmete koondamine ja energiatarbimise visualiseerimine; tehniline tugi, teabevahetus ja lõppkasutajate nõustamine
- selliste teenusemodelite loomine, mis arvestavad energiatõhusust korraldatud energiaturgudel ja/või kommunaalteenuste portfelli optimeerimisel, sealhulgas kvaliteeditasu skeemide korral
- selliste lepingumudelite loomine, mis hõlmavad peamisi aspekte, sealhulgas tehnilisi nõudeid, tehnilisi ja täitmisgarantiisid, mõõtmist ja kontrollimist, hüvede õiglast jagunemist ja asjakohast tasu, piiratud tehingukulud jne
- selliste teenuste loomine, mis on kohandatud klientide suutlikkuse ja vajadustega ning mis võtavad arvesse erinevaid kliendisegmente (teenuste kohandamine; koormusel/paindlikkusel põhinev segmenteerimine)
- selliste uute hajusraamatu tehnoloogiate kasutuse kaalumise, mis sobivad energiatehinguteks
- energiasäästu, energiatootmise ja paindlikkuse ning eeliste, nt mugavuse täpseks seire, kontrollimise, aruandluse ja sertifitseerimise vahendite ja meetodite väljatöötamine ja integreerimine

- integreeritud teenuste pakkumiste projekteerimine, st väljaspool tavapäraseid energiatõhususe projekte, mis vastavad energiatõhususe direktiivi artikli 7 nõuetele

Komisjon leiab, et taotlused, millega taotletakse ELilt kuni 2 miljonit eurot, võiksid võimaldada konkreetsete eesmärkide asjakohast käsitlemist. Selle vaatamata ei välista see suurema summa taotlemist ja rahastamist.

Eeldatav mõju

- Kliendid, kes saavad kasu uutest ja nutikatest teenusepakkumistest
- Vähendatud energiakulud lõppkasutajatele
- Säästvasse energiasse tehtavate investeeringute vähenenud tasuvusajad
- Teenuste suurem elujõulisus
- Sektorite ja energiakandjate integreerimist hõlbustavate teenuste kasutuselevõtt
- Lepinguliste skeemide kasutuselevõtt, mis tagavad õigus- ja regulatiivse kindluse, õiglase väärtuse jagamise osapoolte vahel ja minimaalsed tehingukulud
- Täiustatud meetodite kasutuselevõtt esmaste eeliste, näiteks energiatarbimise vähendamise ja paindlikkuse, mõõtmiseks ja rahastamiseks
- Teenustega kaasneva kaashüvitise mõõtmise ja väärtustamise metoodika kasutuselevõtt
- Energiatõhususe direktiivi artikli 7 alusel abikõlblike uute ja nutikate energiateenuste kasutuselevõtt
- Primaarenergia kokkuhoid / projektiga käivitatud taastuvenergia tootmine (GWh aastas)
- Projektiga käivitatud investeeringud säästvasse energiasse (kumulatiivselt, miljonites eurodes)

Toetusmäär

Muud meetmed (koordineerivad ja toetavad meetmed) – 95%

LIFE-2021-CET-SMARTREADY: tingimuste loomine Euroopa hoonete nutivalmiduse terviklikuks parandamiseks

Eesmärgid

Hoonete energiatõhususe direktiivi uus redaktsioon koos seda täiendava delegeeritud aktiga nutivalmiduse näitaja kohta ning Euroopa rohelise kokkuleppe renoveerimislaine algatusega julgustatakse kasutama IKTd ja nutikaid tehnoloogiaid, et tagada hoonete tõhus toimimine ning nende koostoimimine hoonetes viibijate ja hoonete keskkonnaga. Selle teema eesmärgid on aidata kaasa:

- nutivalmiduse näitaja edukale rakendamisele
- nutivalmiduse näitaja edukale turuletoomisele
- IKT ja nutivalmis tehnoloogiate (nt biomeetriline süsteem, nutiarvestid, nutikad termostaadid, andurid, asjade interneti seadmed, nutika elektromobiilsuse laadimise taristu) kasutuselevõtt elamutes, avalikes ja ärihoonetes
- Arukate hoonete privaatsuse ja küberturvalisuse kaitse
- Digitehnoloogiate kasutamisega seotud energiatarbimise vähendamine

Kohaldamisala

Meetmetelt oodatakse järgmist:

- nutivalmiduse näitaja rakendamise toetamine, kui see on heaks kiidetud esimese prioriteedina, aga ka muude asjakohaste ELi ja riiklike õigusaktide kaudu, näiteks suurendades nutivalmiduse aspektide arvestamist hoone energiatõhususe eeskirjades, nt
 - riiklikul tasandil nutivalmiduse näitaja jaoks ambitsioonikamate rakendamisviiside uurimine ja edendamine, näiteks kohustuslike nõuete kaudu;
 - nutivalmiduse skeemide kavandamise uurimine nii nutivalmiduse näitaja arvutusmetoodika järgi kui ka võttes arvesse riiklikke eripärasid (nt rakendatav nutivalmis teenuste kataloog, erinevat tüüpi ehitised või võimalikud seosed nutivalmiduse näitaja ja energiatõhususe sertifitseerimise vahel); lähenemiste väljatöötamine konkreetsetes riiklikes kontekstides hoonete nutivalmiduse suurendamiseks, et maksimeerida sünergiaid ELi määruste ja algatustega;
- hoonete nutivalmiduses koostegutsemisvõimega seotud rolli, võimalike lünkade ja vajaduste ning küberturvalisuse uurimine; vajaduse korral ELi standardite edendamine ja toetamine;
- hoonete nutivalmiduse turuletoomise toetamine algatuste kaudu, mis suurendavad nutivalmiduse näitaja silmapaistvust ja usaldust selle vastu, näiteks sertifitseerimis- ja avalikustamisvahendite kaudu, tagades samal ajal kooskõla ELi ja riiklike õigusaktidega – esiteks nutivalmiduse näitaja;
- riiklike investeerimisprogrammide kaudu arukuse suurendamise rahastamise kontseptsioonide uurimine ja arendamine, võttes näiteks energiatõhususe kõrval abikõlblikkuse kriteeriumide määratlemisel arvesse nutivalmiduse näitajat; riigihangete rolli uurimine;
- selliste lähenemiste väljatöötamine ja selliste tehnoloogiliste lahenduspakettide kasutuselevõtu edendamine, mis ühendavad hoonete ehitamisel ja renoveerimisel energiatõhususe meetmed arukuse suurendamisega;
- hoonete nutivalmiduse turuväärtuse näitamine, näiteks hoonetes ja suurtes hoonete portfellides nutivalmiduse paranemise tulumäära uurimise teel; selliste meetodite hindamine ja arendamine, millega saab mõõta ja avalikustada nutivalmiduse eeliseid hoonete portfelli hindamisel, eelkõige hoonete puhul, mis ei ole elamud;
- energiatõhusate kommunikatsioonitehnoloogiate, tarkvara ja protokollide kasutamise edendamine nutikates hoonetes ja hoonete energiajuhtimissüsteemides; vahendite kasutamise edendamine hoonete süsteemide ja seadmete energiatarbimise jälgimiseks.

Komisjon leiab, et taotlused, millega taotletakse ELilt kuni 2 miljonit eurot, võiksid võimaldada konkreetsete eesmärkide asjakohast käsitlemist. Selle vaatamata ei välista see suurema summa taotlemist ja rahastamist.

Eeldatav mõju

- Nutivalmiduse näitajaga seotud sätete tõhusam ja ambitsioonikam rakendamine riiklikes õigusaktides
- Nutivalmiduse näitaja kiirem ja ulatuslikum kasutuselevõtt turul, sealhulgas nutivalmiduse näitaja arvesse võtmine hoonete ja hoonete portfellide väärtustamisel

- Nutifunktsioonidega hoonete, sealhulgas eluhoonete suurem osakaal sobivate rahaliste stiimulite ning ohutute ja praktiliste tehniliste lahenduste ja pakettide kasutuselevõtu kaudu
- Nutiseadmete suurem aktsepteerimine privaatsuse, turvalisuse ja usalduse tagamiseks
- Parem arusaam hoonete, tehniliste ehitussüsteemide ja seadmete käitamisest ja käitumisest
- Primaarenergia kokkuvõtte / projektiga käivitatud taastuvenergia tootmine (GWh aastas)
- Projektiga käivitatud investeeringud säästvasse energiasse (kumulatiivselt, miljonites eurodes)

Toetusmäär

Muud meetmed (koordineerivad ja toetavad meetmed) – 95%

Erasektori rahastuse kaasamine säästva energia jaoks

LIFE-2021-CET-MAINSTREAM: säästva energia rahastamise peavoolustamine ja energiatõhususe integreerimine ELi kestliku rahastamise kriteeriumidesse ja standarditesse

Eesmärgid

Teema eesmärk on muuta investeeringuid säästvasse energiasse erainvestoritele atraktiivsemaks ning kooskõlastada need ELi kestliku rahanduse poliitikaga.

Selleks et saavutada Euroopa rohelise kokkuleppe³⁴ ning ELi poliitika raames energia- ja kliimavaldkonnas seatud eesmärgid, tuleb võtta kasutusele märkimisväärsed lisainvesteeringud. Investeeringu suurusjärk nõuab nii avaliku kui ka erasektori mobiliseerimist ning investeeringute voo säilitamist aja jooksul.

Kuigi avaliku sektori märkimisväärsed kulutused võimendavad säästva energia erasektori rahastust (nt programmi InvestEU kaudu), puuduvad paljudel erainvestoritel endiselt piisavad stiimulid ja meetodid selliste projektidega seotud tajutava keerukuse ja riskide ületamiseks. Säästva energia investeeringud, mida peetakse eelkõige investeeringuteks energiatõhususse ja väikesemahulistes taastuvenergia allikatesse, vajavad edasist riskide vähendamist ja integreerimist turuosaliste, eelkõige erasektori finantseerimisasutuste tegevuse ja strateegiaga seotud lähenemistesse.

Üha enam tõendeid säästva energia projektide (nt suurenenud mugavus, parem tervis, kinnisvaravara suurem väärtus, vastupidavus äärmuslikele ilmastikutingimustele) käivitatud mitmete eeliste kohta mõjutamaks erainvestorite finantstulu. Seda mõju ei ole siiski veel täielikult arvesse võetud ja seda protsessi tuleks kiirendada, et kõik säästva energia investeerimise kulud ja kasu kajastuksid nõuetekohaselt erasektori finantsstrateegiates.

ELi kestliku rahanduse strateegia³⁵ ja sellega seotud määruste, eelkõige ELi taksonoomiamääruse³⁶ eesmärk on kaasata kestlikkus ettevõtte juhtimise raamistikesse, sest paljud ettevõtted keskenduvad endiselt liiga palju lühiajalistele finantstulemustele, võrreldes nende pikaajalise arengu ja kestlikkuse aspektidega.

³⁴ COM(2019) 640 lõplik

³⁵ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/overview-sustainable-finance_en#action-plan

³⁶ Määrus (EL) 2020/852

See fookuse muutmine võib oluliselt mõjutada säästva energia investeeringute ulatust ja ambitsioone, eriti hoonete sektoris.

ELi taksonoomiamääruses sätestatud lähenemiste kasutuselevõtt era- ja avaliku sektori osalejate poolt on võtmetähtsusega säästva energia investeeringute kiirendamiseks ja suurendamiseks. Selle protsessi olulised alustalad on ka täiendava poliitika ja õigusaktide nõuetekohane rakendamine, näiteks äriühingute kestlikkusaruandluse direktiiv³⁷, ELi keskkonnahoidlike võlakirjade standard³⁸ ja jaeinvesteeringustoodete märgised.

Kõik eespool nimetatud väljakutsed on seotud riskijuhtimisega ning tuginevad kvaliteetsete ja koostegutsemisvõimeliste andmete kättesaadavusele ja piisavatele kasutusviisidele kooskõlas Euroopa andmeruumi visiooniga³⁹. Digitaalsed ja finantstehnoloogiad pakuvad kiirendavaid võimalusi andmete kogumiseks, et kiirendada kestlikke investeeringuid ja kaasata kodanikke, ühendades omavahel turu jae- ja kapitalitingimused.

Sellega seoses on vaja piisavaid vahendeid ja meetodikaid, et meelitada erasektori rahastus säästva energia investeeringusse, keskendudes eelkõige energiatõhususe segmendile. Mõned meetodikad on juba olemas ja neid tuleb täpsustada ja laiendada. Samuti on vaja soodustada õigusaktide nõuete ja poliitikavaldkondade vastavusse viimist nii rahastuse pakkumise kui ka nõudluse poolel. Selline kooskõlastamine võiks omakorda soodustada jaeinvesteeringute ulatuslikku suurendamist säästvasse energiasse ja säästva energia varade väärtpaberistamist, mis on vajalik investeeringuslohe sulgemiseks ning ELi poliitiliste eesmärkide täitmiseks kliimameetmete ja säästva arengu valdkonnas.

Kohaldamisala

Taotlused peaksid käsitlema vähemalt ühte kahest allpool kirjeldatud kohaldamisalast.

Kohaldamisala A

Taotlused peaksid koondama säästva energia investeeringuid ja maandama nendega seotud riske, keskendudes eelkõige erasektori rahastamisega seotud sidusrühmadele meetmete kaudu, mis hõlmavad muu hulgas järgmist:

- säästva energiaga seotud varade väärtpaberistamise toetamine, keskendudes eelkõige energiatõhususele, nt roheliste võlakirjade emiteerimise kaudu
- pikaajalisuse ja kestlikkusega seotud riskide, sealhulgas üleminekuriskide ja säästva energia mitmete eeliste integreerimine erainvestorite otsustusvahenditesse (nt ettevõttesisesed riskimudelid) kooskõlas Pariisi kokkuleppe ja säästva arengu eesmärkidega
- läbivaadatud riskimäärade ja energiatõhususe nõuete mõju uurimine finantseeskirjadele, sealhulgas kehtivatele pangandus- ja kindlustustegevuse usaldatavusraamistikele
- kehtivate turutavade ühtlustamine, koondamine ja peavoolustamine säästvasse energiasse tehtavate erainvesteeringute riskide maandamise kaudu ning investorite investeeringusprotsessi lihtsustamine
- tegevused, milles keskendutakse andmetele, nagu energiatõhususe sertifikaatide kaudu kogutud andmed, energiaauditid, nutiarvestid, lepingud finants- ja/või energiateenuste osutajatega, samuti investeeringute eel- ja järelandmed energia ja finantstulemuste kohta, mis on võimaluse korral ühendatud riskide vähendamise energiatõhususe platvormiga⁴⁰:

³⁷ COM(2021) 189 lõplik

³⁸ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-green-bond-standard_en

³⁹ Euroopa andmestrategie, COM(2020) 66 lõplik

- kvaliteetsete andmete kogumine ja/või analüüs, mille tulemusel toimub investori riskimudelite täiustamine või juurdepääs konkreetsetele rahastamisskeemidele
- andmete kvaliteedi ja koostegutsemisvõime parandamine, sealhulgas mõõtühikute standardimise kaudu
- kvaliteetse andmekogumise ja projektiarendajate aruandluse hõlbustamine
- andmete juhtimisraamistike loomine, mille tulemusel paraneb asjakohaste andmete kättesaadavus, sealhulgas avatud juurdepääsulahendused
- energiaga seotud kestlikkuse eelistuste lisamine ja/või jaeinvestorite finantsturgudele juurdepääsu suurendamine
- digitaalsete lahenduste, sealhulgas finantstehnoloogia ja -algoritmide väljatöötamine ja rakendamine, mis hõlbustavad energiatõhususel põhinevaid rahastamisskeeme

Kohaldamisala B

Kavandatavates meetmetes tuleks keskenduda ELi säästva arengu rahastamisnõuete ühtlustamisele või ületamisele säästva energia investeeringute valdkonnas meetmete kaudu, sealhulgas järgmiste meetmetega:

- märgistamis- ja sertifitseerimissüsteemide väljatöötamine ja rakendamise toetamine, sealhulgas meetodid ja vahendid ühe või mitme järgmise tegevuse kohta: võrdlusuuringud, märgistamine, investeerimistulemuste jälgimine ja ELi kestliku rahastamise õigusaktides sätestatud investeerimisandmete avalikustamine
- meetmed, millega kiirendatakse erainvestorite ja/või ettevõtete ELi kestliku rahastamise nõuete täitmist või ületamist, sealhulgas toetus säästva energia projektide arendajate reageerimisele erainvestorite vajadustele ja tavadele, keskendudes tehnilistele ja regulatiivsetele kaalutlustele (nt tihedamate ühenduste arendamine tehniliste standardite ning raamatupidamis- ja avalikustamisaruandluse vahel)
- säästva energiaga seotud mõõdikute läbipaistva ja korrapärase integreerimise tõhustamine kestlikkuse hindamise vahendite turul, pidades silmas eriorganisatsioonide pakutavaid reitinguid, teadusuuringuid, stsenaariumianalüüsi ning keskkonnavaluseid, sotsiaalseid ja äriühingu üldjuhtimise võrdlusaluseid
- reguleerivate asutuste ja järelevalveasutuste sihtotstarbeline toetus säästva energia rahastamisega seotud tegevustele
- toetus kestliku investeerimisportfelli analüüsile, mis põhineb detailsetel ja usaldusväärsetel andmetel, et suurendada säästva energia investeeringute strateegiate ja turgude läbipaistvust

⁴⁰ <https://deep.eefiq.eu/>

Nii kohaldamisala A kui ka B korral peab toimuma järgmine:

kavandatavad meetmed peaksid:

- kaasama erasektori rahastuse sidusrühmad, keskendudes institutsionaalsetele investoritele, kes pakuvad selget kasu jaeinvestoritele
- omama tugevat potentsiaali, et turuosalisel saaksid neid kasutada, ning vältida riske, mis tulenevad olemasolevate vahendite ja tavade tarbetust mitmekordistamisest
- aitama kaasa juba olemasolevatele tavadele või täitma võimalikke tuvastatud lünki uute lähenemistega, näiteks kooskõlas energiatõhususe finantseerimisasutuste rühma soovitude ja järelustega
- olema kaasatud kõige ajakohasematesse kontekstidesse, mis on seotud erasektori rahanduse investeeringutega. Eelkõige peaksid kavandatavad meetmed näitama, kuidas need aitavad kaasa ELi kestliku rahanduspoliitika ja õigusaktide rakendamisele
- tagama, et kõik projektiga käivitatud investeeringud säästvasse energiasse viiakse vastavusse ELi taksonoomiamääruse raamides välja töötatud uusimate tehniliste sõelumiskriteeriumidega või neid ületatakse
- näitama andmetele ja digitaalsetele lahendustele keskenduvate meetmete puhul, kuidas need tuginevad olemasolevatele asjakohastele algatustele, näiteks riskide vähendamise energiatõhususe platvormile⁴¹

Komisjon leiab, et taotlused, millega taotletakse ELilt kuni 1,75 miljonit eurot, võiksid võimaldada konkreetsete eesmärkide asjakohast käsitlemist. Selle vaatamata ei välista see suurema summa taotlemist ja rahastamist.

Eeldatav mõju

Taotlused peaksid olenevalt kohaldamisalast tõendama alljärgnevalt loetletud mõjusid.

Kohaldamisala A korral:

- projektiga käivitatud investeeringud säästvasse energiasse (kumulatiivselt, miljonites eurodes)
- erasektori finantseerimisasutuste investeerimistavade areng, mille tulemus on energiatõhususe ja taastuvenergia investeeringute parem rahastamine
- parem juurdepääs andmetele, mis toetavad suurenenud investeeringuid energiatõhususse
- selliste institutsionaalsete investorite arv, kes kajastavad oma turustrateegiates energiatõhususe investeeringute mitmekordset kasu
- nende ettevõtete või finantseerimisasutuste arv, kes võtsid kasutusele ELi taksonoomiamääruses sätestatud kestlike investeeringute minimaalsed tehnilised kriteeriumid või on oma tegevuses neid ületanud
- sidusrühmade arv, kes kasutavad uusi või ühtlustatud skeeme, meetodeid või andmeid, mille tagajärjel suureneb erasektori rahastus säästvasse energiasse
- turuosaliste, eelkõige finantseerimisasutuste arv, kes integreerisid energiatõhususe ja säästva energia eripärad oma tavapärastes tegevustesse
- primaarenergia kokkuhoid / projektiga käivitatud taastuvenergia tootmine (GWh aastas), eelkõige ehitussektoris

⁴¹ <https://deep.eefiq.eu/>

Kohaldamisala B korral:

- energiatõhususe ja väikesemahuliste taastuvenergia allikate eripärade parem integreerimine finantseerimisasutuste kestlike rahastamisstrateegiate ja investeerimistavadega
- nende üksuste arv, kes võtsid kasutusele ELi taksonoomiamääruses sätestatud säästva energia investeeringute minimaalsed tehnilised kriteeriumid või on oma tegevuses neid ületanud
- sidusrühmade arv, kes kasutavad uusi või ühtlustatud skeeme või meetodeid, mille tagajärjel suureneb erasektori rahastus säästvasse energiasse
- turuosaliste, eelkõige finantseerimisasutuste arv, kes integreerisid säästva energia eripärad oma tavapärastes tegevustes
- uutest turutavadest kasu saavate jaeinvestorite arv
- toetus finantssektori reguleerivatele asutustele ja järelevalveasutustele energiatõhususe ja taastuvenergia poliitika valdkonnas
- projektiga käivitatud investeeringud säästvasse energiasse (kumulatiivselt, miljonites eurodes)
- primaarenergia kokkuvõtte / projektiga käivitatud taastuvenergia tootmine (GWh aastas), eelkõige ehitussektoris

Toetusmäär

Muud meetmed (koordineerivad ja toetavad meetmed) – 95%

LIFE-2021-CET-INNOFIN: uuenduslikud rahastusskeemid säästva energia investeeringuteks

Eesmärgid

Teema eesmärk on luua uuenduslikud rahastusskeemid säästva energia investeeringuteks.

Pidades silmas ambitsioonikat ELi kliima- ja energiapoliitikat, sealhulgas sihteesmärke aastateks 2030 ja 2050, on vaja oluliselt suuremaid investeeringuid. See kajastub selgelt ka Euroopa roheline kokkuleppe investeeringute kavas⁴², mille eesmärk on mobiliseerida 10 aasta jooksul vähemalt 1 triljon kestlikku investeeringut, et Euroopast saaks 2050. aastaks esimene kliimanutraalne kontinent. See nõuab märkimisväärsed investeeringuid nii avalikult kui ka erasektorilt. Riigi rahandus peab näitama teed, erasektori osalejad peavad esitama oma mastaabi.

Sellega seoses tuleb oluliselt suurendada ka säästva energia osakaalu ja eelkõige energiatõhususe investeeringuid. See nõuab nii avaliku kui ka erasektori rahastamisallikate kasutuselevõtmist, mille puhul pööratakse erilist tähelepanu erasektori ja riigi rahanduse finantsvõimenduse määra järkjärgulisele maksimeerimisele. See on kooskõlas algatusega „Arukate hoonete arukas rahastamine“⁴³, mille eesmärk on kasutada riiklikku rahastust tõhusamalt, ja renoveerimislainega, mida kavandatakse Euroopa roheline kokkuleppega⁴⁴, et käsitleda erilist vajadust suurendada oluliselt energiatõhusust.

⁴² COM(2020) 21 lõplik, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0021&from=EN>

⁴³ COM(2016) 860 lõplik, ANNEX 1 (ANNEX – Puhta energia kiirem kasutuselevõtt hoonetes), <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15172-2016-ADD-1/et/pdf>

Selleks et luua tingimused erasektori rahastuse piisavaks pakkumiseks säästva energia investeeringute jaoks ja erainvestorite suurema kaasamise jaoks, on vaja luua ja välja töötada uuenduslikud rahastamiskavad piirkondlikul või riiklikul tasandil, mida saab mastaapselt laiendada ja/või täiendada. Need kavad tuleb kohandada säästva energia investeeringute eripäradega ja eelkõige energiatõhususe investeerimisprofiilide eripäradega ning viia vastavusse asjakohase ELi kestliku rahanduspoliitika ja õigusaktidega⁴⁵ ning konkreetselt sellega seotud ELi taksonoomiaga⁴⁶.

Kohaldamisala

Taotlused peaksid käsitlema uuenduslike rahastamiskavade loomist, mis võimendavad erasektori rahastamist säästva energia investeeringute jaoks, keskendudes eelkõige energiatõhususele. Finantslahendus peaks toimima tegevuse lõpuks, samas kui sellega seotud investeeringud võidakse ellu viia pärast projekti lõpetamist. Seetõttu tuleks taotlustes meetme ajal ette näha vajalikud katsetamis- ja kasutamistegevused.

Rahastamisskeemid võivad hõlmata eri liiki organisatsioone ja omandistruktuure ning erinevaid rahastamisstruktuure, sealhulgas järgmisi:

- eri rahastamisvahendeid kasutavad mudelid, näiteks kohandatud toetused, omakapital, võlg, vahefinantseerimine, refinantseerimismehhanismid, tagatised või muud riski maandamise instrumendid
- konkreetsed rahastamismudelid hoonete energia moderniseerimiseks kooskõlas renoveerimislainega, käsitledes kinnisvara- või üüriturge ning eelkõige energia põhjalikku renoveerimist
- eriotstarbelised väärtipaberistamise vahendid ja roheliste võlakirjade skeemid
- kohalikud investeerimisstruktuurid, sealhulgas kodanike rahastamine (nt ühisrahastus) energiatõhususe ja muude vormide jaoks, milles keskendutakse tootvate tarbijate rollile või täiendavate kohalike valuutade rakendamisele kogukonna tasandil, et tugevdada lühiajalikke ja kohalikke tarneahelaid, sealhulgas nutilepinguid
- kohandatud rahastamislahendused, mis integreerivad energiatõhususe seisukohast olulised olemasolevad turupõhised vahendid (nt kaubeldavad sertifitseerimissüsteemid, CO₂ rahastamisvahendid, sealhulgas Euroopa heitkogustega kauplemise süsteemi rahastamisvahendid, CO₂/energiamaksud, energiatõhususe kohustused, nt energiatõhususe direktiivi artikli 7 või energiateenuse/-tulemuslikkuse lepingute alusel) või
- sihtotstarbelised skeemid, mis põhinevad energiavahendajatel või kliiringukodadel (piirkondlikul või riiklikul tasandil), mis hõlbustavad erinevate avaliku ja/või erasektori rahastamisallikate segunemist, nõudluse ja energiatõhususe rahastamise pakkumise ja/või projektide arendamise ühtsust

Taotlustes tuleks arvesse võtta kõiki järgmisi elemente:

- säästva energia investeeringute uuenduslike ja operatiivsete rahastamiskavade loomisega tegelemine.

⁴⁴ COM(2019) 640 lõplik, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf

⁴⁵ Vt https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/overview-sustainable-finance_en

⁴⁶ Vt https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

Sellel seoses võivad nad kasutada ja/või suurendada muid innovatiivseid rahastamisskeeme säästva energia investeringute jaoks, mis on osutunud tõhusaks⁴⁷

- rahastamise ja nõudluse struktureerimisega tegelemine, eelkõige piirkondlikul ja riiklikul tasandil
- sihtpiirkonna (sihtpiirkondade) ja sektori(te) (nt hooned, energiamahukad tööstusharud, kindlustussektor jne) määramine
- selle selgitamine, kuidas kavandatav skeem on sihtpiirkonna (-piirkondade) ja turusegmendi (-segmentide) jaoks kohandatud ja uuenduslik
- põhjendada, kuidas kavandatav skeem täieneb ja täiendab juba olemasolevat rahastamist
- näidata selgelt turupotentsiaali, samuti kavandatava skeemi ärijuhtumit ja majanduslikku elujõulisust (sealhulgas näiteks sihtotstarbeliste investeringute suurus, oodatav energia/kulude kokkuvõtte, tehingu- ja halduskulud, oodatav tulu jne) ning
- ELi kestliku rahanduspoliitika ja õigusaktidega ning eelkõige sellega seotud ELi taksonoomiaga vastavuse tagamine ja selgitamine, või selle selgitamine, kuidas neid ületatakse

Komisjon leiab, et taotlused, millega taotletakse ELilt kuni 1,75 miljonit eurot, võiksid võimaldada konkreetsete eesmärkide asjakohast käsitlemist. Selle vaatamata ei välista see suurema summa taotlemist ja rahastamist.

Eeldatav mõju

Eeldatakse, et taotlused näitavad alljärgnevalt loetletud mõjusid, mille puhul on võimaluse korral kasutatud kvantifitseeritud näitajaid ja sihtmärke:

- piisavalt kohandatud uuenduslike rahastamisskeemide elluviimine, mis toimivad ja on valmis rahastama säästvat energiat ning eelkõige energiatõhusaid investeringuid
- projektiga käivitatud investeringud säästvasse energiasse (kumulatiivselt, miljonites eurodes)
- panus asjaomase ELi kestliku rahanduspoliitika ja õigusaktide ning eelkõige sellega seotud ELi taksonoomia laialdasesse rakendamisse ning selle aluseks olevate eesmärkide saavutamisse
- primaarenergia kokkuvõtte / projektiga käivitatud taastuvenergia tootmine (GWh aastas)
- kasvuhoonegaaside heitkoguste (tCO₂ekv aastas) ja vajaduse korral õhusaasteainete (kg aastas) vähendamine

Toetusmäär

Muud meetmed (koordineerivad ja toetavad meetmed) – 95%

⁴⁷ Sellised skeemid võivad pärineda väljastpoolt Euroopa Liitu või Euroopa Liidust, sealhulgas näiteks programmide „Horisont 2020” ja „Arukas energeetika – Euroopa” (sealhulgas „H2020/MLEI PDA” või „Euroopa kohaliku energiaabi fond – Euroopa Investeeringuspank”) projekti arenguabi raames välja töötatud ja rakendatud skeemidest.

Kohalike ja piirkondlike investeerimisprojektide arendamise

toetamine **LIFE-2021-CET-HOMERENO: Integreeritud kodu**

renoveerimisteenused

Eesmärgid

Selle teema eesmärk on luua või korrata uuenduslikke kohalikke või piirkondlikke integreeritud kodu renoveerimisteenuseid.

Hoonete renoveerimine võib eramajades olla eriti tülikas ja on palju tõkkeid, mis takistavad koduomanikke investeerimisotsust vastu võtmast. Tuginedes headele tavadele ja edukatele mudelitele kogu ELis ning kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppe renoveerimislaine algatusega, on meetmete koordineerimine ja kodu renoveerimine koduomanike jaoks võimalikult lihtsaks muutmine hädavajalik ja väärtuslik.

Kohaldamisala

Selle teema raames rahastatavad projektid peaksid käsitlema muu hulgas järgmisi aspekte:

(1) Turutingimuste parandamine ja integreeritud kodu renoveerimisteenuste pakkumiste välja töötamine, et:

- vähendada keerukust, lihtsustada koduomanikel otsuste tegemist, et tekitada nõudlust hoonete renoveerimise ja energiatõhususe parandamise järele
- luua, koordineerida ja/või optimeerida energiatõhususse investeerimise protsessi käigus vajalikke teenuseid
- ühendada kõik väärtusahelas osalejad (nt ehitusettevõtted, arhitektid, insenerid, linnaplaneerijad, rahastajad jne)
- sujuvam juurdepääs erinevatele toetusmeetmetele, eriti juhul, kui toetatakse konkreetseid sihtrühmi (nt energiaostuvõimetud majapidamised)
- parandada teadlikkust ja usaldust selliste integreeritud teenuste vastu selge vastutuse, kvaliteedi tagamise ja spetsiaalse tarbijakaitsepoliitika kaudu.

(2) Kestliku ärimudeli arendamine:

- teenuste integreerimist saab arendada spetsiaalsete ettevõtjate (uus avalik-õiguslik või avalik-õiguslik/eraõiguslik üksus või volitatud eraettevõtjad) ja/või olemasolevate kohalike osalejate vahelise parema koordineerimise kaudu
- eeldatakse majanduslikult elujõuliste ärimudelite väljavaadet, mille eesmärk on keskmise ja pika aja jooksul kestlikkus, st lõppkokkuvõttes jooksvate kulude katmine ilma toetusteta

(3) Meetodite ja abi pakkumine:

- projekti arendamiseks vajalike teadmiste ja organisatsiooniliste uuenduste kogumine
- kulude ja kohapealse aja vähendamine standardsete lähenemiste abil (nt optimeeritud äriprotsessid, standarditud lepingulised kokkulepped, pakutavate teenuste kaubamärgi kasutamine jne)
- koduomanikele osutatavate teenuste kulutõhususe ja hindade läbipaistvuse tagamine
- standardite ja tavade ühtlustamise toetamine ühtseteks ja läbipaistvateks protsessideks, millele investorid võivad toetuda, ning parandada üldiselt rahastamistingimusi.

(4) Tulemuste edastamine:

- kohaliku kontekstiga kohandatud peavoolu uuenduslikud tehnilised ja organisatsioonilised lahendused
- õiguslike ja regulatiivsete keskkondade parandamise soodustamine

- hea korratavuse näitamine ja selge tegevuskava lisamine, et edastada kogemusi ja tulemusi potentsiaalsetele uue lähenemisviisi rakendajatele kogu ELis.

Meetmetes tuleks selgelt keskenduda olemasolevate ühe- või mitmepereelamute energiatõhususe parandamisele eramajade sektoris. Samas võib kaaluda ka meetmeid komplekshoonetes (nt era- ja sotsiaalkorterite kooseksisteerimine; elu- ja äriruumide kooseksisteerimine, tavaliselt esimesel korrusel), kuni põhitähelepanu on suunatud erasektori mitteprofessionaalsetele majaomanikele.

Arendatavad teenused peaksid hõlmama kliendi kogu teekonda alates tehnilisest ja sotsiaalsest diagnoosimisest, tehnilisest pakkumisest, lubade saamisest, pädevate spetsialistide leidmisest, ehitustööde lepingute sõlmimisest, struktureerimisest ja rahaliste vahendite pakkumisest (nt laenud), olemasolevate toetuste või muude toetuskavade kättesaadavuse hõlbustamisest kuni tööde jälgimise ja kvaliteedi tagamiseni.

Terminil „integreeritud“ on kaks tähendust:

- see lähenemine peaks ühendama koduomanikele pakutavas pakettis erinevaid teenuseid, et tekitada kindlustunnet ja lihtsustada nende renoveerimisprotsessi
- lähenemine peaks ka oma kontekstis olema hästi integreeritud, kasutades kõige paremini ära seda, mis on kohapeal kättesaadav, eelkõige seoses riiklike toetuskavade ja kohalike turuosalistega

Taotlustega tuleks ette näha koostöö tekkivate integreeritud kodu renoveerimisteenuste kogukonnaga, eelkõige nendega, mida rahastavad H2020 ja LIFE CET, et analüüsida, vahetada ja edastada valdkondadevaheliste elementidega seotud pingutusi.

Taotlusi võib esitada üks taotleja.

Komisjon leiab, et taotlused, millega taotletakse ELilt 1 miljoni kuni 1,5 miljoni euro suurust toetust, võiksid võimaldada konkreetsete eesmärkide asjakohast käsitlemist. Selle vaatamata ei välista see suurema summa taotlemist ja rahastamist.

Eeldatav mõju

- Integreeritud kodu renoveerimisteenused, mida rakendatakse, käitatakse ja katsetatakse toimingu lõpus, kuigi pärast projekti lõppu võib toimuda kvaliteedi paranemine
- Projektiga käivitatud investeeringud säästvasse energiasse (kumulatiivselt, miljonites eurodes, tegevuse ajal (katseperiood) ja teenuste kasutamise esimese 5 aasta jooksul)
- Tugevad ja usaldusväärsed partnerlused kohalike osalejatega (nt VKEd, arhitektid, insenerid, energiateenuste ettevõtted, finantsasutused, energiaagentuurid, valitsusvälised organisatsioonid)
- Majanduslikult elujõuliste ärimudelite rakendamine, mille lõpptulemusena ei ole jooksvate kulude katmiseks vaja riiklikke toetusi
- Piisavate rahastamispakkumiste kättesaadavus, et toetada investeeringuid kodu energiatõhususe parandamisse
- Avalikult kättesaadavad andmed ja suunised, et hõlbustada teistel turuosalistel meetodi kordamist Tõendid selle kohta, et turul tunnustatakse pakutavate teenuste väärtust
- Primaarenergia kokkuhoid / projektiga käivitatud taastuenergia tootmine (GWh aastas)
- Kasvuhoonegaaside heitkoguste (tCO₂ekv aastas) ja õhusaasteainete vähendamine

Toetusmäär

Muud meetmed (koordineerivad ja toetavad meetmed) – 95%

LIFE-2021-CET-HOMERECOM: ELi kogukonna „Integreeritud kodu renoveerimisteenused“ praktikud

Eesmärgid

Selle teema eesmärk on arendada välja ELi oskusteadmistega praktikute kogukond, kes on aktiivselt kaasatud integreeritud kodu renoveerimisteenuste kohalikku/piirkondlikku rakendamisse, et koondada jõupingutusi, saavutada mastaabisäästu ja soodustada parimate tavade levitamist.

Eramajade renoveerimise turupakkumine on aga killustatud ja koosneb mikro- ja väikeettevõtetest ning on enamasti koordineerimata. Selle pakkumise koordineerimine ja lihtsustamine võib motiveerida koduomanikke, suurendada usaldust renoveerimise vastu ja tagada minimaalsete kvaliteedinõuete täitmine, suurendades seeläbi energia renoveerimise määra kogu ELis kooskõlas renoveerimislaine strateegia eesmärkidega. EL toetab otseselt integreeritud kodu renoveerimisteenuste kohalikku rakendamist programmi „Horisont 2020“ ja LIFE programmi „Üleminek puhtale energiale“ ning Euroopa kohaliku energiaabi fondi süsteemi kaudu.

Peale selle on käesoleva teema eesmärk pakkuda täiendavat toetust sildade loomiseks olemasolevate ja tekkivate kohalike/piirkondlike algatuste vahel. Edendades integreeritud kodu renoveerimisteenuste pakkujate seas rahvusvahelist koostööd ja täiendavat uuendustegevust, on eesmärk hõlbustada kodu renoveerimisteenuste kiirendamist ja kvaliteedi suurendamist kogu Euroopas, toetada lähendamist minimaalsele kvaliteedile ja ühtlustatud standarditele, koondada leide, arutada ja esitada poliitikakujundajatele kooskõlastatud taotlusi, suurendada turu tunnustamist ja tugevdada lõppkasutajate usaldust.

Kohaldamisala

Loodav praktikakogukond peab olema riikidevaheline ja kaasama aktiivselt mitmeid integreeritud kodu renoveerimisteenuste kõige asjakohasemate rakenduste esindajaid kogu Euroopas.

Tuginedes parimatele tavadele, peaks see kogukond toetama kollektiivset tootmist, täiendavaid uuendusi ja ühiseid jõupingutusi, et edendada integreeritud kodu renoveerimisteenuseid. See peaks hõlbustama dialoogi ja teadmiste jagamist, soodustades ühise kultuuri tekkimist osalejate vahel ja väljaspool osalejate ringi. Oodatakse konkreetseid jõupingutusi ja tulemusi, muu hulgas järgmist:

- strateegiline positsioneerimine ja ärimudel: kohaliku turu lünkade hindamine, atraktiivne pakkumise arendamine koduomanikele (seoses teenuste kvaliteedi ja hinnaga), võimalikud tuluallikad, seotud ärimudelid, kõige sobivamad avaliku ja erasektori sekkumiste kombinatsioonid, potentsiaal ja tingimused levitamiseks kogu Euroopas jne.
- Metoodikad ja vahendid: kuidas kiirendada ja optimeerida protsesse, et pakkuda integreeritud kodu renoveerimisteenuseid? Millised vahendid on olemas ja milliseid võiks arendada? Jne
- oskused ja koolitusvajadused: milliseid uusi oskusi või uusi kutsealasid on vaja integreeritud kodu renoveerimisteenuste rakendamiseks ja tõhusaks toimimiseks? Vastupidi, kuidas motiveerida selle valdkonna oskustöölisi ja kindlustada nende karjäärivõimalusi? Jne

- partnerlused turuosalistega: milliseid partnerlusi võiks arendada? Kuidas tagada partnerite pühendumus kvaliteetsete ja konkurentsivõimeliste teenuste osutamisele? Jne
- kvaliteedi tagamise ja tarbijakaitse poliitika: milliseid kvaliteedigarantiisid võiks koduomanikele pakkuda? Kuidas tagada tarbijakaitse? Kuidas tuleks lahendada vaidlusi? Jne

See praktikakogukond peaks koondama Euroopa erinevad kogemused ning pakkuma välja suuniseid ja toetust esilekerkivatele algatustele. See peaks edendama dialoogi kogukonnas ja väljaspool seda valdkondadevahelistel teemadel. See peaks toetama koordineeritud pöördumiste väljatöötamist poliitikakujundajatele ning aitama aktiivselt kaasa regulatiivsetele ja seadusandlikele protsessidele kohalikul, riiklikul ja Euroopa tasandil, tuues eelkõige esile konkreetsete olukorrad ja raskused integreeritud kodu renoveerimisteenuste rakendamisel, praktilised väljakutsed ja parimad tavad.

Kuigi taotlustes keskendutakse konkreetsetele integreeritud kodu renoveerimisteenuste aspektidele, peavad need näitama teadmisi asjakohastest laiematest algatustest (nt säästva energia investeerimisfoorumid, ManagEnergy, BUILD UP Skills, ehitussektori oskuste valdkonnasisese koostöö kava) ja mõjutama nende tulemusi.

Komisjon leiab, et taotlused, millega taotletakse ELilt kuni 2 miljonit eurot, võiksid võimaldada konkreetsete eesmärkide asjakohast käsitlemist. Selle vaatamata ei välista see suurema summa taotlemist ja rahastamist.

Eeldatav mõju

- Euroopa praktikakogukonna loomine, mis koondab asjakohaseid sidusrühmi, kes on sügavalt juurdunud oma ökosüsteemi ja aktiivselt kaasatud integreeritud kodu renoveerimisteenuste kohaliku rakendamisse
- Kogukonnaga aktiivselt kaasatud sidusrühmade arv, mitmekesisus ja kvaliteet. See võib hõlmata muu hulgas ametiasutusi, konsultante, arhitektide ühendusi, käsitöölise ühendusi, koduomanike ühendusi, kodanikeühendusi, ülikoole, koolituskeskusi, finantsasutusi jne
- Eespool kohaldamisala punktis kirjeldatud põhikategooriate vahel jaotatud kavandatud kollektiivsete väljundite arv, laad ja kvaliteet. Eelkõige esilekerkivatele algatustele kavandatud suunised ja toetus
- Kommunikatsioonimaterjalide arv, laad ja sihtrühm
- Avalikult kättesaadavad andmed ja suunised, et hõlbustada integreeritud kodu renoveerimisteenuste kasutuselevõttu kogu Euroopas. Tõendid selle kohta, et turul tunnustatakse selliste integreeritud teenuste väärtust
- Kohalikul, riiklikul ja Euroopa tasandil seadusandlikesse ja regulatiivsetesse protsessidesse kavandatud panuste arv ja laad
- Projektiga käivitatud investeeringud säästvasse energiasse (kumulatiivselt, miljonites eurodes)
- Primaarenergia kokkuhoid / projektiga käivitatud taastuenergia tootmine (GWh aastas)
- Kasvuhoonegaaside heitkoguste (tCO₂ekv aastas) ja õhusaasteainete vähendamine

Toetusmäär

Muud meetmed (koordineerivad ja toetavad meetmed) – 95%

LIFE-2021-CET-COALREGIONS: kogukonnapõhine puhtale energiale üleminek söe-, turba- ja põlevkivi piirkondades

Eesmärgid

Söetaristu on olemas 108 Euroopa piirkonnas ja peaaegu 237 000 inimest töötab söega seotud tegevusaladel, samal ajal kui peaaegu 10 000 inimest töötab turbakaevandamises ning umbes 6000 inimest põlevkivitööstuses.

Üleminek vähese CO₂ heitega majandusele pakub palju võimalusi CO₂ heidet tekitavatele piirkondadele. Sellise ülemineku majanduslikke ja sotsiaalseid mõjusid tuleb siiski hoolikalt arvesse võtta ning selle ülemineku õnnestumiseks on hädavajalik kaasav ja alt üles suunatud lähenemine, mis kaasab kohalikke sidusrühmi ja kodanikke.

Euroopa Liidu õiglase ülemineku mehhanism, mis hõlmab õiglase ülemineku fondi, programmi InvestEU ja avaliku sektori laenurahastut, eesmärk on mobiliseerida kuni 75 miljardit eurot, et toetada söe-, turba- ja põlevkivi piirkondi nende jõupingutustes, et vähendada CO₂ heiteid ja muutuda kliimanutraalseks.

Oluline on tagada, et õiglase ülemineku mehhanismi käivitavad investeeringud toetaksid üleminekut energiatöhusale taastuvenergiapõhisele majandusele, mis põhineb kaasaval, tarbija- ja kogukonnakesksel lähenemisel.

Selle teema eesmärk on anda söe-, turba- ja põlevkivi piirkondadele võimalus edendada puhtale energiale üleminekut oma territooriumil, arendades ja rakendades oma territoriaalsete õiglase ülemineku kavade säästva energiaga seotud elemente ning ühendades tõhusalt õiglase ülemineku mehhanismi ja/või muude kättesaadavate rahastamisallikate pakutavat toetust.

Kohaldamisala

Taotlused peaksid suurendama söe-, turba- ja põlevkivi piirkondade kogukondade suutlikkust, et maksimeerida õiglase ülemineku mehhanismi kulutusi puhtale energiale ülemineku valdkonnas, mis toob kaasa energiatöhususe ja taastuvenergia lahenduste suurema kasutuselevõtu. Taotlused peaksid toetama kohalikke/piirkondlikke alt üles tegevusi, mis on kooskõlas territoriaalse õiglase ülemineku kavadega ning mille eesmärk on kasutada tõhusalt õiglase ülemineku mehhanismi ja/või muude avaliku ja/või erasektori rahastamise allikate ressursse. Kavandatud tegevustes tuleb jõuliselt keskenduda kohalike kogukondade ja kodanike kaasamisele puhtale energiale üleminekul.

Taotlustes tuleks keskenduda järgmistele valdkondadele (mitteammendav):

- kohalike/piirkondlike strateegiate vastavusse viimine puhtale energiale üleminekuga ja rakendamise tugevdamine õiglase ülemineku mehhanismi toetuse abil, mis peaks hõlmama ka kodanike ulatuslikku kaasamist juhtimisstruktuuridesse ja otsustamisprotsessidesse
- suutlikkuse ja arusaamise suurendamine peamiste sidusrühmade, kohalike kogukondade ja kodanike seas puhtale energiale üleminekuks, pöörates erilist tähelepanu majanduslikele ja sotsiaalsetele võimalustele ning keskkonna- ja tervisekasule
- energiaostuvõimetuse leevendamine, sealhulgas laiemas kasu demonstreerimine, sealhulgas tervise parandamine
- säästva energia projekti registrite arendamine, nagu hoonete energiatöhus renoveerimine, energiatöhusad kaugkütte- ja jahutussüsteemid või vähese CO₂ heitega transpordilahendused.

Taotlustes tuleks panna rõhku oskuste arendamise ja töökohtade loomise mõjudele ning majanduse elavdamisele ja taaselustamisele puhtale energiale ülemineku valdkonnas, näiteks energiatõhususe ja taastuvenergia valdkonna oskustele ja töökohtadele ning kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppe ja eelkõige renoveerimislaanega.

Taotlused peaksid hõlmama vähemalt kolme eri sihtpiirkonda kolmes eri liikmesriigis, et levitada häid tavasid ja kogemusi piiriülevalt ning tugevdada ELi lisaväärtust. Peale selle peaksid taotlused tuginema õiglase ülemineku platvormi⁴⁸ tegevustele.

Komisjon leiab, et taotlused, millega taotletakse ELilt kuni 1 miljonit eurot, võiksid võimaldada konkreetsete eesmärkide asjakohast käsitlemist. Selle vaatamata ei välista see suurema summa taotlemist ja rahastamist.

Eeldatav mõju

- Projektiga käivitatud investeeringud säästvasse energiasse avaliku ja/või erasektori rahastuse kaudu (kumulatiivselt, miljonites eurodes)
- Kodanike arv, kellel on suurem teadlikkus puhtale energiale üleminekust
- Suurem majandustegevus energiatõhususe ja taastuvenergia valdkonnas, sealhulgas loodud töökohad ja omandatud oskused
- Välja töötatud/kohandatud ja puhtale energiale ülemineku eesmärkidega kooskõlas olevate strateegiate arv
- Energiaostuvõimetute hulgast välja arvatud leibkondade arv
- Primaarenergia kokkuhoid / projektiga käivitatud taastuvenergia tootmine (GWh aastas)
- Kasvuhoonegaaside vähendamine (tCO₂ekv aastas)

Toetusmäär

Muud meetmed (koordineerivad ja toetavad meetmed) – 95%

LIFE-2021-CET-PDA: murranguliste projektide arendamisabi – tehniline abi turupiiride suurendamiseks säästva energia investeeringute jaoks

Eesmärgid

Projekti arendamisabi pakub projektiarendajatele tehnilist abi, et teha energiatõhususe ja taastuvenergia investeeringuid ambitsioonikalt ja ulatuslikult.

Teema eesmärk on toetada novaatoreid kogu Euroopas, et arendada uuenduslikke lahendusi, mis mobiliseerivad erakapitali, ühendavad avaliku sektori erasektori rahastamisega, loovad pikaajalisi ja skaleeritavaid finantsinstrumente ning samal ajal ületavad õiguslikud ja struktuurilised tõkked, pakkudes samas väga ambitsioonikat säästva energia projekti. Eeldatakse, et projektid näitavad uuenduslikke lähenemisi investeeringute mobiliseerimisel, turupiiride edendamisel või organisatsiooniliste ja regulatiivsete struktuuride muutmisel. Seejuures tekitavad need murrangu olemasolevatel turgudel ja olemasolevates protsessides.

⁴⁸ Õiglase ülemineku platvorm: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/just-transition-mechanism/just-transition-platform_et

Need lahendused peaksid aitama oluliselt sillutada teed 2050. aasta CO₂ heite vähendamise eesmärkide suunas Euroopas. Euroopa roheline kokkuleppe renoveerimislaine on peamine juhtmeede ELis hoonete remontimiseks ja parendamiseks, mis aitab sillutada teed CO₂ heite vähendamisele ja puhta energia süsteemile.

Varasemates programmi „Horisont 2020“ projekti arendamisabi projektides tutvustati mitmeid väga uuenduslikke investeeringute rahastamise ja mobiliseerimise lahendusi, mis aitasid nihutada turupiire ja demonstreerida leidlike ja murranguliste lahenduste praktilist rakendamist. Näiteks on loodud erainvesteeringuid kasutav *forfaiting*-fond, mis on kogu Euroopas skaleeritav, et edendada raskesti hooldatavate mitmepereelamute põhjalikku moderniseerimist⁴⁹. Teine näide on uueva laenufondi arendamine, mis ühendab Euroopa Regionaalarengu Fondi rahastamise, madala intressiga laenu ja kolmanda osapoole rahastamise energiateenuste ettevõtete kaudu, et renoveerida täielikult piirkonna haiglad⁵⁰.

Kohaldamisala

Projekti arendamisabi antakse avaliku ja erasektori projektide elluviijatele, nagu ametiasutused või nende rühmitused, avaliku/erasektori taristu ettevõtted ja asutused, energiateenuste ettevõtted, jaaketid, suuromandi omanikud ja teenused/tööstus. Meetmega toetatakse projekti arendamiseks vajalike tehniliste, majanduslike ja õiguslike teadmiste loomist. Konkreetsete investeeringute käivitamine on projekti lõppeesmärk ja tulemus.

Taotlused peaksid näitama selget tutvustavat mõõdet uuenduslike lahenduste pakkumisel, mis kiirendavad säästva energia investeeringuid kogu Euroopas:

- skaleeritavate skeemide väljatöötamisel, keskendudes eelkõige erainvesteeringute, nagu Euroopa Maksenõukogu (EPC), segafondide, finantsinstrumentide või uuenduslike arvete ja maksude maksmise skeemide laiendamisele, ja/või
- investeerimisprogrammide kasutuselevõtuks vajalike organisatsiooniliste uuenduste korral, nagu projektide arendusüksuste loomine, (sega)ressursside suuremahuline eraldamine ja koondamine, näiteks piirkonnas, linnas või geograafilisel tasandil, ja
- energia säästmise ja CO₂ heite vähendamise ambitsioonitasemetel, nagu täielik renoveerimine, energiasäästuhoonete standardid, plussenergiahooned või -ringkonnad ja/või väga energiatõhusad taristud.

Taotlused võiksid olla suunatud järgmistele sektoritele, sealhulgas:

- olemasolevad elamud, sealhulgas suurte sotsiaalelamute haldajad
- olemasolevad mitteeluhooned, mis on avalik-õiguslike asutuste või äriettevõtete omanduses
- olemasolev avalik taristu, nagu kaugkütte -/jahutusvõrgud, vee- ja reoveeteenused
- puhta ja energiatõhusa linnatranspordi taristu ja väikeste heitkogustega liikuvuse lahendused, sealhulgas linnapiirkondade muutmine pehme liikuvuse või mootorita transpordi võimaldamiseks
- tööstus ja teenused, sh VKEd
- taastuvenergia allikate energiakogukonnad ja muud kodanike juhitud algatused.

Taotlusi võib esitada üks taotleja.⁴⁹ <https://sharex.lv/>

⁵⁰ <http://www.marteproject.eu/en>

Komisjon leiab, et taotlused, millega taotletakse ELilt 0,5 miljoni kuni 2 miljoni euro

suurust toetust, võiksid võimaldada konkreetsete eesmärkide asjakohast käsitlemist. Selle vaatamata ei välista see suurema summa taotlemist ja rahastamist.

Eeldatav mõju

- Säästva energia investeerimisprojektide skaleeritava rahastamislahenduse pakkumine
- Projektiga käivitatud investeeringud säästvasse energiasse (kumulatiivselt, miljonites eurodes arvesse investeeringute). Iga miljoni euro suurune ELi toetus peaks käivitama vähemalt 15 miljonit eurot investeeringuid säästvasse energiasse, mille puhul pööratakse erilist tähelepanu erasektori fondidele, ning seega tagama märkimisväärse finantsvõimenduse. Juhul kui projektides käsitletakse üksnes investeeringuid eluhoonetesse, peaksid käivitatud investeeringud olema vähemalt 10 miljonit eurot ELi toetuse iga miljoni euro eest
- Primaarenergia kokkuhoid / projektiga käivitatud taastuvenergia tootmine (GWh aastas)
- Kasvuhoonegaaside vähendamine, mis on käivitatud projektiga (tCO₂ekv aastas)
- Projekti vahendajate suuremad oskused ja suutlikkus säästva energia investeeringute tegemiseks
- Kestlike energiainvesteeringute kaudu loodud töökohad
- Vajaduse korral tervisega seotud näitajate parandamine, näiteks siseruumide õhukvaliteedi parandamine või füüsiline tegevus

Toetusmäär

Muud meetmed (koordineerivad ja toetavad meetmed) – 95%

Kodanike kaasamine ja nende mõjuvõimu suurendamine puhtale energiale üleminekul

LIFE-2021-CET-ENERPOV: tundlike piirkondade hoonetega seotud sekkumiste käsitlemine

Eesmärgid

Teema eesmärk on leevendada energiaostuvõimetust, pöörates tähelepanu eluruumide kehva energiatõhusust, mis on energiaostuvõimetust põhjustav peamine riskitegur (ülejäänud kaks on väikesed sissetulekud ja suured energiakulud) 40% Euroopa energia kogutarbimist põhjustavad hooned ning liiga paljud eurooplased näevad vaeva, et tasuda arveid oma halvasti soojustatud eluruumide eest, mis on varustatud kõrge saasteastmega kütte- ja jahutussüsteemidega. Kooskõlas paketiga „Puhas energia kõikidele eurooplastele“ peavad liikmesriigid oma riiklike energia- ja kliimakavade ning pikaajaliste renoveerimisstrateegiate kaudu kindlaks määrama energiaostuvõimetuse ohus olevate inimeste eluruumid ja töötama välja tõhusad strateegiad nende prioriteetseks renoveerimiseks. Energiatõhususe direktiivis (2012/27/EL), mida on muudetud direktiiviga 2018/2002/EL, nõutakse, et liikmesriigid võtaksid energiatõhususe kohustuste raames arvesse vajadust vähendada energiaostuvõimetust. Peale selle nõutakse hoonete energiatõhususe muudetud direktiivis, et liikmesriigid võtaksid kõigepealt eesmärgiks kõige vähem tõhusad hooned (põhimõtte „halvim esimesena“) ning käsitleksid riikliku pikaajalise renoveerimisstrateegia raames lahknevate huvide põhjustatud dilemmasid ja turutõrkeid. Samal ajal on Euroopa roheline kokkuleppe eesmärk tagada sotsiaalselt õiglane ja kaasav energiasüsteemi ümberkujundamine, mille keskmes on renoveerimislaine⁵¹.

Seda toetab ka nt komisjoni soovitus energიაostuvõimetuse kohta⁵².

Lisaks suurte arvete ja energiakasutusega tegelemisele on selle teema eesmärk käsitleda paljusid negatiivseid mõjusid, mida avaldavad elanikele halva kvaliteediga hooned, sealhulgas kehvem tervis ja sotsiaalse kaasatuse madalam tase. Ebatõhusate hoonete ümberkujundamine käsitleb energიაostuvõimetuse algpõhjust, kuid teema eesmärk on tegeleda sellega seotud suurte algkuludega, teabe ja usalduse puudumisega, ebakindlusega meetmete kasulikkuse suhtes, huvide lahknemise ja ebamugavustega, mida põhjustavad renoveerimistööd, sealhulgas võimalik vajadus ümber paigutada, mis takistab majapidamiste kasutuselevõttu.

Kohaldamisala

Kavandatavad meetmed peaksid hõlbustama renoveerimismeetodite turuletoomist tundlike piirkondade hoonetega seotud sekkumiste, hoonete klastrite või selliste hoonete rühmade, mida hallatakse ühise hoone haldamise või eluaseme/koduomanike ühenduste (nt sotsiaalkorterid) kaudu, ulatuslikuks kasutuselevõtmiseks kooskõlas renoveerimislaiega ja komisjoni soovitusel energიაostuvõimetuse kohta.

Lähenemised võivad hõlmata tavapäraseid avalikke mehhanisme ja/või alternatiivseid mudeleid, mis saavad segarahastust ning mis võivad keskenduda eraõiguslikule üürisektorile, sotsiaalelamutele, mitmepereelamutele või omaniku kasutuses olevatele eluruumidele. Energiasäästu maksimeerimiseks tuleks kaaluda asukate käitumist ja elanike asendust alates protsessi varajastest etappidest ning kõik meetmed peaksid olema seotud kaasnevate meetmetega, et kohendada elanike sekkumisjärgset energiakasutuse käitumist, nt kogukonna kaasamise kampaaniate, nõustamise või koolituste kaudu.

Kavandatud meetmed peaksid keskenduma renoveerimiskulude vähendamisele (sealhulgas hoone olelusringi jooksul), tarneaja vähendamisele ja asukate häirimise minimeerimisele. Üürikinnisvara korral peaksid meetmed aitama tagada, et pärast renoveerimistööde lõpetamist säiliks üürnike üüritasemed ning välditaks üürnike ümberpaigutamist ja linnaosa gentrifikatsiooni pärast töid.

Lahendused peaksid juba sisaldama täieliku renoveerimise tõestatud meetmeid, näiteks hoone välisseina soojustamine, hoonete tehnosüsteemide asendamine/täiustamine ning akende väljavahetamine jne.

Lähenemised peaksid olema üks järgmistest või nende kombinatsioon ning vajaduse korral võivad need hõlmata ka taastuenergia lahendusi:

- terviklike tööstuslike täieliku renoveerimise lahenduste, sealhulgas vajaduse korral ka valmismoodulitel põhinevate lähenemiste kasutuselevõtt
- selliste energiatõhususe meetmete tegevuskavade väljatöötamine ja rakendamine, mida saab rakendada järk-järgult, alustades kõige lühema tasuvusperioodiga meetmetest, mis toimivad täiendava stiimulina (nt alustades kütte -/jahutussüsteemide asendamisest või hoone välisseina soojustamisest jne) Tegevuskavad võivad koostada nt kohalikud ametiasutused või sotsiaalsed/ühiskondlikud osalejad ning need kavad peaksid hõlmama regulaarset suhtlemist kõigi asjaomaste sidusrühmadega ja nende kaasamist. Kiiresti rakendatavad odavad meetmed võivad samuti moodustada selliste tegevuskavade väikese täiendava osa (nt tõmbe kontrollimine, varjutuse elementide kasutuselevõtt, kiirgust peegeldavad kiled). Need tegevuskavad peaksid ära hoidma tehnoloogilise kinnistumise ja need võivad põhineda näiteks energiatõhususe sertifikaatides sisalduvatel renoveerimissoovitustel.

⁵¹ Euroopa komisjoni teatis „Euroopa renoveerimislaie – keskkonnanahoidlikumad hooned, uued töökohad, parem elujärg“, 14.10.2020 COM(2020) 662 lõplik.

⁵² Komisjoni soovitus (EL) 2020/1563, 14. oktoober 2020, mis käsitleb energიაostuvõimetust (C(2020) 9600 lõplik).

Eeldatakse, et meetmetega kehtestatakse enne kavandatava meetme lõppu vähemalt rakendamise raamistik, tagades sealhulgas piisava rahastamise ja kõigi asjaomaste osalejate pühendumise.

- Selliste energiatõhususe meetmete tegevuskavade väljatöötamine ja rakendamine, mida saab läbi viia järk-järgult, et sotsiaalelurume omavad organisatsioonid käsitleksid oma hoonete ja elanike erivajadusi. Need peaksid hõlmama regulaarset suhtlemist kõigi asjaomaste sidusrühmadega ja nende kaasamist. Kiiresti rakendatavad odavad meetmed võivad samuti moodustada selliste tegevuskavade väikese täiendava osa (nt tõmbe kontrollimine, varjutuse elementide kasutuselevõtt, kiirgust peegeldavad kiled). Eeldatakse, et meetmetega kehtestatakse enne kavandatava meetme lõppu vähemalt rakendamise raamistik, tagades sealhulgas piisava rahastamise ja kõigi asjaomaste osalejate pühendumise.

Kavandatavad meetmed peaksid esile tooma erinevate haavatavate sihtrühmade renoveerimisest saadava mitmekordse kasu, nagu parem tervis, mugavus, õhukvaliteet, parem sotsiaalne kaasatus jne. Meetmetes tuleks arvesse võtta ka olulusringi hindamise lähenemisi, et vähendada CO₂ heitkoguseid.

Kavandatavad meetmed peaksid tuginema olemasolevatele algatustele⁵³ ning kaasama vajaduse korral kohalikke ametiasutusi ja vahendajaid, nagu üürnikud / koduomanikud / üürileandja / eluruumide ühendused, sotsiaalsed ja ühiskondlikud osalejad, taastuenergia kogukonnad või kodanike energiakogukonnad.

Komisjon leiab, et taotlused, millega taotletakse ELilt kuni 1,75 miljonit eurot, võiksid võimaldada konkreetsete eesmärkide asjakohast käsitlemist. Selle vaatamata ei välista see suurema summa taotlemist ja rahastamist.

Eeldatav mõju

Eeldatakse, et see teema mõjutab eelkõige energiaostuvõimetuid leibkondi.

- Renoveeritud hoonete arv
- Kavandatavate lahenduste tõhususe ja korratavuse tõendamine energiaostuvõimetutes leibkondades
- Koostatud tegevuskavade arv
- Mõjutatud energiaostuvõimetute tarbijate arv
- Mitmed eelised, nagu vaimse ja füüsilise tervise parandamine, mugavus ja siseruumide keskkond, parem õhukvaliteet siseruumides, parem sotsiaalne kaasatus, vähenenud kulutused rahvatervisele
- Primaarenergia kokkuhoid / projektiga käivitatud taastuenergia tootmine (GWh aastas)
- Projektiga käivitatud investeeringud säästvasse energiasse (kumulatiivselt, miljonites eurodes)
- Energiaostuvõimetuse mõõtmise näitajad⁵⁴

⁵³ Näiteks ELi energiaostuvõimetuse vaatluskeskus ja selle õigusjärglane, ELi linnapeade pakt, ELi hoonefondi vaatluskeskus, taskukohase eluaseme algatus ja asjakohased ELi rahastatud projektid

⁵⁴ Komisjoni soovitus (EL) 2020/1563, 14. oktoober 2020, mis käsitleb energiaostuvõimetust (C(2020) 9600 lõplik) ja komisjoni talituste töödokument „ELi suunis energiaostuvõimetuse kohta“, 14.10.2020 (SWD(2020) 960 lõplik)

Toetusmäär

Muud meetmed (koordineerivad ja toetavad meetmed) – 95%

LIFE-2021-CET-ENERCOM: toetusmehhanismide väljatöötamine energiakogukondadele ja muudele kodanike juhitud algatusele säästva energia valdkonnas

Eesmärgid

Selle teema eesmärk on toetada meetmeid, mis edendavad koostööd kohalike omavalitsuste ning energiakogukondade vahel ja/või meetmeid, mis arendavad integreeritud teenuseid, et hõlbustada kogukondlike energiaprojektide tekkimist ja kasvu.

Energiakogukonnad võivad aidata kodanikel ja kohalikel ametiasutustel investeerida taastuenergiasse ja energiatõhususse. Kodanike osalemine taastuenergia projektides võib samuti ületada sotsiaalse heakskiidu kohalikul tasandil. Kogukonnale kuuluvad projektid võimaldavad kodanikel rahastada säästva energia investeeringuid, mis toovad kohalikku majanduslikku kasu, sotsiaalset ühtekuuluvust ja muid prioriteete, näiteks eluasemete energiatõhususe parandamine või energiapuuduse vähendamine.

Üha rohkem kohalikke ametiasutusi soovib tagada, et energiasüsteemi ümberkujundamisest saaks kasu rohkem kodanikke ja kohalikke kogukondi ning et neil oleks selles aktiivne roll. Tegelikult on kohalikel ametiasutustel ainulaadne positsioon, et toetada, olla partner ja investeerida, ning pakkuda positiivset planeerimis- ja poliitikakeskkonda, aidates kaasa kogukonnaenergeetika juhtimisele.

Üldsuse piisava osalemise kavandamine kohalikul tasandil on võtmetähtsusega, kuid ei ole olemas ühest lahendust, mis aitaks kaasa energiakogukondade loomisele kohalikul tasandil. Üldsuse osalemise tase ja vajalike meetmete liik varieeruvad oluliselt olenevalt iga linna konkreetsest kontekstist. Tuginedes sellistele algatustele nagu linnapeade pakt, on vaja tugevdada ka kohalike osalejate tehnilist ja rahalist suutlikkust toetada kodanike juhitud algatuse energeetika valdkonnas (eelkõige liikmesriikides, kus on vähe ühiskondlikku energiaalast tegevust).

Säästva energiaga seotud projektide käivitamine võib olla regulatiivse ja poliitilise konteksti tõttu keeruline (taastuenergia allikate riiklike toetuskavade muutmine, koormav litsentsimine, rasked haldusmenetlused, raskused projektide rakendamise koordineerimisel eraldatud turgudel jne). Suhteliselt väikeste ja kodanike juhitud huvipoolte, nagu energiakogukondade jaoks on veel mõned praktilised väljakutsed, näiteks teabe puudumine, piiratud juurdepääs rahastamisele, raskused väikeste sekkumiste koondamisel, raskused üldsuse osalemise ja kaasamise juhtimisel ning tõhusate juhtimis- ja otsustusstruktuuride loomine. Need tõkked takistavad energiakogukondadel kogu Euroopas oma potentsiaali arendamast. Tõhus viis selle keerukuse parandamiseks on energiakogukondade kaudu integreeritud teenuste pakkumine säästvate energiaprojektide loomiseks.

Kohaldamisala

See teema toetab tegevusi, mis hõlmavad vähemalt ÜHT järgmistest kohaldamisaladest:

Kohaldamisala A – kohalike ametiasutuste koostöö kodanike juhitud algatustega

Selle kohaldamisala raames peaksid taotlused edendama koostööd kohalike omavalitsuste (sealhulgas energiaagentuuride) ja energiakogukondade vahel. Seda võib teha mitmel viisil, kuid kõik taotlused peaksid sisaldama vähemalt kolme järgmist meetet:

- Kohalike energiaalaste algatuste ja energiakogukondade, sealhulgas

kollektiivse kuuluvuse mitmekesiste ja hübriidsete vormide osalemine ja/või loomine kohalike ametiasutuste ja kodanike osalusel, mille eesmärk on toetada kohalike ja piirkondlike energiapoliitika eesmärkide saavutamist.

- Toetus kodanike energiaalaste algatuste tekkimisele, mis volitavad kohalikke osalejaid ühiselt tegelema energiasüsteemi ümberkujundamise eesmärkidega, kasutades selleks riiklikke ressursse, vahendeid ja suutlikkust. Kohalike omavalitsuste roll võiks hõlmata kogukondlike projektide abistamist juurdepääsul kodanike rahalistele vahenditele ja pangalaenudele (nt tagatiste, käibefondide idurahastuse, tehnilise toe kaudu projektide arendamise algetappides) ning kohaliku taastuvenergia hankimise hõlbustamist kogukondlikest energiaprojektidest.
- Toetava kohaliku poliitilise raamistiku loomine kogukondlike energeetikaprojektide arendamiseks (nt kogukonna osaluse või investeerimiskvootide, sujuvama ja lihtsustatud keskkonnalubade menetluste kaudu) ning dialoogi hõlbustamine erinevate kogukondlike projektidega seotud osalejate vahel (nt kogukonna liikmed, asjaomased ettevõtjad, riiklikud reguleerivad asutused, kohalik ametiasutus ja muud piirkonna ühiskondlikud, keskkonna- või energeetikaalased osalejad).
- Koolitus ja suutlikkuse suurendamine kogukonnaenergeetika arendamises (kohalike omavalitsuste ametnikele, kohalikele kogukondadele ja teistele asjaomastele kohalikele osalejatele) ning kodanike osalemise edendamine energiakogukondades.

Need tegevused peaksid vajaduse korral kasutama olemasolevaid algatusi, võrgustikke ja platvorme (nt linnapeade pakt, arukate linnade mitmepoolne platvorm).

Kohaldamisala B – integreeritud teenuste arendamine kogukonnaenergeetika toetamiseks

Selles valdkonnas peaksid taotlused toetama meetmeid, mis parandavad turutingimusi ja arendavad integreeritud teenuseid, mille eesmärk on vähendada keerukust, lihtsustada otsuste tegemist ja ergutada kogukondlike energiaprojektide loomist. Neid teenuseid võivad rakendada avalik-õiguslikud või eraõiguslikud osalejad tihedas koostöös kohalike omavalitsustega sihtpiirkondades. Kavandatud integreeritud teenused peaksid jõudma kohaliku kogukonnaenergeetika investeeringute registrisse ja hõlmama järgmist:

- suutlikkuse suurendamine ja kohalike energiakogukondade ja ühistute juurdepääsu hõlbustamine teabele ja suunistele kogukonna projektide loomise, rahastamise ja toimimise kohta (nt litsentsimine, kogukonnaenergeetika riigihange, ärimudelid, õiguslikud aspektid).
- väärtusahela erinevate osaliste ühendamine (nt tehnoloogia tarnijad, rahastajad, litsentsimise eest vastutavad avaliku sektori osalejad, vahendajad).
- väikeste säästva energia projektide koondamine, sealhulgas (vajaduse korral) toetus energia turustamisele ja osalemine paindlikel turgudel.
- rahaliste vahendite väljatöötamine, et hõlbustada kogukondlike energiaprojektide tekkimist ning nende juurdepääsu kodanike rahalistele vahenditele ja pangalaenudele (nt tagatiste, käibefondide idurahastuse, tehnilise toe kaudu projektide arendamise algetappides).

Kohaldamisalade A ja B korral (vajaduse korral):

Taotlused peaksid põhjendama seda, kuidas valitud juhtprojektid vastavad kas määratlusele „taastuvenergia kogukond“ muudetud taastuvenergia direktiivi ((EL) 2018/2001) kohaselt ja/või määratlusele „kodanike energeetikakogukond“ elektrienergia siseturu ühiseid norme käsitleva direktiivi ((EL) 2019/944) kohaselt.

Taotlused võiksid hõlmata kõiki säästva energiaga seotud valdkondi (taastuenergia tootmine, ülekanne, jaotamine, kodanike juhitud renoveerimine, energiatõhusus, elektromobiilsus jne).

Kavandatavad tegevused võivad (soovi korral) edendada ka tarbijatevahelist ja/või kogukondadevahelist kauplemist / säästva energia virtuaalse netomöötmise, (kollektiivse) energiasalvestuslahenduste jagamist või vastastikust kauplemist.

Taotlused peaksid näitama sidusrühmade toetust, mis on vajalik meetme edukuse tagamiseks (eelkõige kohalikud omavalitsused).

Projektid peaksid andma poliitilist tagasisidet avaliku poliitika, õigus- ja regulatiivse keskkonna parandamiseks kogukondliku energia valdkonnas kogu Euroopas.

Olemasolevaid uuenduslikke organisatsioonilisi lahendusi kordavad taotlused peaksid õigustama nende valikut ja näitama, kuidas need kohandavad lahendusi oma kohalikule kontekstile.

Taotlused peaksid näitama hästi korratavust ja lisama selge tegevuskava, et edastada kogemusi ja tulemusi potentsiaalsetele kordajatele kogu ELis.

Komisjon leiab, et taotlused, millega taotletakse ELilt kuni 1,75 miljonit eurot, võiksid võimaldada konkreetsete eesmärkide asjakohast käsitlemist. Selle vaatamata ei välista see suurema summa taotlemist ja rahastamist.

Eeldatav mõju

- Projekti tulemusena toetatavate ja/või loodud kodanike juhitud algatuste arv
- Kodanike arv, kes osalevad projekti tulemusena energiakogukondades
- Osalejate arv, kellel on suuremad oskused kogukonnaenergeetika valdkonnas (kohaliku omavalitsuse ametnikud või teised asjaomased osalejad)
- Kohalike omavalitsuste arv, kes on pühendunud parimate tavade kogemuste kordamisele
- Projektiga käivitatud investeeringud säästvasse energiasse (kumulatiivselt, miljonites eurodes)
- Primaarenergia kokkuhoid / projektiga käivitatud taastuenergia tootmine (GWh aastas)
- toimivate integreeritud teeninduskeskuste arv projekti lõpus, kuigi investeerimine ja suurendamine võivad toimuda pärast projekti lõpuleviimist (kohaldamisala B)
- Kogukonnaenergia investeeringute registrite väljatöötamine (miljonites eurodes investeeringutest esimese 5 aasta jooksul) (kohaldamisala B)

Toetusmäär

Muud meetmed (koordineerivad ja toetavad meetmed) – 95%

3. Olemasolev eelarve

Taotlusvooru soovituslik võimalik eelarve on **94 500 000 eurot**

Iga teema konkreetse eelarve andmed on esitatud alljärgnevas tabelis.

Teema	Teema eelarve
LIFE-2021-CET-LOCAL	7 000 000 eurot
LIFE-2021-CET-POLICY	6 000 000 eurot
LIFE-2021-CET-GOV	5 500 000 eurot
LIFE-2021-CET-BUILDRENO	6 000 000 eurot
LIFE-2021-CET-AUDITS	5 500 000 eurot
LIFE-2021-CET-VALUECHAIN	4 000 000 eurot
LIFE-2021-CET-BUILDSKILLS	6 000 000 eurot
LIFE-2021-CET-COOLING	4 000 000 eurot
LIFE-2021-CET-SMARTSERV	4 000 000 eurot
LIFE-2021-CET-SMARTREADY	6 000 000 eurot
LIFE-2021-CET-MAINSTREAM	5 500 000 eurot
LIFE-2021-CET-INNOFIN	5 500 000 eurot
LIFE-2021-CET-HOMERENO	6 000 000 eurot
LIFE-2021-CET-HOMERECOM	2 000 000 eurot
LIFE-2021-CET-COALREGIONS	3 000 000 eurot
LIFE-2021-CET-PDA	6 000 000 eurot
LIFE-2021-CET-ENERPOV	5 500 000 eurot
LIFE-2021-CET-ENERCOM	7 000 000 eurot

Jätame endale õiguse mitte eraldada kõiki olemasolevaid vahendeid või jaotada need ümber taotlusvoorü prioritsetide vahel, olenevalt laekunud taotlustest ja hindamise tulemustest.

4. Ajakava ja tähtajad

Ajakava ja tähtajad näitajaid (esialgne)	
Taotlusvoor avamine:	13. juuli 2021
Esitamise tähtaeg:	<u>12. jaanuar 2022 – 17:00:00</u> CET (Brüssel)
Teave hindamistulemuste kohta:	mai–juuni 2022
Toetuslepingu allkiri:	september 2022

5. Lubatavus ja dokumendid

Taotlused tuleb esitada enne **taotlusvoor** **tähtaega** (vt ajakava punkt 4)

Taotlused tuleb esitada elektrooniliselt rahastamis- ja hankeportaali elektroonilises taotlemise süsteemis (kättesaadav lehel „Topic“ (Teema) jaotises [Search Funding & Tenders](#) (Otsi rahastust ja pakkujaid). Paber kandjal EI OLE võimalik taotlusi esitada.

Taotluste (sh lisade ja tõendavate dokumentide) esitamise korral tuleb kasutada ankeete, mis on esitatud taotlemise süsteemis (⚠ MITTE dokumente, mis on saadaval lehel „Topic“ (Teema) – need on ette nähtud üksnes teavituseks).

Taotlused peavad olema täielikud ja sisaldama kogu nõutud teavet ning kõiki nõutavaid lisasid ja tõendavaid dokumente:

- Taotluse vormi A osa – sisaldab osalejatega (tulevane koordineerija, toetusesaajad ja seotud üksused) seotud haldusteavet ja projekti eelarve kokkuvõtet (*tuleb täita otse veebis*)
- Taotluse vormi B osa – sisaldab projekti tehnilist kirjeldust (*tuleb alla laadida portaali elektroonilise taotlemise süsteemist, täita ja seejärel kokku panna ning uuesti üles laadida*)
- C osa (*tuleb täita otse veebis*) sisaldab projekti täiendavaid andmeid
- **kohustuslikud lisad ja täiendavad dokumendid** (*tuleb üles laadida*):
 - üksikasjalik eelarvetabel (*taotlemise süsteemis on saadaval kohustuslik Exceli mall*)
 - teave osaleja kohta (*kohustuslik mall on saadaval taotlemise süsteemis*)
 - teema LIFE-2021-CET-PDA kohta: investeeringute tabel (*kohustuslik mall on saadaval taotlemise süsteemis*)
- **vabatahtlikud lisad**: toetuskirjad

Pidage meeles, et kokkuvõtlikkusse eelarvetabelisse (täidetud otse veebis) kantud summad peavad vastama üksikasjalikus eelarvetabelis arvutatud summadele. Vastuolude korral on ülimuslikud veebis esitatud kokkuvõtlikus eelarvetabelis esitatud summad.

Taotluse esitamisel peate kinnitama, et teil on **volitus tegutseda** kõigi taotlejate nimel. Peale selle peate kinnitama, et taotluses esitatud teave on õige ja täielik ning et osalejad vastavad ELi rahastuse saamise tingimustele (eriti abikõlblikkus, finants- ja tegevussuutlikkus, välistamine jne). Enne partnerluse raamlepingu allkirjastamist peab toetuse saaja seda veelkord kinnitama, allkirjastades kirjaliku kinnituse. Ilma täieliku toetuseta taotlused lükatakse tagasi.

Teie taotlus peab olema **loetav, kättesaadav ja prinditav**.

Taotluste maht on maksimaalselt **70 lehekülge** (osa B). Hindajad ei võta arvesse lisalehti.

Hiljem võidakse teilt küsida täiendavaid dokumente (*juriidilise isiku valideerimine, finantssuutlikkuse kontroll, pangakonto valideerimine jne*)

 Täiendava teabe saamiseks esitamise protsessi kohta (sh IT-ga seotud küsimused) vt [Veebpõhine kasutusjuhend](#).

6. Abikõlblikkus

Abikõlblikud osalejad (abikõlblikud riigid)

Abikõlblikkuse tagamiseks peavad taotlejad (toetusesaajad ja seotud üksused) täitma järgmised kriteeriumid:

- olema juriidilised isikud (avalik-õiguslikud või eraõiguslikud asutused)
- olema asutatud ühes abikõlblikest riikidest, st:
 - ELi liikmesriigid (sh ülemeremaad ja -territooriumid (ÜMT))
 - kolmandad riigid: loetletud EMP riigid ja LIFE programmiga seotud riigid ([osalevad riigid](#)) või riigid, millega on käimas läbirääkimised assotsieerimislepingu sõlmimiseks ja kus leping jõustub enne toetuse allkirjastamist
- koordineerija peab asuma abikõlblikus riigis

Toetuse saajad ja seotud üksused peavad enne taotluse esitamist registreeruma [osalejate registris](#) ning nad peavad olema valideeritud keskses valideerimisasutuses. Valideerimiseks palutakse neil üles laadida dokumendid, mis tõendavad juriidilist staatust ja päritolu.

Muud üksused võivad osaleda muudes konsortsiumi rollides, näiteks seotud partnerid, alltöövõtjad, mitterahalist abi andvad kolmandad isikud jne (*vt p 13*).

Erijuhtumid

Erakorraline rahastamine – teistest riikidest pärit (eespool loetlemata) üksused on erandkorras abikõlblikud, kui abi andev asutus peab nende osalemist meetme rakendamiseks hädavajalikuks (*vt tööprogramm*).

Füüsilised isikud – füüsilised isikud EI OLE abikõlblikud (välja arvatud füüsilisest isikust ettevõtjad, st ainuomanikud, kelle ettevõttel ei ole füüsilisest isikust eraldi juriidilist isikut).

Rahvusvahelised organisatsioonid – rahvusvahelised organisatsioonid on abikõlblikud. Nende suhtes ei kohaldata abikõlblikke riike käsitlevaid eeskirju.

Juriidilise isiku staatusega üksused – üksused, mis ei ole oma siseriikliku õiguse kohaselt juriidilised isikud, võivad erandkorras osaleda, kui nende esindajatel on õigus võtta nende nimel õiguslikke kohustusi ja pakkuda tagatise ELi finantshuvide kaitseks samaväärselt juriidiliste isikute pakutavate tagatistega⁵⁵.

ELi organid – ELi organid (välja arvatud Euroopa Komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskus) EI TOHI olla konsortsiumi liikmed.

Ühendused ja huvirühmad – liikmetest koosnevad üksused võivad osaleda kui ainsad toetusesaajad või juriidilise isikuta toetusesaajad⁵⁶. ⚠️ Pange tähele, et kui meetmeid rakendavad liikmed, peaksid nad ka osalema (kas toetusesaajatena või seotud üksustena, muidu EI OLE nende kulud abikõlblikud).

Riigid, kes peavad praegu läbirääkimisi assotsieerimislepingute üle – läbirääkimisi pidavatest riikidest (vt eespool) pärit toetusesaajad võivad osaleda konkursil ja võivad alla kirjutada toetustele, kui läbirääkimised on sõlmitud enne toetuse allkirjastamist (tagasiulatuva mõjuga, kui see on lepingus sätestatud).

ELi sanktsioonid — teatavate üksuste suhtes kohaldatakse erieeskirju (nt üksused, kellele kohaldatakse [ELi sanktsioone](#) Euroopa Liidu aluslepingu artikli 29 ja ELi toimimise lepingu artikli 215⁵⁷ kohaselt ja üksused, kellele kohaldatakse komisjoni suunist nr [2013/C 205/05](#)⁵⁸). Sellised üksused ei ole abikõlblikud, et osaleda mis tahes juhul, sealhulgas toetusesaajate, seotud üksuste, seotudpartnerite, alltöövõtjate või kolmandatele isikutele rahalise toetuse saajatena (kui neid on).

 Lisateabe saamiseks vt [juriidilise isiku valideerimise, juriidilise isiku määratud esindaja määramise ja finantsvõimekuse hindamise eeskirju](#).

Konsortsiumi koosseis

Taotlused tuleb esitada järgmiste teemade kohta:

LIFE-2021-CET-BUILDSKILLS, LIFE-2021-CET-PDA ja LIFE-2021-CET-HOMERENO:

- ühest abikõlblikust riigist on lubatud üks taotleja;

LIFE-2021-CET-LOCAL, LIFE-2021-CET-POLICY, LIFE-2021-CET-GOV, LIFE-2021-CET-BUILDRENO, LIFE-2021-CET-AUDITS, LIFE-2021-CET-VALUECHAIN, LIFE-2021-CET-COOLING, LIFE-2021-CET-SMARTSERV, LIFE-2021-CET-SMARTREADY, LIFE-2021-CET-MAINSTREAM, LIFE-2021-CET-INNOFIN, LIFE-2021-CET-HOMERECOM, LIFE-2021-CET-COALREGIONS, LIFE-2021-CET-ENERPOV ja LIFE-2021-CET-ENERCOM:

- taotlused peavad esitama vähemalt 3 taotlejat (toetusesaajad; mitte seotud üksused) 3 erinevast abikõlblikust riigist.

Abikõlblikud tegevused

Abikõlblikud tegevused on esitatud eespool punktis 2.

⁵⁵ Vt ELi finantsmääruse [2018/1046](#) artikli 197 lõige 2 punkt c.

⁵⁶ Määratluste kohta vt ELi finantsmääruse [2018/1046](#) artikli 187 lõige 2 ja artikli 197 lõige 2 punkt c.

⁵⁷ Pange tähele, et Euroopa Liidu Teataja sisaldab ametlikku nimekirja ja lahknevuste korral on selle sisu ülimuslik [ELi sanktsioonide kaardi](#) suhtes.

⁵⁸ Komisjoni suunis [2013/C 205/05](#) Iisraeli üksuste abikõlblikkus ja nende tegevuse kohta Iisraeli okupeeritud aladel alates 1967. aasta juunist ELi rahastatavate toetuste, auhindade ja finantsinstrumentide osas alates 2014. aastast (ELT C 205, 19.07.2013, lk 9–11).

Projektid peavad vastama ELi poliitilistele huvidele ja prioriteetidele (*näiteks keskkond, sotsiaal-, julgeoleku-, tööstus- ja kaubanduspoliitika jne*).

Rahaline toetus kolmandatele isikutele ei ole lubatud.

Geograafiline asukoht (sihtriigid)

Taotlused peavad olema seotud abikõlblikes riikides toimuvate tegevustega (vt *eespool*). Abikõlblikest riikidest väljapoole jäävad tegevused peavad olema vajalikud projekti eesmärkide saavutamiseks abikõlblikes riikides.

7. Finants- ja tegevussuutlikkus ning välistamine

Finantssuutlikkus

Taotlejatel peavad olema **stabiilsed ja piisavad vahendid**, et projekte edukalt ellu viia ja panustada oma osa. Mitmetes projektides osalevatel organisatsioonidel peab olema piisav suutlikkus kõiki neid projekte ellu viia.

Finantssuutlikkuse kontroll toimub dokumentide alusel, mis palutakse teil toetuste ettevalmistamise ajal üles laadida [osalejate registrisse](#) (*nt kasumiaruanne ja bilanss, äriplaan, kinnitatud välisaudiitori koostatud audituaruanne, viimase lõppenud majandusaasta raamatupidamisaruannete kinnitamine jne*). Analüüs põhineb neutraalsetel finantsnäitajatel, kuid selles võetakse arvesse ka muid aspekte, näiteks sõltuvust ELi rahastamisest ja eelarvepuudujäägist ning eelmiste aastate tuludest.

Kontrollitakse tavaliselt kõiki koordineerijaid, välja arvatud järgmisi:

- avalik-õiguslikud asutused (riikliku õiguse alusel avalik-õigusliku asutusega asutatud üksused, sealhulgas kohalikud omavalitsused või riiklikud ametiasutused) või rahvusvahelised organisatsioonid
- juhul kui projektiga taotletud toetuse summa ei ületa 60 000 eurot

Vajaduse korral võib seda teha ka seotud üksuste korral.

Kui me leiame, et teie finantssuutlikkus ei ole rahuldav, võime nõuda järgmist:

- lisateave
 - tõhustatud finantsvastutuse kord, st kõigi toetusesaajate solidaarne vastutus või seotud üksuste solidaarne vastutus (vt *allpool p 10*)
 - osamaksetena makstud eelrahastus
 - (üks või enam) eelrahastuse tagatist (vt *allpool, p 10*)
- või
- pakkuda välja eelrahastusest loobumist
 - taotleda teie asendamist või lükata vajaduse korral kogu taotlus tagasi.

Lisateabe saamiseks vt [juriidilise isiku valideerimise, juriidilise isiku määratud esindaja määramise ja finantsvõimekuse hindamise eeskirju](#).

Tegevussuutlikkus

Taotluse esitajatel peavad olema projektide edukaks elluviimiseks ja oma panuse andmiseks vajalik **oskusteave, kvalifikatsioon** ja **vahendid** (sh piisav kogemus võrreldava suuruse ja laadiga meetmetega).

Seda suutlikkust hinnatakse koos pakkumuse hindamise kriteeriumiga „Ressursside“ taotlejate ja nende projektimeeskondade pädevuse ja kogemuse alusel, sh tegevuseks vajalike ressurssidega (inimesed, tehnilised jms) või erandjuhtudel meetmetega, millega kavatsetakse see saavutada ülesande täitmise alguseks.

Kui pakkumuse hindamise kriteeriumi hindamine on positiivne, loetakse, et taotlejatel on piisavalt tegevussuutlikkust.

Taotlejad peavad näitama oma suutlikkust järgmisega:

- projekti juhtimise ja rakendamise eest vastutavate töötajate üldised profiilid (kvalifikatsioon ja kogemused)
- konsortsiumis osalejate kirjeldus (ja eelmised projektid, kui neid on)

Vajaduse korral võidakse nõuda täiendavaid tõendavaid dokumente, et kinnitada mis tahes taotleja tegevussuutlikkust.

Välistamine

Taotlejad, kelle suhtes on tehtud **ELi välistamisotsus** või kes on ühes järgmistest **välistamise olukordadest**, mis ei võimalda neil saada ELi rahastust, EI tohi osaleda⁵⁹:

- pankrot, likvideerimine, kohtumenetlused, kokkulepe võlausaldajatega, peatatud äritegevus või muud sarnased menetlused (sh menetlused seoses isikutega, kes vastutavad piiramatult taotleja võlgade eest)
- sotsiaalkindlustuse või maksukohustuste rikkumine (sh kui selle panid toime isikud, kes vastutavad piiramatult taotleja võlgade eest)
- süüdi tõsiselt ametialases väärkäitumises⁶⁰ (sh kui selle panid toime isikud, kellel on esinduse, otsuste tegemise või kontrolli õigused, tegelikud tulusaajad või isikud, kes on toetuse andmise/rakendamise seisukohalt olulised)
- toime pandud pettus, korruptsioon, sidemed kriminaalse organisatsiooni, rahapesu või terrorismiga seotud kuritegudega (sh terrorismi rahastamine), lapstööjõu või inimkaubandusega (sh kui selle panid toime isikud, kellel on esinduse, otsuste tegemise või kontrolli õigused, tegelikud tulusaajad või isikud, kes on toetuse andmise/rakendamise seisukohalt olulised)
- märkimisväärsed puudujäägid ELi hankepingu, toetuslepingu, auhinna, eksperdilepingu vms peamistest kohustustest kinnipidamisel (sh kui selle panid toime isikud, kellel on esinduse, otsuste tegemise või kontrolli õigused, tegelikud tulusaajad või isikud, kes on toetuse andmise/rakendamise seisukohalt olulised)
- süü eeskirjade eiramises määruse nr [2988/95](#) artikli 1 lõike 2 tähenduses (sh kui selle panid toime isikud, kellel on esinduse, otsuste tegemise või kontrolli õigused, tegelikud tulusaajad või isikud, kes on toetuse andmise/rakendamise seisukohalt olulised)

⁵⁹ Vt ELi finantsmääruse [2018/1046](#) artikli 136 lõige 141.

⁶⁰ Ametialane väärkäitumine hõlmab järgmist: kutseala eetikanoormide rikkumine, õigusvastane käitumine, mis mõjutab ametialast usaldusväärsust, valeandmete esitamine / teabe väärsti esitamine, osalemine kartellis või muus konkurentsi moonutavas kokkuleppes, intellektuaalomandi õiguste rikkumine, püüe mõjutada otsustamisprotsesse või hankida ametiasutustelt konfidentsiaalset teavet, et saada eeliseid.

- loodud teistsuguses jurisdiktsioonis eesmärgiga hoida kõrvale päritoluriigi eelarvelistest, sotsiaalsetest või muudest juriidilistest kohustustest või sellel eesmärgil on loodud teine üksus (sh kui selle panid toime isikud, kellel on esinduse, otsuste tegemise või kontrolli õigused, tegelikud tulusaajad või isikud, kes on toetuse andmise/rakendamise seisukohalt olulised)

Taotlejatest keeldutakse ka siis, kui selgub, et⁶¹:

- nad esitasid toetuste andmise menetluse käigus osalemiseks nõutud teavet valesti või jätsid selle teabe esitamata
- nad osalesid eelnevalt konkursi ettevalmistuses ja see põhjustab konkurentsimoonutuse, mida ei ole võimalik kuidagi heastada (huvide konflikt).

8. Hindamise ja toetuste andmise menetlus

Taotlustes tuleb järgida **avalduste esitamise ja hindamise tavamenetlust** (ühes etapis esitamine ja ühes etapis hindamine).

Kõiki taotlusi hindab **hindamiskomitee** (mida abistavad erapooletud välised eksperdid). Kõigepealt kontrollitakse taotluste vastavust vorminõuetele (vastuvõetavus ja abikõlblikkus, vt p 5 ja 6). Vastuvõetavaks ja abikõlblikuks loetud taotlusi hinnatakse lähtuvalt tegutsemissuutlikkusest ja hindamiskriteeriumidest (vt p 7 ja 9) ning järjestatakse seejärel punktisummade alusel.

Sama punktisumma saanud taotluste korral (teema või eelarve raames) määratakse alljärgneva lähenemise põhjal kindlaks **tähtsuse järjekord**:

järjest igas võrdsete taotlustega rühmas, alustades suurima punktisumma saanud rühmast ja jätkates kahanevas järjekorras, seatakse võrdsed taotlused tähtsuse järjekorda punktisummade järgi, mis neile anti hindamiskriteeriumi „Mõju“ eest. Kui need punktisummad on võrdsed, põhineb tähtsuse järjekord kriteeriumide „Asjakohasus“, seejärel „Kvaliteet“, seejärel „Ressursid“ punktisummadel.

Kõiki taotluste esitajaid teavitatakse hindamistulemusest (**hindamistulemuse kiri**). Edukate taotluste koostajatele edastatakse kutse toetuse ettevalmistamiseks; teised pannakse ootenimekirja või lükatakse tagasi.

 Rahastamiskohustust ei ole võetud – toetuse ettevalmistamise kutse EI kujuta endast ametlikku rahastamiskohustust. Enne toetuse andmist peame tegema veel erinevaid õiguspärasuse kontrole: *juriidilise isiku valideerimine, finantssuutlikkus, välistamise kontroll jne.*

Toetuse ettevalmistamine hõlmab dialoogi, et viimistleda projekti tehnilisi või finantsaspekte ning teilt võidakse nõuda täiendavat teavet. Samuti võib see hõlmata taotluse kohandamist, et käsitleda hindamiskomisjoni soovitusi või muid probleeme. Nõuetele vastavus on toetuse allkirjastamise eeltingimus.

Kui te leiate, et hindamismenetlus oli vigane, võite esitada **kaebuse** (järgides hindamistulemuse kirjas sätestatud tähtaegu ja menetlusi). Pange tähele, et teated, mida ei ole 10 päeva jooksul pärast saatmist avatud, loetakse kättesaaduks ning et tähtaegu arvestatakse alates avamisest/kättesaamisest (vt ka [Rahastus- ja hankeportaal: Tingimused](#)).

⁶¹ Vt ELi finantsmääruse [2018/1046](#) artikkel 141.

Võtke arvesse ka seda, et elektrooniliselt esitatud kaebuste korral võivad esineda märgipiirangud.

9. Hindamiskriteeriumid

Käesoleva konkursi **hindamiskriteeriumid** on järgmised:

1. Asjakohasus (0–20 punkti)

- Ühele või mitmele LIFE programmi alaeesmärgile ja eesmärgiks olevale allprogrammile tehtava panuse asjakohasus
- Mil määral on taotlus kooskõlas taotlusvooru kirjeldusega, sealhulgas olemasolu korral selle konkreetsete prioriteetidega
- Mõiste ja metoodika: üldise sekkumisloogika usaldusväärsus
- Mil määral pakub taotlus kaashüvesid ja edendab sünergiat muude poliitikavaldkondadega, mis on olulised keskkonna- ja kliimapoliitika eesmärkide saavutamiseks

2. Mõju (0–20 punkti)

- Tegevustest tingitud projekti käigus ja/või pärast seda oodatava mõju ambitsioonikus ja usaldusväärsus, sealhulgas selle tagamine, et ei tekitata olulist kahju LIFE programmi muudele alaeesmärkidele
- Projekti tulemuste kestlikkus pärast projekti lõppu
- Projekti tulemuste kasutamise meetmete kvaliteet
- Projekti tulemusi võib korrata samades või muudes sektorites või kohtades või suurendada avaliku või erasektori osalejate poolt või suuremate investeeringute või rahaliste vahendite kasutuselevõtmise kaudu (hoogustav potentsiaal)

3. Kvaliteet (0–20 punkti)

- Töökava selgus, asjakohasus ja teostatavus
- Asjaomaste sidusrühmade kindlaksmääramine ja mobiliseerimine
- Tegevuse asjakohane geograafiline fookus
- Mõju seire ja aruandluse kava kvaliteet
- Projekti ja selle tulemuste erinevatele sihtrühmadele teavitamise ja levitamise meetmete asjakohasus ja kvaliteet

4. Ressursid (0–20 punkti)

- Projektimeeskonna koosseis – võttes arvesse selle asjatundlikkust, oskusi ja kohustusi ning juhtimisstruktuuri asjakohasust
- Eelarve ja ressursside asjakohasus ning nende kooskõla töökavaga
- Eelarve läbipaistvus, st kuluartiklid peaksid olema piisavalt kirjeldatud
- Mil määral arvestatakse projekti keskkonnamõjuga ja seda leevendatakse, sealhulgas keskkonnahoidlike hangete kasutamise kaudu. Kasuks tuleb tunnustatud meetodite kasutamine projekti keskkonnajalajälje arvutamiseks (nt toote keskkonnajalajälje leidmise meetod või organisatsiooni keskkonnajalajälje leidmise meetod või sarnased meetodid, nagu tootekategooria keskkonnajalajälje määramise eeskirjad / organisatsiooni keskkonnajalajälje määramise eeskirjad) või keskkonnajuhtimissüsteemid (nt keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteem)
- Taotluse maksumuse ja kvaliteedi suhe

Hindamiskriteeriumid	Minimaalne nõutav punktisumma	Maksimaalne punktisumma	Paranduskoefitsient
Asjakohasus	10	20	1
Mõju	10	20	1,5
Kvaliteet	10	20	1
Ressursid	10	20	1
Kaalutud üldine (nõutav) punktisumma	55	90	–

Maksimaalsed punktid (üks voor): 90 punkti.

Individaalsed künnised kriteeriumi kohta (üks voor):

10 punkti. Üldine künnis (üks voor): 55 punkti.

Taotlusi, mis ületavad individaalsed künnised JA üldise künnise, kaalutletakse rahastamiseks olemasoleva projektikonkursi eelarve piires. Muud taotlused lükatakse tagasi.

10. Toetuslepingute õiguslik ja rahaline vormistamine

Kui te läbite hindamise, esitatakse teie projektile kutse toetuse ettevalmistamiseks, kus teil palutakse koos ELi projekti haldava ametnikuga ette valmistada toetusleping.

Kõnealune toetusleping määrab kindlaks teie toetuse raamistiku ja selle tingimused, eelkõige seoses tarnete, aruandluse ja maksetega.

Kasutatava näidistoetusleping (ja kõik muud asjakohased mallid ja juhenddokumendid) on saadaval veebilehel [Portaali juhenddokumendid](#).

Alguskuupäev ja projekti kestus

Projekti alguskuupäev ja kestus määratakse kindlaks toetuslepingus (*andmeleht, 1. punkt*). Tavaliselt on alguskuupäev pärast toetuslepingu allkirjastamist. Tagasiulatuvat kohaldamist võib lubada erandkorras nõuetekohase põhjenduse olemasolul, kuid mitte varem kui taotluse esitamise kuupäeval.

Vahe-eesmärgid ja tulemused

Iga projekti vahe-eesmärgid ja tulemusi hallatakse portaali toetuste haldamise süsteemi kaudu ning need kajastuvad toetuslepingu 1. lisas.

Toetuse vorm, toetusmäär ja maksimaalne toetussumma

Toetuse parameetrid (*maksimaalne toetussumma, toetusmäär, abikõlblikud kogukulud jne*) määratakse kindlaks toetuslepingus (*andmeleht, 3. punkt ja artikkel 5*).

Projekti eelarve (maksimaalne toetussumma). Määratud toetus võib olla väiksem kui taotletud summa.

Toetus on eelarvepõhine segatoetus tegelike kulude katmiseks (tegelikud kulud koos ühikukulu ja kindlasummaliste elementidega). See tähendab, et see hüvitab AINULT teatud liiki kulud (abikõlblikud kulud) ja teie projektiga tegelikult kaasnenud kulud (MITTE eelarvelised kulud). Ühikuhindade ja kindlasummaliste elementide korral saate

küsida toetuslepingus kirjeldatud viisil arvutatud summasid (vt artikkel 6 ning lisad 2 ja 2a).

Kulud hüvitatakse toetuslepingus kindlaksmääratud toetusmäära alusel (**95%**).

Toetused EI TOHI teenida kasumit (st tulude ülejääk + ELi toetust ületavad kulud). Mittetulundusorganisatsioonid peavad deklareerima oma tulud ja kasumi olemasolu korral lahutame selle lõplikust toetussummast (vt art 22.3).

Lisaks sellele võtke arvesse, et lõplikku toetussummat võib toetuslepingu täitmata jätmise korral vähendada (nt ebaõige rakendamine, kohustuste rikkumine jne).

Eelarvekategooriad ja kulude abikõlblikkus

Eelarvekategooriad ja kulude abikõlblikkuse eeskirjad on kindlaks määratud toetuslepingus (andmeleht, 3. punkt, artikkel 6 ja lisa 2).

Käesoleva taotlusvooru eelarvekategooriad:

- A. Personalikulud
 - A.1 Töötajad, A2. Otsele lepingu alusel töötavad füüsilised isikud, A.3 Lähetatud isikud
 - A.4 VKEde omanikud ja füüsilisest isikust toetusesaajad
 - A.5 Vabatahtlikud
- B. Allhankekulud
- C. Ostukulud
 - C.1 Sõidukulud ja päevaraha
 - C.2 Vahendid
 - C.3 Muud kaubad, tööd ja teenused
- E. Kaudsed kulud

Käesoleva taotlusvooru konkreetsed abikõlblikkuse tingimused:

- personalikulud:
 - VKE omaniku / füüsilise isiku ühikukulu⁶³: jah
 - vabatahtlike ühikukulu⁶⁴: jah (ilma kaudsete kuludeta)
- sõidukulude ja päevaraha ühikukulu⁶⁵: ei (tegelikud kulud puuduvad)
- vahendite kulud: kulum
- muud kulukategooriad:
 - kolmandate isikute rahalise toetusega seotud kulud: ei ole lubatud

⁶³ Komisjoni [otsus](#), 20. oktoober 2020, millega antakse luba kasutada ühikukulusid väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete omanike ja toetusesaajate personalikuludeks, kes on füüsilised isikud, kes ei saa oma tegevuse või tööprogrammi alusel tehtud töö eest palka (C(2020)7715).

⁶⁴ Komisjoni [otsus](#), 10. aprill 2019, millega antakse luba ühikukulude kasutamiseks vabatahtlike tegevuse või tööprogrammi raames tehtava töö personalikulude deklareerimiseks (C(2019)2646).

⁶⁵ Komisjoni [otsus](#), 12. jaanuar 2021, millega antakse mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 kohaselt luba kasutada tegevuse või tööprogrammi raames ühikukulusid sõidu-, majutus- ja elamiskulude jaoks (C(2021)35).

- maaostu kulud: ei saa kohaldada
 - kindlasummalised kaudsed kulud: 7% abikõlblikest otsestest kuludest (kategooriad A–D, välja arvatud vabatahtlike kulud ja vabastatud erikulude kategooriad (maa ost), kui neid on)
 - käibemaks: mahaarvamisele mittekuuluv käibemaks on abikõlblik (kuid alates 2013. aastast EI OLE abikõlblik käibemaks, mille on maksnud avaliku sektori asutustena tegutsevad toetusesaajad)
 - muu:
 - mitterahaline, kuid kuluneutraalne tasuta panus on lubatud, st seda ei saa deklareerida kuluna
 - projekti veebilehed: projekti esitamisega seotud sidekulud osalejate veebilehtedel või sotsiaalmeedia kontodel on abikõlblikud; *eraldi* projekti veebilehtede kulud ei ole põhimõtteliselt abikõlblikud, välja arvatud juhul, kui need on projekti eesmärkidega nõuetekohaselt põhjendatud
- ühine teabe- ja levitamistegevus: nähakse ette vahendid, et suurendada sünergia LIFE programmi ja ELi toetatavate meetmete vahel ning nähtavust (näiteks 1 reis aastas, 5 päeva)
- muud abikõlbmatud kulud:
 - maaostu kulud ei ole abikõlblikud
 - suured taristukulud ei ole abikõlblikud
 - vabatahtlike kaudsed kulud ei ole abikõlblikud

 Vabatahtlike kulud – vabatahtlike kulud ei ole klassikaline kulukategooria. Kulud ei ole, sest vabatahtlikud töötavad tasuta, kuid neid võib siiski eelarvesse lisada kindlaksmääratud ühikukuluna (vabatahtliku kohta) ja seega lubada teil toetuse saamiseks vabatahtlike tööst kasu saada (suurendades hüvitussummat kuni 100% tavapärastest kuludest, st kulukategooriaid, mis ei ole seotud vabatahtlikega). Lisateave on saadaval veebilehel [Selgitustega toetusleping, artikli 6. lõike 2 punkt A.5.](#)

Aruandlus ja maksekord

Aruandlus- ja maksekord on kindlaks määratud toetuslepingus (*andmeleht, 4. punkt ning artiklid 21 ja 22*)

Pärast toetuslepingu allkirjastamist saate tavaliselt projekti alustamiseks **ettemakse** (tavaliselt **30%** maksimaalsest toetussummast, erandkorras vähem või ettemakset ei tehta). Ettemakse makstakse 30 päeva jooksul alates jõustumisest/finantstagatisest (kui see on nõutav), olenevalt sellest, kumb on hilisem.

Ettemakse aruandega on seotud üks või mitu **täiendavat ettemakse makset**.

Peale selle võib pikemate või keerukamate projektide puhul oodata ühe või mitme maksetega mitteseotud eduaruande esitamist.

Lõppmakse: projekti lõpus arvutame teie lõpliku toetussumma. Kui varasemate maksete kogusumma on lõplikust toetussummast suurem, palume teil (teie koordineerijal) vahe tagasi maksta (tagasinõudmine).

Kõik maksed tehakse koordineerijale.

 Võtke arvesse, et makseid vähendatakse automaatselt, kui ühel teie konsortsiumi liikmetest on ELile tasumata võlgu (toetust andev asutus või muud ELi organid). Sellised võlad korvame meie – kooskõlas toetuslepingus sätestatud tingimustega (*vt artikkel 22*).

Võtke arvesse ka seda, et vastutate kõigi tehtud tööde ja deklareeritud kulude kohta andmete säilitamise eest. Toetusleping sisaldab ka täiendavaid arvepidamise eeskirju (*andmeleht, 3. punkt ja artikkel 20*).

Ettemaksetagatised

Kui on vaja ettemaksetagatist, fikseeritakse see toetuslepingus (*andmeleht, 4. punkt*). Summa määratakse toetuse ettevalmistamise ajal ja see on tavaliselt võrdne teie toetuse ettemaksega või sellest väiksem.

Tagatis peaks olema eurodes ja selle peaks väljastama ELi liikmesriigis asutatud tunnustatud pank/finantseerimisasutus. Kui olete asutatud kolmandas riigis ja soovite anda oma riigi panga/finantseerimisasutuse garantii, võtke meiega ühendust (see võib olla erandkorras aktsepteeritav, kui see pakub samaväärset tagatist).

Pangakontodel blokeeritud summasid EI aktsepteerita finantstagatistena.

Ettemaksetagatised EI OLE ametlikult seotud üksikute konsortsiumi liikmetega, mis tähendab, et teil on vabadus korraldada, kuidas anda tagatise summat (*ühe või mitme toetusesaaja poolt, kogusumma või mitme tagatise eest, asjaomase toetusesaaja või teise toetusesaaja poolt jne*). Oluline on aga see, et nõutud summa oleks kaetud ja et tagatis(ed) saadetakse meile õigel ajal ettemakse tegemiseks (skaneeritud koopia portaali kaudu JA originaal posti teel).

Kui meiega on kokku lepitud, võib pangatagatise asendada kolmanda isiku tagatisega.

Tagatis vabastatakse toetuse lõppemisel toetuslepingus sätestatud tingimuste alusel.

Tõendid

Olenevalt meetme liigist, toetussumma suurusest ja toetusesaajate liigist võidakse teilt nõuda mitmesuguste tõendite esitamist. Iga tõendi tüübid, ajakavad ja künnised on kindlaks määratud toetuslepingus (*andmeleht, 4. punkt ja artikkel 24*).

Vastutuskord tagasinõudmise korral

Vastutuskord tagasinõudmise korral on kindlaks määratud toetuslepingus (*andmeleht, punkt 4.4 ja artikkel 22*)

Toetusesaajate jaoks on see üks järgmistest:

- piiratud solidaarne vastutus, millel on individuaalsed ülemmäärad – *iga toetusesaaja kuni maksimaalse toetussummani*
- tingimusteta solidaarne vastutus – *iga toetusesaaja kuni meetme maksimaalse toetussummani*
- individuaalne finantsvastutus – *iga toetusesaaja vastutab ainult oma võlgade eest*

Peale selle võib toetust andev asutus nõuda seotud üksuste (koos toetusesaajaga) solidaarset vastutust.

Projekti rakendamise sätted

Intellektuaalomandi õigusi käsitlevad eeskirjad: *vt näidistoetusleping (artikkel 16 ja lisa 5):*

- tulemuste kasutamise õigused: jah

Rahastamisest teavitamine, selle levitamine ja nähtavus: *vt näidistoetusleping (artikkel 17 ja lisa 5):*

- teavitamise ja levitamise kava: jah
- täiendavad teavitamise ja levitamisega seotud tegevused: jah
- erilogod: jah

Meetme rakendamise erieeskirjad: *vt näidistoetusleping (artikkel 18 ja lisa 5):*

- kestus: ei
- segarahastamistoimingute erieeskirjad ei

Muud eripärad

Ei kohaldu.

Mittevastavus ja lepingu rikkumine

Toetuslepingus (5. peatükk) on sätestatud meetmed, mida võime kohaldada lepingu rikkumise korral (ja muude mittevastavuste korral).

Lisateavet vt [Selgitustega toetuslepingust](#).

11. Kuidas esitada taotlust

Kõik taotlused tuleb esitada otse veebis rahastus- ja hankeportaali elektroonilise taotlemise süsteemi kaudu. Paber kandjal taotlusi EI aktsepteerita.

Taotluse esitamine on **kaheetapiline protsess**:

a) kasutajakonto loomine ja oma organisatsiooni registreerimine

Taotlemise süsteemi kasutamiseks (ainuke taotlemise võimalus) peavad kõik osalejad [looma ELi sisselogimise kasutajakonto](#).

Kui teil on ELi sisselogimise konto olemas, saate [oma organisatsiooni registreerida](#) osalejate registris. Pärast registreerimise lõpule viimist saadetakse teile üheksakohaline osaleja tunnuscode.

b) taotluse esitamine

Sisenege elektroonilisse taotlemise süsteemi jaotises [Search Funding & Tenders](#) (Otsi rahastust ja pakkujaid) oleva lehe „Topic“ (Teema) kaudu (või taotlusvoorude puhul, mis saadeti kutsega, esitage taotlus kutsekirjas olnud lingi kaudu).

Esitage oma taotlus 4 osas järgmiselt:

- osa A sisaldab taotlejaga (tulevane koordineerija, toetusesaajad, seotud üksused ja seotud partnerid) seotud haldusalast teavet ja taotluse eelarve kokkuvõtet. Täitke see otse veebis
- osa B (meetme kirjeldus) hõlmab taotluse tehnilist sisu. Laadige taotlemise süsteemist alla kohustuslik mall, täitke ära ja laadige üles PDF-fail
- osa C sisaldab täiendavaid projekti andmeid. Tuleb täita otse veebis
- lisad (vt punkt 5). Laadige need üles PDF-failina (üksikult või mitmekaupa, olenevalt kohtadest). Exceli üleslaadimine on vahel võimalik, olenevalt failitüübist

Taotlus peab jääma **määratud lehekülgede piiridesse** (vt punkt 5); üleliigseid lehekülgi ei arvestata.

Dokumendid tuleb üles laadida taotlemise süsteemi **õigesse kategooriasse**, vastasel juhul võib taotlust pidada mittetäielikuks ja seega vastuvõetamatuks.

Taotlus tuleb esitada enne **taotlusvooru tähtaega** (vt punkt 4) Pärast seda tähtaega on süsteem suletud ja taotlusi enam esitada ei saa.

Pärast taotluse esitamist saadetakse teile **kinnitusega e-kiri** (mis sisaldab teie taotluse kuupäeva ja kellaaega). Kui teile kinnitusega e-kirja ei saadetud, siis teie taotlust EI esitatud. Kui arvate, et see on tingitud taotlemise süsteemi rikkest, peaksite kohe esitama kaebuse [IT-kasutajatoe veebivormi](#) kaudu, selgitades asjaolusid ja lisades taotluse koopiat (ja võimaluse korral kuvatõmmised, et näidata, mis juhtus).

Protsesside ja menetluste üksikasju on kirjeldatud [veebipõhises kasutusjuhendis](#). Veebipõhine kasutusjuhend sisaldab ka linke KKK-le ja üksikasjalikke juhiseid portaali elektroonilise teabevahetussüsteemi kohta.

12. Abiteave

Nii palju kui võimalik, **püüdke enda jaoks vajalikud vastused leida** siit dokumendist ja muudest dokumentidest (meil on piiratud ressursid otsepäringute käsitlemiseks):

- [veebipõhine kasutusjuhend](#)
- lehel „Topic“ (Teema) olevad KKK-d (käimasolevate konkursside korral konkreetse konkursiga seotud küsimuste jaoks, ei kohaldata kutsega seotud meetmete suhtes)
- [Portaali KKK](#) (üldiste küsimuste jaoks).
- [LIFE programmi teabepäevad](#)

Palun külastage regulaarselt ka lehte „Topic“ (Teema), sest me kasutame seda taotlusvooru värskenduste avaldamiseks. (Kutsete korral võtame teiega taotlusvooru värskendamise korral otse ühendust).

Kontaktid

Üksikute, portaali taotlemise süsteemi kohta käivate küsimuste korral võtke palun ühendust [IT-kasutajatoega](#).

Küsimused, mis ei ole seotud IT valdkonnaga, tuleks saata järgmisele e-posti aadressile: CINEA-LIFE-CET@ec.europa.eu.

 Palun:

- saatke oma küsimused hiljemalt 7 päeva enne esitamise tähtaega (*vt punkt 4*)
- viidake arusaadavalt taotlusvoorule ja teemale, millega on teie küsimus seotud (*vt esileht*)

13. NB!

NB!

- **Ärge oodake tähtaja lõpuni** – täitke taotlus aegsasti enne tähtaega, et vältida võimalikke viimase hetke **tehnilisi probleeme**. Viimasel hetkel tekkivate probleemide (*nt ülekoormatus jne*) korral vastutate teie. Taotlusvooru tähtaegu EI saa pikendada.
- **Külastage** regulaarselt lehte „Topic“ (Teema). Avaldame seal konkursi värskendused ja lisateabe (taotlusvooru ja teemade värskendused).
- **Rahastus- ja hankeportaali elektrooniline teabevahetussüsteem** – taotluse esitamisel nõustuvad kõik osalejad kasutama elektroonilist teabevahetussüsteemi kooskõlas [portaali tingimustega](#).
- **Registreerimine** – enne taotluse esitamist peavad kõik toetusesaajad, seotud üksused ja seotud partnerid olema registreeritud [osalejate registris](#). Taotlusvormi jaoks on kohustuslik osaleja tunnuskood (üks osaleja kohta).
- **Konsortsiumi rollid** – konsortsiumi moodustamisel mõelge organisatsioonidele, mis aitavad teil saavutada eesmärgi ja lahendada probleeme.

Rollid tuleks jaotada vastavalt projekti osalemise tasemele. Peamised osalejad peaksid osalema **toetusesaajate või seotud üksustena**; muud üksused võivad osaleda seotudpartnerite, alltöövõtjate ja mitterahalist panust andvate kolmandate isikutena. **Assotsieerunud partnerid** ja mitterahalist panust andvad kolmandad isikud peaksid kandma oma kulud ise (neist ei saa ELi rahastuse ametlikud saajad). **Allhanked** peaksid tavaliselt moodustama piiratud osa ja neid peaksid tegema kolmandad isikud (mitte üks toetusesaajatest / seotud üksustest). Alltöövõtu kulud peavad olema taotluses põhjendatud.

- **Koordineerija** – mitme toetusesaajaga toetuste korral osalevad toetusesaajad konsortsiumina (toetusesaajate rühmana). Nad peavad valima koordineerija, kes juhib ja koordineerib projekti ning esindab konsortsiumi suhtluses toetust andva ametiasutusega. Ühe toetusesaajaga toetuste korral on ainus toetusesaaja automaatselt koordineerija.
- **Seotud üksused** – taotlejad võivad osaleda koos seotud üksustega (st toetusesaajaga seotud üksused, kes osalevad meetmes toetusesaajatega sarnaste õiguste ja kohustustega, kuid kes ei allkirjasta toetust ega saa seetõttu ise toetusesaajateks). Nad saavad osa toetusrahast ja peavad seetõttu vastama kõikidele konkursitingimustele ja olema valideeritud (täpselt nagu toetusesaajad), kuid neid ei arvesta konsortsiumi koosseisu minimaalsete abikõlblikkuse kriteeriumide hulka (kui neid on).
- **Assotsieerunud partnerid** – taotlejad võivad osaleda koos seotudpartneritega (st partnerorganisatsioonidega, kes osalevad meetmes, kuid kellel puudub õigus saada toetust). Nad osalevad rahastusest ja seetõttu ei ole vaja neid valideerida.
- **Konsortsiumikokkulepe** – praktilistel ja õiguslikel põhjustel on soovitatav kehtestada sisekord, mis võimaldab toime tulla erandlike või ettenägematute asjaoludega (alati, isegi kui see ei ole toetuslepingu järgi kohustuslik). Konsortsiumikokkulepe annab teile ka võimaluse jagada toetusraha ümber oma konsortsiumisiseste põhimõtete ja parameetrite järgi (näiteks võib üks toetusesaaja määrata oma toetusraha teisele toetusesaajale). Seega võimaldab konsortsiumileping kohandada ELi toetust konsortsiumi vajaduste järgi ning aidata teid kaitsta vaidluste korral.
- **Projekti tasakaalustatud eelarve** – toetustaotlustega tuleb tagada projekti tasakaalustatud eelarve ja projekti eduka rakendamise piisavad muud vahendid (nt omaosalus, meetmest saadav tulu, kolmandate isikute rahaline osalus jne). Kui teie hinnangulised kulud ei ole abikõlblikud (sh kui need on liigsed), võidakse teil paluda neid vähendada.

- **Kasumi mittetaotlemise reegel** – toetused EI tohi anda kasumit (st tulude ülejääk + ELi toetus kuludele). Seda kontrollitakse projekti lõpus.
- **Topeltrahastamise vältimine** – topeltrahastamine ELi eelarvest on rangelt keelatud (v.a ELi koosmõjudega seotud meetmete raames). Väljaspool selliseid koosmõjudega seotud meetmeid võib iga meede saada ELi eelarvest ainult ÜHE toetuse ja kuluartikleid EI tohi deklareerida kahe eri ELi meetme jaoks.
- **Lõppenud/poleli projektid** – juba lõppenud projektide taotlused lükatakse tagasi; juba alustatud projektide taotlusi hinnatakse iga juhtumi korral eraldi (sel juhul ei hüvitata tegevuste kulusid, mis toimusid enne projekti alguskuupäeva / taotluse esitamist).
- **Kombineerimine ELi tegevustoetustega** – kombineerimine ELi tegevustoetustega on võimalik, kui projekt jääb tegevustoetuse tööprogrammist välja ja tagate, et kuluartiklid on raamatupidamises selgelt eraldatud ja EI OLE deklareeritud kaks korda (vt [Selgitustega näidistoetusleping, artikli 6 lõike 2 punkt E](#)).
- **Mitu taotlust** – taotlejad võivad sama taotlusvooru raames esitada eri projektide kohta mitu taotlust (ja saada nende jaoks rahalisi vahendeid). Organisatsioonid võivad osaleda mitmes taotluses.

KUID: kui *väga sarnase* projekti kohta esitatakse mitu taotlust, võetakse vastu ainult üks taotlus, mida hinnatakse; taotlejatel palutakse üks neist tagasi võtta (või see lükatakse tagasi).

- **Uuesti esitamine** – taotlusi võib muuta ja uuesti esitada kuni esitamise tähtajani.
- **Tagasilükkamine** – taotluse esitamisel nõustuvad kõik taotlejad käesolevas taotlusvooru dokumendis (ja selles viidatud dokumentides) sätestatud taotlusvooru tingimustega. Taotlused, mis ei vasta kõigile taotlusvooru tingimustele, **lükatakse tagasi**. See kehtib ka taotlejate suhtes: kõik taotlejad peavad vastama kriteeriumidele; kui üks neist ei vasta, tuleb ta asendada, vastasel juhul lükatakse kogu taotlus tagasi.
- **Tühistamine** – võib esineda asjaolusid, mille tõttu tuleb taotlusvoor tühistada. Sellisel juhul teavitatakse teid taotlusvooru või teema värskenduse kaudu. NB! Tühistamine ei anna hüvitise õigust.
- **Keel** – taotluse saab esitada mis tahes ELi ametlikus keeles (projekti kokkuvõtte peaks siiski olema alati inglise keeles). Tõhususe huvides soovitame tungivalt esitada kogu avaldus ingliskeelsena.
- **Läbipaistvus** – kooskõlas [ELi finantsmääruse](#) artikliga 38 avaldatakse teave ELi toetuste kohta igal aastal [Europa veebilehel](#).

See hõlmab järgmist:

- toetuse saaja nimed
- toetuse saaja aadressid
- eesmärk, milleks toetus anti
- maksimaalne antud toetussumma.

Erandjuhtudel võidakse avaldamisest loobuda (piisavalt ja nõuetekohaselt põhjendatud taotluse alusel), kui esineb risk, et avalikustamine võib ohustada teie ELi põhiõiguste hartas sätestatud õigusi ja kohustusi või kahjustada teie ärihuve.

- **Andmekaitse** – taotluse esitamine käesoleva taotlusvooru raames hõlmab isikuandmete kogumist, kasutamist ja töötlemist. Neid andmeid töödeldakse kooskõlas kohaldatava õigusraamistikuga. Neid töödeldakse üksnes teie taotluse hindamiseks, toetuse hilisemaks haldamiseks ja vajaduse korral programmi seireks, hindamiseks ja suhtluseks. Üksikasju selgitatakse [Rahastus- ja hankeportaaali privaatsusavalduses](#).